

086538997

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

D. N. Offen

99.4 Borgaard, Albert OI
Albert Borgaard

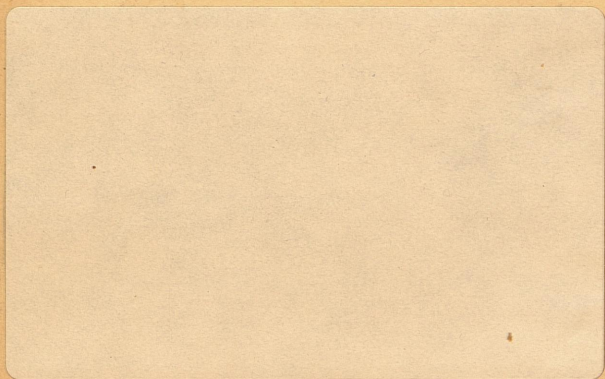
1839

RHB

99.4 Borggaard, Albert

De

ALBERT BORGAARD.

Generallieutenant

Albert Borgaards

Levnet og Bedrifter,

tilligemed

en kort Oversigt af de nærmest hermed i For-
bindelse staaende

Krigsbegivenheder.

Red

Capitain D. N. Olsen.

Særskilt aftrykt af „Militairt Repertorium“.

Kjøbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1839.

Generallicentant

19.4

Albert Fortnord

Lehret og Beskrifter

illigemed

en fort Beskrift af de udmærkede Lehret i Fort
indvælt skole

Erindringsbøger

1839

Dansker S. H. Olsen

Beskrift af de udmærkede Lehret i Fort

Kjøbenhavn

Erst i Bogen findes Beskrifter

1839

Den første Halvdeel af det forrige Aarhundrede beklædte i England en dansk Mand en af de vigtigste militaire Poster, hvortil han, gjennem et overordentligt Krigerliv, ved en sjelden, paa lang Erfaring grundet Dygtighed, havde gjort sig værdig. Skjøndt endnu ikke fulde hundrede Aar ere forløbne, siden han endte sin lange daadrige Løbebane, er dog hans Tilværelse saa godt som ubekjendt hos os, og formodentligen vide kun faa Danske, der besøge Englands berømte Krigs- og Artilleridepôt, Woolwich, og besee dets, med over 30,000 Stkr. Skyts prangende Arsenal, dets pragtfulde Kaserner, Academiet, m. m., at en dansk Mand væsentligen har bidraget til alt dette, og i en lang Aarvække havt den største Indflydelse paa Uddannelsen og Organisationen af det engelske Artillerie.

Da jeg i Slutningen af Aaret 1828, ifølge Hans Majestæt Kongens Befaling, i et militært Anliggende, opholdt mig i England, havde jeg Leilighed til at erholde flere Efterretninger om denne vor hæderværdige Landsmand, og at indsamle

flere Bidrag til hans Biographie*). Blandt disse var dog hans, i Artillerie-Bibliotheket i Woolwich opbevarede originale „Beretning om de Slag, Beleiringer, m. m.,“ hvori han har deeltaget**), og som indeholder Hovedtrækkene af hans Krigerliv, det betydeligste. Jeg var derfor først til Sinds at oversætte og, med Undtagelse af nogle faa oplysende Bemærkninger, uden videre at offentliggjøre denne „Beretning,“ som et Heelt for sig. Men senere forekom det mig dog, at mange af de deri faa saare kort omtalte Besdrifter vel kunde trænge til, i en udførligere Fremstilling, at sættes i Forbindelse med de almindelige Verdensbegivenheder, for baade at blive forstaaeligere og interessantere for den, der, ligesom jeg selv, ikke har gjort Historien til et egentligt Studium. Jeg benyttede da i dette Niemed en ikke ringe Mængde historiske Bøger og Kilder, saavel trykte som utrykte — hvilke i det Følgende ville blive citerede — og saaledes fremstod nærværende Levnetsløb i Forbindelse med en Fortælling af de nærmest hertil hørende Krigsbegivenheder. At disse, skjøndt fremsatte i Korthed, dog indtage et større Rum end selve Anførelsen af vor Landsmands Deeltagelse i dem, er naturligt, da enkelt Mand, især i underordnet Stilling, ved faa overordentlige Begivenheder, maa tabe sig i Mængden. Imidlertid er jeg ikke uden Frygt for, paa enkelte Steder at have været noget for udførlig, og navnlig at have nedskrevet for

*) Allerede et Par Aar før havde Artillerie-Major de Meza og i seneste Tid har Artillerie-Capitain v. Eschering indgivet til det kongl. Artillerie-Corps, hvorfra saavel de som jeg vare udsendte, flere Noticer og Efterretninger om ham. Ogsaa afdøde Geheimeraad Malsing havde, til Brug ved en ny Udgave af hans „store og gode Handlinger,“ indsamlet nogle — desværre ubetydelige — Bidrag, der findes opbevarede i det kongelige Geheime-Archiv.

**) „An account of the Battles, Sieges, &c.; see Bilag No. 1.

mange og for lange Noter; men da disse næsten alle ligge indenfor Krigen eller Krigskunstens Gnemærker, nærer jeg dog det Haab, at militaire Læsere, til hvis Bekjendtskab jeg især indfører min gamle Landsmand, ikke derfor ville nægte ham en velvillig Modtagelse.

Albert Borggaard (Borregaard, eller, som han i England blev kaldet, Borgard) er født i Holbek i Jylland *) den 10de November 1659. Om hans Forældre og

*) Af en Skrivelse, dateret London den 2den Marts 1767, fra Borggaard's Svoger, Præsten ved den daværende danske Kirke i London, Albert Michelsen, til en Raadmand N. Holt, (see Bilag No. 2) erfares, at vor Borggaard er født i Holbek, og, ifølge en Antegnelse i Forhandlingsprotocollen af samme Kirkes Forstanderskab (see Bilag No. 3), skal han være født i Jylland; rimeligviis da enten i Kirkebyen Holbek, eller paa Herregaarden Holbekgaard i samme Sogn, Rougsøe Herred, Randers Amt. Uheldigviis er dette Sogns ældre Kirkebog, tilligemed Præstegaarden, brændt 1731; og ligesaa lidet have mine mange andre Efterspørgseler været i Stand til at bringe mig paa Spor efter den Paagjældende, uagtet Naenet Borregaard er meget gammelt og meget gjængs i Jylland, optaget efter Borggaardene ved Fortidens Kongegaarde, hvoraf der var een i hvert af Landets 9 Eyalet. Søvrigt eiedes Holbekgaard, fra 1613 til 1660, af den Scheelske Familie, i hvilken Fornavnet Albert paa den Tid var brugeligt, og navnlig fortos af Rigsraad Albert Scheel, der døde 1639; saa det kunde være ganske rimeligt, at Borggaard's Fader, der muligens har havt en Ansættelse ved Gaarden, har til erkjendtlig Grindring om et Medlem af denne Familie givet Sønnen det ellers her ikke almindelige Navn Albert. Fremdeles erholdt Generallieutenant Niels Rosenkrantz Gaarden 1660, ved Giftermaal med Birgitte Scheel, og muligens har han — der selv, som Chef for Livregimentet (dog ikke Dronningens), gjorde Felttoget 1675 med i Mecklenborg, og siden 1676 i Skaane, hvor han faldt for Helsingborg — foranlediget vor unge Landsmands Ansættelse som Cadet.

Paarørende kan ikke gives nogen bestemt Oplysning, og lige saa lidet om hans tidligste Ungdom. Det er først som ung Krigsmand at han præsenterer sig for os.

I en Tidssalder, som Ludvig den 14des, da Krigsluften flammede over hele Europa, og da saa store Bedrifter bleve udforte med Sværdet, er det intet Under, at en ung Mand, med Borggaards Tilboieligheder og Anlæg, kunde ønske at tage Deel i disse; især da hans Fædreland paa denne Tid rustede sig mod Sverrig, som Ludvig den 14de havde formaaet til at angribe Brandenburg, for at forhindre den store Churfyrste, Friedrich Wilhelm, fra at komme det betrængte Holsland til Hjælp. Churfyrsten søgte da, som bekjendt, at bevæge den danske Konge, Christian den 5te, til at staae ham bi, som Gjengjæld for hans Understøttelse i Danmarks Trængselsperiode under Krigen med Carl Gustav.

Det var paa denne Tid, at den unge Borggaard, 15 à 16 Aar gammel, blev ansat som Cadet ved Dronningens Regiment til Fods, og var som saadan, i Slutningen af Aaret 1675, nærværende ved Beleiringen af Wismar.

Hele Beleiringscorpset udgjorde cirka 12,000 Mand, med et Artillerie af 46 store Kanoner, 7 Morterer og 30 mindre Stykker*). Stadens Besætning var en 1000 à 1500 Mand; Gouverneuren Generallieutenant Wolmer Wrangel,

*) Ifølge et, det kongelige Garnisons Bibliothek i Kjøbenhavn tilhørende, Manuscript, angaaende den danske Krigshistorie fra 1675 til 1679. I Griffensfelds Levnet og i Holbergs Danmarkshistorie findes Styrken angiven til 18,000 Mand, og i Theatrum Europæum, 11 Bind, ansættes Artilleriet til 54 Stkr. store Kanoner, 7 Morterer (hvoraf den største paa 600 \mathcal{L} og den mindste paa 100 \mathcal{L}) og 30, 10 \mathcal{L} Stykker. Artilleriet i Staden udgjorde, ifølge de øresundske Relationer for 1676, Pag. 83, 12 Stkr., 200 og 400 \mathcal{L} Morterer, 51 Stkr. Metal- og 12 Jernkanoner.

og Commandanten Grev Carlſon. Den 25de October begyndte Beleiringsarbejderne mod 3de af Fæſtningens Fronten, nemlig mod Lybekker Porten under Generalmajor Schack; mod Meſſenborger Porten under Generallieutenant Niels Roſenfranz og mod Pohler Porten under Generalmajor Hertug Bernhard af Ploen*). Den gamle Generalfeltmarschal Weyher commanderede umiddelbart under Kong Chriſtian, der ſelv førte Overcommandoen. Allerede den 1ſte November blev Staden beſkudt med gloende Kugler og ſiden ſtærkt bombarderet, ſaa at den kom i Brand paa flere Steder. Det ſvenſke Krigſkib Falken, paa 30 Kanoner, blev taget den 5te November**), og ſamme Dag capitulerede Skandſen Hvalfiſken, hvorved Havnen ganſke kom i de Danſkes Magt, og Beleiringen begyndtes med de bedſte Udfigter. Ikke deſtomindre varede denne meget længere, end man havde ventet, naagtet baade Kongen og Dronningen, ved deres opmuntrende Nærværſe, ſøgte at fremſkynde den. Den 12te November gjorde endog de Svenske fra Lybekker Porten et meget alvorligt Udfald, ſom vel blev ſlaaet tilbage, men ikke uden betydeligt Tab; og da Tropperne lede overmaade meget af Sygdom i den kolde Aarſtid og ved det beſtandige Skandſearbejde i det ſide Terrain omkring Wiſmar, var Beleiringen ſikkert bleven opſat til det kommende Foraar, naar ikke Griſſenfelds kraftige Indſigelse havde formaaet Kongen til at vedblive den. Staden blev da ſtormet og erobret den 13de December, efter et foregaaende Skingreb ved Lybekker Porten, for at henlede Beſætningens Opmær-

*) Ved første Attaque havde Capt. Munch, ved 2den, Major Buchner og ved 3die Capt. Heſſ Commandoen over Artilleriet; Oberſt. Wilcken var Hoſtcommanderende (Garn. Bibl. Manuſc.).

**) Ifølge Dageregister Chriſtian des 5ten, Kopenhagen 1701, 8vo, Pag. 80, fandt dette allerede Sted den 4de November.

somhed paa dette Punct, medens den egentlige Storm foretoges paa de tvende andre Angrebspuncter. Hertugen af Ploen var vel uheldig med sit Angreb ved Pöshler Porten *); men, under den gamle Weyhers Overcommando, lykkedes det at bestige Castellet, det saakaldte Neue-Werk, ved Meßlenborger Porten, hvorved Commandanten fandt sig foranlediget til at capitulere **).

Vor unge Landsmand gjorde i denne møjsommelige Beleiring det første Skridt paa sin lange og blodige Krigerbane. Det er sandsynligt, at han har deeltaget i Attaquen mod Lybeker Porten, og været med at aflaae det ovennævnte Udfald den 12te November, da det var paa dette Punct at hans Regiment besandt sig. Derimod har han neppe deeltaget i selve Stormen, men kun i det nævnte, mod Bærkerne ved Lybeker Porten rettede Skningreb, der commanderedes af hans Regimentschef, Generalmajor Schack.

Da den svenske Konge, Carl den 11te, havde samlet en betydelig Styrke ved Bahus, og da man, dersom Sundet fros, kunde vente en Landgang paa Sjælland; asmarcherede en stor Deel af den danske Armee fra Meßlenborg og Pommern igjennem Holsteen til Verne. I Foraaret 1676

- *) Hertugen søgte forgjæves at bringe sine Folk i Ilden, ja, nedsab-
lede endog selv i sin Forbittrelse tvende. Han begav sig da til
Kongen, som trøstede ham med, at det gik bedre paa det andet
Punct, hvor han reed hen, og hjalp til med at bestige Neue-Werk.
**) Garnisons Bibliothekets Manuscript ligger i det Væ-
sentlige til Grund for denne Beretning, som overalt for det Meste,
der vedkommer Krigen under Christian den 5te.

N. Hoyer, i sin Dänn. Geschichte, Pag. 513, beskyl-
der Commandanten, Grev Carlson, for Feighed. Ifølge andre Be-
retninger, skulde han have været bestukket af Griffenseld, og dette
den væsentligste Aarsag til at Storkantsleren saa ivrigen paastod
Beleiringens Fortsættelse.

beordredes et Infanteridetachment ombord paa Flaaden, og efter at Tromp, med 9 Orlogsskibe og 2 Brandere, den 28de Mai havde forenet sig med Niels Juul ved Falsterbo, levede de den 1ste Juni de Svenske det store Søslog under Sland*).

Borggaard var blandt dem, der beordredes ombord paa Flaaden, og navnlig paa Tromps Escadre**), med hvilken han saaledes kom til at tage Deel i dette Slag, og, da dernæst Flaaden, den 27de Juni, landsatte et Corps,

*) Af Archiv for Søvesenet 2det Bind, der giver en omstændelig Beretning om dette Slag, sees, at det fornemmeligen gik tabt for de Svenske ved Admiralsens, Lorenz Creuz's Udygtighed og Ubekjendtskab med Søvesenet, da han, fra Præsens i et Collegium, var bleven til første Admiral, uden nogenfinde tilforn at have gjort Tjeneste til Søes.

**) Borggaard siger nemlig i sin „Beretning“: „at han blev beordret med et Detachment til Fods ombord paa Flaaden“; men da han ikke omtaler de Affairer og Foretagender, som bleve udførte af Juul og Rodsteen alene, saa er det rimeligt, at han ikke har været med disse, men derimod paa Tromps Escadre.

Ifølge Garn. Biblioth. Manusc. udgjorde, i Aaret 1676, hvert Infanteriregiment 12 Compagnier, hvoraf de 8 vare bestemte til Landarmeens mobile Tjeneste og de øvrige 4 til Garnisoner, Reserve og til Flaaden. Borggaard maa saaledes i dette Aar have hørt til de til Flaaden afgivne Compagnier; men hvilke disse vare, seer jeg mig ikke i Stand til at angive. Tøvrigt var dengang Styrken af Dronningens Regiment, med Stab og Officerpersonalet indbefattet, i Alt 1265 Mand, og derved følgende Officerer ansatte: Oberst og Chef, Joachim Schack, Oberstl. Wilhelm Erhorn, Major Conrad Wigmann (der alle havde Compagnie); Capitainerne: Feigenbaum, Hans Schack, Waldm. Blinck, Alexander Poppe, Corstj. Helmer, Ziegler, Guldenskjern, Jørgen Wille og Nonne; Lieutenanterne: Dammen, Diebrichs, Johansen, Sentus, Skinkel, Blomfeld, H. Meyer, Solkauser, Rieting, Glänzer, Riphof og Røyer; Fændrikkerne: Hersbye, Ebenhagen, Koch, Bremmer, Bing, Løstson, Scherning, Wogensøn, Wille, Echlange og Dyrshøt. (1 Nummer vacant.)

omtrent 3000 Mand stærkt, ved Ystad, fulgte han dette. Commandanten, Fersen, trak sig samme Dag tilbage til Christiansstad, og Ystad blev uden Modstand besat af de Danske. Dette foranledigede den svenske Hær til at marchere hid, og Kong Christian kunde da, den 29de Juni, uforstyrret og uden at miste en Mand, lande med sin hele Armee, 15 à 16,000 Mand*) stærk, mellem Helsingborg og Landskrone ved Raa. Han begyndte sine Operationer med at beleire Helsingborg, eller egentligen Slottet, da Commandanten, Oberstlieutenant Håstsko, med sine faa hundrede Mand, ikke saac sig i Stand til at forsvare hele Byen. Under Beleiringen stødte det anførte Corps fra Ystad til Beleiringscorpsset, hvorved Borggaard kom til at overvære Slottets Capitulation, der, efter at Commandanten var bleven haardt saaret, og Sprængningen af et Krudttaarn havde gjort Besætningen modløs, fandt Sted den 4de Juli, efter trede Dages Forsvar. Det var i denne korte Beleiring, at den danske Generallieutenant Niels Rosenkrantz faldt for en Kanonkugle**).

Armeen marcherede mod Landskrone, som, 8 Dage efter Helsingborgs Erobring, kom i de Danskes Magt paa følgende Maade. De Svenske gjorde nemlig om Aftenen den 11te Juli et Udfald med omtrent 800 Mand***); de Danske sloge dem tilbage, og forfulgte dem med saadan Heflighed, at de, under Commando af Obersterne La Haye og

*) I Garn. Bibl. Manusc. udgjør Styrken omtrent 15,000 Mand. Derimod angives den til 16,000 Mand i Swen-Brings (Lagerbring) General Aschebergs Levnet, Pagina 155, o. fl. St.

***) Denne Kugle opbevares endnu i Museet for nordiske Oldsager, forgyldt.

***)) Saavel med Cavalerie som Infanterie, siger Borggaard i sin „Beretning.“

Brockenhuus og den kjække Capitain Fuchs trængte ind med dem i selve Byen, hvorved den, endnu samme Nat, med Storm blev erobret. La Haye faldt, og flere Officerer, navnlig Brockenhuus og Fuchs, bleve saarede*). Om Borgaard hørte til de Kjække, der søgte her, er uvis; skøndt vi vide, at han var tilstede. — Dog, Castellet var endnu tilbage: der hengik 14 Dage med at aabne Løbegravene og anlægge de fornødne Batterier, som omfærd, den 26de Juli, 5 i Tallet og besatte med 29 Stkr. Skyts, begyndte for Alvor at spille og at underholde en levende Ild i over 7 Dage**). Man forberedte sig derpaa til en Storm, og af hvert af de 11 Infanteriregimenter, som laae for Landfrøne, blev hertil udtaget en 50 Mand***). Men da Commandanten, Oberstlieutenant Hieronymus Lindenbergh, ikke troede sig stærk nok til at udholde en saadan, lod han om Aftenen den 2den August, Dagen før Stormen var bestemt, blæse Chamade fra Castellet's Vold. Den 3die August fandt da Obergjævelsen Sted, paa Villkaar, at Garnisonen, 1300 Mand stærk, skulde lade sig overføre til Riga. Byttet skændede Kongen til Feltmarechallen, Hertug Johan af Ploen****),

*) Garn. Bibl. Manusc.

***) Hvorved Capitain Munch (formodentligen den allerede ved Wisbars Beleiring omtalte) især udmærkede sig. De øresundske Relationer for 1676, Pag. 1018, omtaler ham saaledes: „Ihrer Königl. Majest. Küchen-Meister und Capitain über Dero Artillerie, „Lorenz Munch erweist bey solchem Canoniren einen ungemeynen „Fleiß und Eysen, und ist glücklich im Canoniren auch Ruinirung „der Schweden Werke.“

****) Af Dronningens Regiment var udseet til Stormen den nu til Major avancerede Capitain Feigenbaum, Capit. Ziegler, Lieutenant N. Rotten (der nylig maa være kommen til Regimentet), Fændrik Wogensøn, 6 Underofficerer, 8 Grenaderer og 37 Mand.

*****) Udnævnt til Generalfeltmarechal den 20de Januar. (Christian d. 5ten Lagerregister Pag. 84).

som igien overlod det til sine Soldater, der havde udført Angrebet. De Svenske mistede en 500, de Danske en 300 Mand i denne Beleiring. Oberst Stuart blev Commandant i Fæstningen.

Imidlertid blev den svenske Armee i sin Leir for Christiansstad uafsladeligen foruroliget, og trak sig tilsidst tilbage, da den danske Hær nærmede sig. Den 10de August vare de Danske Christiansstad paa $\frac{1}{2}$ Mill nær; dog først den 12te kom de paa Skudvidde, da der forinden maatte slaes Bro over Hellig-Na. Fæstningen er, som bekjendt, af Naturen stærk, omgivet af dybe Moradser; desuden var den velbefæstet, velforsynet og havde en Garnison paa 1000 Mand; Commandanten var en Oberst Wulffloy. Man ansaae den for saa godt som uindtagelig, og desaaarsag havde de fleste af den nærmeste Landadel og andre rige og fornemme Folk nedlagt deres bedste Sager og Kostbarheder i samme, som et sikkert Gjemmested. Ikke destomindre blev den, et Par Dage efter at den var bleven berendt, den 15de August stormet og erobret af de Danske, uden at der i Forveien var blevet aabnet Løbegrave, anlagt Batterier, eller løsnet et eneste Skud. Det var et formeligt Overfald. Om Morgenen tidligt Kl. 2, den 15de August, skete Angrebet paa 3de Puncter, nemlig paa de nordøstlige, sydvestlige og nordvestlige Bastioner: paa det første Sted af Oberstl. Erhorn, egentligen paa Skromt, for at maskere de tvende andre virkelige Angreb; paa det andet Punct af Oberst Schönfeldt, og paa det tredje af Obersterne Cicignon og Lühow, hvor Kampen var alvorligst. Dog udgjorde samtlige 3de Stormcolonner kun en 1500 Mand, foruden Reserven, der var lige saa stærk; men hele Armeen var i Nærheden og opmarcheret i Slagorden, under Commando af Hertugen af Ploen. Ved Stormen vare Sommermændene i

Spidsen, for at omhugge Palissaderne; dernæst fulgte de Frivillige, og slutteligen de commanderede Soldater. Overgangen over Graven var forbunden med megen Besvær, dog lykkedes den omsider, da Graven paa flere Steder var saa godt som udtørret*), og Borden blev først bestegen af den tredje Stormcolonne, især fordi de Svenske havde overseet Forsvaret af Courtinen mellem de tvende nordvestlige Bastioner. Efter omtrent $1\frac{1}{2}$ Times haard Kamp var Staden erobret; i 3 Timer blev den plyndret, og Byttet var betydeligt. Af Garnisonens 1000 Mand bleve 300 dræbte og 700 tagne til Fange**). De Danske havde 150 Døde og 400 Saarede, og deriblandt 4 døde og 20 saarede Officerer.

Vor Borggaard var ogsaa her nærværende. Da hans Oberstlieutenant, Erhorn, commanderede den ene Stormcolonne, er det ikke usandsynligt, at han har fulgt denne; muligens at han ogsaa har hørt til de Frivillige; thi vi ville i det Følgende see, at, hvor Kampen og Faren var størst, var vor Landsmand stedse tilstede***).

Glæden over Erobringen af denne vigtige Fæstning blev imidlertid betydeligen formindsket ved det Nederlag, som Generalmajor Duncam leed ved Halmstad. Denne General blev nemlig, efter Indtagelsen af Landskrone, detacheret med et Corps af 2500 à 2800 Mand, for, i Forening med et tidligere afgaaet Detachment, 400 Dragoner stærkt, un-

*) Christian Neubawr's Nöthige und unnöthige Kriegs-Affairs, 1691, 8vo, Pag. 37, o. a. St.

**) Naar Borggaard i sin „Beretning“ angiver Garnisonens Styrke til 3000 Mand, som alle bleve „cut to pieces,“ da overdriver han saavel det ene, som det andet.

***) I ethvert Tilfælde var han med, hvilket saavel hans „Beretning“ som „the abstract“ af hans Beleiringer, m. m., der ledsager Beretningen, og Inscriptionen i det lille Tableau, som hører til hans Portrait, vidne om.

der Oberst Trop, at indtage Halmstad *). Men da den svenske Konge og General Ascheberg, der havde truffet sig tilbage ind i Smaaland, bleve underrettede herom, kom de uventet frem med en Styrke af omtrent 8000 Mand **), og, uagtet Duncam skyndsomst søgte at trække sig tilbage til Lasholm, blev han dog den 17de August ved Trønninge Bro angreben i Flanke og Front, og hans hele Corps sprængt og saa godt som tilintetgjort. Mangen tapper dansk Officeer fandt her sin Død; blandt andre den for sin Styrke saa bekjendte Oberstlieutenant Elzow, der i Affairen med egen Haand skal have nedlagt 17 Fiender ***). General Duncam selv blev saaret og tagen til Fange, tilligemed Oberst Trop, 4 Oberstlieut., 3 Majorer og 13 Capitainer: i Alt 50 Officerer. De faa hundrede Mand, som undkom, hvoriblandt

*) Ifølge Dageregister Chr. d. 5ten, Pag. 95. Styrken angives ellers, f. Ex. i Garn. Bib. Manusc. til 6 Bat. Infanterie, 500 Mand Cavalerie, 8 Regimentsstykker og 3, 12 Ts Kanoner. Borggaard anfører 4000 Mand i Alt, hvilket dog, selv med Trops Dragoner indbefattet, er noget for stort, skjøndt overeensstemmende med de svenske Beretninger (Aschebergs Levnet Pag. 150), der tilføie en Artilleristyrke af 14 Kanoner og 3 Morsere. At Borggaard har kunnet deeltage saavel i Christianstads Erobring som i Træfningen ved Halmstad, der fandt Sted kun to Dage efter hiin, kan rimeligen forklares ved at antage, at han har hørt til den „Expresse“, som efter Stormen den 15de blev affendt for at underrette Duncam om den truende Fare, og som først seent om Aftenen den 16de ankom i den danske Leir for Halmstad. (See Daniel Paulis oeresundiske Relation, enthaltende vielerlei merkwürdiges, Kopenhagen Anno 1676, Pag. 1132—1138).

**) Ifølge Aschebergs Levnet Pag. 151, kun 6000 Mand.

***) I øresundiske Relationer, 1676, Pag. 1142, anføres endog nogle og tove; men i Anledning heraf gjør Swen-Bring (Lagerbring), i sin Aschebergs Levnet, den Bemærkning: „det er en Saga, som har nära Förbindelse med våra gamla Kämpvisor.“

Borggaard befandt sig, flygtede til alle Sider, dog, som det synes, for største Deelen til Helsingborg.

De Svenske havde dog ikke erhholdt Seiren for Intet, især havde de saakaldte blaae og gule Regimenter lidt meget, og General Ascheberg selv var bleven haardt saaret. De trak sig ogsaa uilksomst tilbage til det Indre af Landet, saa at den danske Konge forgjæves søgte at indhente dem, for at revengere det lidte Nederlag. Vinteren nærmede sig desuden, og Kong Christian besluttede da at drage i Vinterquarteer, hvortil han valgte de erobrede Provindsfer Skaane og Bleking, for end mere at forsikre sig dem. Han forlod derpaa Armeen og ankom til Kjøbenhavn den 5te October. Dog dermed var ingenlunde dette Mars Campaigne til Ende. Hidindtil vare de Danske gaaet offensivt til Værks, nu syntes Touren at være kommen til de Svenske, og, uagtet Vintrens Nærmelse, foretog de flere betydelige Angreb og Demonstrationer, navnlig mod Helsingborg, Christianopol og til Undsætning af Malmøe. Den danske Konge kom ogsaa allerede den 16de October tilbage til Armeen, og, efter flere smaa Træfninger i Lobet af November Maaned, længtes begge Hære efter en afgjørende Kamp, og denne sandt omsider ogsaa Sted i Nærheden af Lund i Skaane.

I dette blodige Slag, der var den første rangerede Landbataille, som vor unge Landsmand bivaanede, gjorde han Tjeneste ved Artilleriet. I September Maaned bleve nemlig flere unge Mænd, som vare vel anbefalede, tagne ud af Fodregimenterne, for at tjene som Constabler („Gunnere“), og Borggaard var imellem disse.

Det danske Artillerie bestod nemlig dengang deels i det egentlige Artilleriregiment, deels i Regiments- eller Bataljonsartilleriet*). Det første blev commanderet af en Oberst

*) Alt ifølge Garn. Bibl. Manusc.

og udgjorde, foruden Staben, 3de Artillericompagnier, 1 Haandværkercompagnie, 3 Pioneercompagnier, 1 Fyrværkerkammer, Fæstningsartilleriet og en Beleiringspark. Det andet hørte nærmest ind under Infanteriet, saa at hver Bataillon havde sine 2 Kanoner, hvilket formodentligen ogsaa var Tilfældet ved hvert Dragonregiment, der dengang var beredent Infanterie*). Til hvilket af disse tvende Slags Artillerie Borgaard maa henregnes, kan ikke med Bestemt-
hed siges, dog hørte han rimeligviis til det første, da han siden avancerede til Fyrværker, hvilken Charge, saavidt vides, var egen for det egentlige Artilleriregiment og navnlig for dets Fyrværkerkammer**).

*) Regimentsartilleriet blev, ligesom Infanteriet, oprettet, ifølge Accord med Regjeringen, af Obersterne for de respectivte Regimenter, og stod directe under disse. Calibret var almindeligviis enten 3Zs eller 4Zs. Hver Bataillon skulde, som ovenanført, have 2 Kanoner, dog havde undertiden hele Regimentet ikke flere.

**) Chefen eller Obersten for dette Regiment seer jeg mig ikke i Stand til med Visshed at angive. En Uffe α : Uffeln (og formodentlig Heinrich v. Uffeln, der havde staaet i brandenborgsk Tjeneste) nævnes som Generalfelttoimester, og den bekjendte Klüse α : Klüsenstein som Generallieutenant ved Artilleriet; dog er det rimeligt, at Oberst Marquard Rodsteen har været den egentlige tjenstgjørende Chef, og han nævnes ogsaa paa flere Steder, i det anførte Manuscript, som „Oberster over Artilleriet.“ Ordonnancemæssigt bestode Artillericompagnierne af 1 Capt., 2 Lieut., 2 Stykjunkere, 30 Constabler 60 Haandlangere, 1 Mynsterfører, 2 Trommeslagere og 1 Skalmeieblæser. De 3de Compagnier bleve commanderede af Capitainerne Balzer = Baden, Dilleben og Gersdorf. Haandværkercompagniet, der commanderedes af Major Harboe, var det stærkeste, og indbefattede alle Slags Professionister, nogle endog i betydeligt Antal, s. Ex. 2 Tømmermestere med 42 Svende; desuden hørte ogsaa 2 Mineermestere med 20 Svende dertil. Pioneercompagnierne vare ogsaa stærkere end de egentlige Artillericompagnier, og organiserede som Infanterie, under Navn af Grenaderer, maaffee fordi de i Særdeleshed vare bestemte til at kaste Haandgranater, hvoraf man i

Efter denne korte Digression vende vi igjen tilbage til det nævnte Slag, der fandt Sted den 4de December 1676 paa Sletten nord-nordvest for Lund. Den danske Hær havde de foregaaende Dage en Stilling og Leir ved Svens-torp paa denne Side, og de Svenske ved Byerne paa hiin Side Käslinga eller Lydde Na. Natten mellem den 3die og 4de brode de Svenske op i al Stilhed, og passerede ved Borreby (eller Store Harje), i lyst Maanestjn, den tilfrosne Na, og i det de saaledes omgik den danske Stilling, marcherede de ad Lund til, for at undsætte Malmøe. Forst temmeligt seent om Morgenen bleve de Danske underrettede

den Tids Krige gjorde særdeles Brug ved Fæstningers Angreb og Forsvar. Fyrværkerkammeret bestod af 3de Captainer, nemlig Johan Jacob Wilster, Martin Jacob Wilster og Anton Gynther Mühle, 3de Lieut., 3de Styk., 18 Fyrværkere, 18 Constabler, 18 Haandlangere, 2 Tambourer og 1 Skalmieblaser. Beleiringspar-ken, der tillige anføres i Garn. Bibl. Manuscript som en Reserve, bestod i den skaanske Krig af 6 Haubitser; 8, 12 \mathbb{Z} s, 8, 18 \mathbb{Z} s og 8, 24 \mathbb{Z} s Kanoner; 15 Morterer à 25 \mathbb{Z} , 50 \mathbb{Z} , 75 \mathbb{Z} , 100 \mathbb{Z} og 200 \mathbb{Z} s Steenvægt; 30 (eller 50) Stkr. Haandmorterer til 4 à 6 \mathbb{Z} Jern; 12 Petarder à 30 og 60 \mathbb{Z} s Vægt; 12 (eller 20) S Blikpontons, 4 Blikløbebroer à 70 Alen, 200 Stormstiger og flere mindre Sager. Bataillons- eller Regimentsartilleriets Styrke udgjorde i Alt 70 Piecer.

Endskjøndt det gamle „Büchsenmeistere“ allerede havde tabt sig meget paa denne Tid, saa at Constablen ikke mere var forpligtet til, efter at Ladningen var indsat i Stykket, at slaa Kors for Mundingen og anraabe den hellige St. Barbara om Bistand, m. m. bl.; saa vedbleve dog endnu i lang Tid, endog ind i det 18de Aarhundrede, mange artilleristiske Forbomme og Laugsegenheder: Büchsenmeisteren eller Constablen erholdt saaledes endnu, efter at have gjeennemgaaet en Prøve, hvorved mange besynderlige Spørgsmaal bleve ham givne til Besvarelse, et Lærebrev, og maatte skriftligen aflægge Sed paa, at holde sin Kunst hemmelig, m. m. (Sfr. Frb. Hempell's biscourirende Milet; Poyers Geschichte der Kriegskunst, o. ad.)

om de Svenskes Bevægelser, og satte sig da strax i Marche. Begge Armeers Styrke var omtrent lige, circa 15,000 Mand hver*). De Danskes venstre Fløi stodte paa de Svenske noget foran Lund, og, uden at oppebie hele Hærens Ankomst og Opstilling i Slagorden, begyndte den her commanderende General Ahrensdorff Kampen. Flokken var da omtrent 9½. Den svenske Konge commandedede selv her, slog de Danske tilbage med betydeligt Tab, og flere af deres Anførere bleve

*) Den danske Armees Ordre de bataille, formeret i tvende Træfninger, var følgende:

1. Venstre Fløi, under General F. Ahrensdorff, bestaaende:
 - a) af 3 Escd. Ahrensdorff, 3 Escd. Sehestedt, 2 Escd. Gottfried, 3 Escd. Bülow, og 3 Escd. Brockenhuus Dragoner, under Generalmajor Sandberg; b) 3 Escd. Reventlau, 2 Escd. Kruse, og 3 Escd. Sandberg, under Oberst Kruse.
2. Centrum udgjorde: a) 2 Bataill. Dronningens Liv Regiment, 2 Bat. Weyher, 1 Bat. Holsten, og 1 Bat. Bülow, under Oberst Cicignon; b) 1 Bat. Stuart, 1 Bat. Croy, 3 Bat. Matroser (som Admiral Tromp saa Dage før Slaget havde ført i Land), under Generalmajor Schack; c) 2 Bat. Prinds Georg, 2 Bat. Kongens Liv Regiment, 1 Bat. Lüßen, og 1 Bat. Cicignon, under Oberst Bülow.
3. Høire Fløi under Kong Christian selv, indbefattede: a) 2 Escd. Garde, 2 Escd. Kongens Liv Regiment, 3 Escd. Levegau, 2 Escd. Holck, og 3 Escd. Ramstedts Dragoner, under Generalmajor Rangau; b) 2 Escd. Baudis, 3 Escd. Rangau, 3 Escd. Duncam, og 3 Escd. Ahrensdorff.

Den hele danske Styrke beløb sig saaledes til 45 Escadroner og 17 Batailloner. Den svenske Armee udgjorde 15 Batailloner, der dannede Centrum, og 39 Escadroner paa Fløiene, dog med Undtagelse af nogle faa Escadroner, som vare anbragte mellem Infanteriet. — (Garn. Bibl. Manuscript.)

Feltmarechallen, Hertug Johan Adolf af Pløen, var ikke med. Han havde, som Følge af en Uenighed med Overjægermester Hahn, der var Kongens Yndling, taget sin Afsted den 19de November. Hertugen var en dygtig Officeer, og hans Afgang var et sandt Tab for den danske Armee.

dræbte, saarede og fangne. Imidlertid kom den danske hvide Flot og Centrummet i Ilden. Den danske Konge, understøttet af sin Broder Georg, var her ligesaa heldig, som hans hvide Modstander i Begyndelsen havde været, og Kampen blev nu mere ligeligt fordeelt over hele Linien, saa at den fortsattes med største Haardnackenhed til Solens Nedgang, uden at dog nogen af Parterne egentligen kunde tilskrive sig Seiren. Omfider, træt af Anstrængelsen, holdt man inde, og nyedes med i Løbet af Natten at observere hinanden. 4 à 5000 Dræbte og Saarede, og deriblandt mange hvide og tappre Officerer, laae paa Valpladsen *).

*) Ifølge Garn. Bibl. Manusc. var Tabet af Officerer paa dansk Side følgende: Døde: Obersterne, Grev Holck og Sehestedt; Oberstlieutenanterne, Frd. Holsten, Blücher, J. P. Gremberg; Major Brockenhuus; Ritmesterne, Gersdorff, Puls, o. fl. Saarede: General Ahrensdorff (der siden døde af sine Saar); Oberst Levehau; Oberstl. Baron Schulenburg, Raas, Harthausen, Schilber, Bibov, Starcke, Derzen; Ritmesterne, Brockdorff, Winterfeldt, Reventlau, Kop, o. fl. Oberstl. Derzen saaret og fangen. Oberstl. Detharding fangen.

Paa svensk Side, Døde: Generallieutenant Galle, Obersterne Brockhusen, E. Mörner, Ufthon af Artilleriet, Sigrodt af Drabantterne; Oberstl. Lode; Major Baron Vinde; 9 Ritmestere, deriblandt Khrre Bjelke; Herr Rastebert. Saarede: Generallieutenant Fersen, tillige fangen; Generalmajor Wittenberg, Oberst Guldenstjerne; Oberst Pubberg fangen.

I Friedenreichs Christian den 5tes Krigshistorie, 1ste Deel, Pag. 278, findes flere Ufølgelser fra ovenansførte Beretning, saasom: Oberst Sehestedt saaret og fangen; Oberstl. Detharding død (han kaldes her Dederding); Ritmesterne Reventklov og Hop (Kop?) døde, Baron Schulenburg fangen. Fremdeles findes følgende tilføiede: Generalmajor Sandberg død; Oberst Brockenhuus nedtraadt af Hestene; Majorerne Diebschütz og Bülow døde, Rugenord og Sehestedt saarede; Ritmesterne Penn, Marsviin og Lepper saarede; Capitainerne Jagel og Dreyer fangne; Capitainlieutenanterne Ahrens-

Tabet var omtrent lige stort paa begge Sider, og Slaget var egentligt uafgjort („it was a drawn battle“, siger Borgaard); dog havde de Svenske for saavidt opnaaet deres Hensigt, at de, over Lund, kunde komme Malmø til Undsætning. Fremdeles blev endnu før Aarets Udgang Helsingborg tilbageerobret af de Svenske den 30te December.

Imidlertid havde den danske Hær taget sit Vinterquarteer i og ved Landskrone, med Undtagelse af den Deel af samme, som var bleven overført til Sjælland for der at restableres efter de lidte Tab, og vor Landsmand maa rimeligviis have været paa et af disse to Steder Vinteren over. Dog var Hvilen kun kort; thi allerede tidligt om Foraaret 1677, eller vel endog i selve Vinteren, foretoges flere Streiftog fra begge Sider med afserlende Held. Den 22de Februar overgav Christianopol og den 9de Martz Carlshavn sig til de Svenske, saa at der blev ikke meget mere tilbage af de Danskes Grobringere, end Christiansstad, Landskrone og det, den 4de April, af General Schack atter indtagne Helsingborg. Det første af disse tre Puncter, tappert forsvaret af Generalmajor Meerheim, havde udholdt en haard Beleiring og var nu bragt til det Yderste, da den danske Konge, der den 15de Mai atter kom over til Skaane, ilede det til Undsætning med hele Armeen, efter først at have foretaget en Demonstration mod Fienden ved Ronnaberg. Fæstningen blev da atter vel forsynet, og Kongen drog dernæst til Beleiringen af Malmø. — Dette Hovedpunct i Skaane blev forsvaret af Feltmarechal Fersen, og udholdt de Danskes An-

20 dorff og Restorf døde og Beer saaret; foruden flere Capitainer, Lieutenanter, Fandrikker og Cornetter, dræbte, saarede og fangne.

21 Paa svensk Side fremdeles: Oberst Børstel saaret, Oberstl. Rascher saaret og flere ikke navngivne Officerer.

greb fra den 8de til den 28de Juni, især Hovedstormen, Natten mellem den 25de og 26de Juni, der havde Beleiringens Ophævelse til Folge den 28de Juni, efter at Beleirerne havde mistet over 2000 Mand, og deriblandt mange dygtige og høie Officerer.

Det er neppe sandsynligt, at Borgaard har deeltaget i denne uheldige Beleiring, da han ellers sikkert vilde have omtalt den i sin „Beretning“; derimod var han med i det ikke meget heldigere Slag ved Nørre Moinge eller Billaberga (ogsaa kaldet Slaget ved Rønnaberga eller Landskrone), omtrent 1 Mil østlig for Landskrone. Den danske Hær blev nemlig den 14de Juli her angreben af de Svenske paa dens Marche fra Landskrone til Helsingborg. Begge Armeer commanderedes af deres Konger, og vare ikke af betydelig Styrke, kun en 9 à 12,000 Mand hver*). Slaget begyndte med at den svenske Konge, Kl. 10 à 11 om Formiddagen, med sin høire Fløi, som stod under hans umiddelbare Commando, angreb de Danskes venstre; slog den, og erobrede hele Feltartilleriet, omtrent 20 Kanoner, som havde indtaget en Hovedposition paa en Høi. Men, ligesom i Slaget ved Lund, bragte den danske Konge ogsaa her med sin høire Fløi

*) Ifølge Garn. Bibl. Manusc. udgjorde den svenske Styrke 15 Bat. og 31 Escd.; den danske 20 Bat. og 47 Escd.; begge Armeer formerede tvende Træfninger med Reserve. Cavalerie og Infanterie stode hverveis ved Siden af hinanden, især i den danske Stilling, hvor i første Træfning 1 Escd. verlede med 1 Bat. hele Linien over. De Høistcommanderende i den danske Armee vare, foruden Kongen og hans Broder, Prinds Georg: Feltmarchallieutenant Goltz, General Baudis, Generallieutenanterne Rüksenstein og Ahrensborff, Generalmajorerne Walter, Rumohr, Grandvillier og Rankau. — I den svenske: Kongen, Feltmarchal Helmfeldt, General Ascheberg, Generallieut. Schulz, Generalmajorerne Schönleben, Sperling, Mortaigne og Niels Bjelte, samt Oberst Lübecker.

de Svenske til at standse deres feirrige Fremskridt, og, efter at have samlet sine Tropper, trak han sig tilbage paa denne Side af Ronnaberga, uden at Fienden saae sig i Stand til at forfølge sine erholdte Fordele, hvortil, foruden det lidte Tab, ogsaa Anstrængelsen i den usædvanlig stærke Hede bidrog en Deel. Først Kl. 6 om Eftermiddagen var egentligen Kampen til Ende. De Danskes Tab af Døde og Saarede udgjorde 2000 Mand Infanterie og 400 Mand Cavalerie, samt, ifølge svenske Relationer, 32 Kanoner og 1 Morteer*). De Svenskes Tab har vel ikke været meget mindre; ogsaa de tabte, foruden 8 Standarter og 4 Faner, nogle Kanoner, hvilke de Danske dog ikke kunde medføre, men maatte lade blive fornaglede tilbage**).

Da Borggaard gjorde Tjeneste som Constabel, og formodentligen ved det paa den venstre Floi af de Svenske erobrede Artillerie, er det naturligt, at han i sin „Beretning,“ tilskriver dem „en fuldkommen Seir;“ skjøndt dette vel ikke, som vi af det Ovenansførte have seet, ubetinget var Tilfældet, uagtet de bleve Herrer over Balpladsen.

Imidlertid bleve de Danskes Uheld ved Malmø og Landskrone oprettede ved Niels Juels brillante Geseire under Langeland den 1ste Juni og i Kjøgebugt den 1ste Juli,

*) Garn. Bibl. Manuscript.

***) De fornemste Officerer, som bleve dræbte, saarede og fangne i dette Slag vare, paa dansk Side: Generalmajor Walter død; Generalmajor Rumohr fangen; Oberstlieutenanterne Bred Dettingen og Melding, Major v. Ahnen, Ritmester Marstal, Capitainerne Bred Montecuculi og Schwarz samt Kammerjunker de Groot døde; Ritmestrene Brochdorff og Rodrigo fangne; Baron Plett og Løven saarede o. fl. Paa svensk Side: Gen. Feltmarechal Helmsfeldt, Obersternerne Drake og Wachtmeister, Oberstl. Gans og 6 eller 8 Ritmestere døde; Generalmajor Schönleben, Oberstl. Roock, Capitain Lillie, o. fl. fangne.

samt ved Gysdenløves og Lovenhjelms heldige og kjække Foretagender mod Marstrand og ved Uddevalla. I begge sidstnævnte deeltog Borgaard. Strax efter Slaget ved Landsfrone blev han nemlig beordret til Gysdenløves Corps, som fra Norge havde begyndt Beleiringen af Marstrand. Ved hans Ankomst vare allerede flere af de Staden omgivende Forter erobrede, nemlig: Malepert, der havde overgivet sig den 13de Juli, og Hedevigsholm den 15de, efter at de fra den 6te Juli vare blevne beskadte fra Køen, hvor Beleiringscorpset, omtrent 1600 Mand stærkt, havde anlagt Angrebsbatterierne*). Dog var endnu Marstrand selv med sine Blokhuse, Fæstningen eller Slottet Carlsteen og Castellet Gustavsborg tilbage. Den 18de foretoges en Attaque paa selve Byen, og da Fienden ikke holdt Stand i Blokhusene, blev den tagen uden synderlig Kamp. Det samme var ogsaa Tilfældet med Gustavsborg, hvis Besætning flygtede til Carlsteen, som, paa Grund af sin faste Beliggenhed, blev anset for uindtagelig, var vel provianteret og havde en stærk Besætning. Fra Batterier, hensigtsmæssigen anlagte ved Gustavsborg og paa en for ubestigelig anset Klippe, hvor det svære Artillerie kun med overordentlige Anstrængelser var bleven bragt op, lykkedes det dog at faae lagt en Breche

*) Hedevigsholm var ikke bleven erobret uden betydelige Anstrængelser og med et Tab af 5 Off. og 43 Mand døde, samt 3 Stabsoff., 12 Sub. Off. og 152 Mand saarede; thi første Gang blev Stormen afslaaet, og først efter at en betydelig Breche var bleven lagt i Muren fra Batterierne paa Køen, trak Garnisonen ud og flygtede til Slottet. Da man frygtede for, at Fortet var undermineret, bleve 7 til Døden dømte Forbrydere sendte derover, for at foretage Undersøgelser, hvorved de virkelig opdagede 3de Miner, som de vare saa heldige at dæmpe. Fortet blev da taget i Besiddelse; man forefandt 22 Kanoner og deriblandt 18 Etkr. 12 Æs. (Garn. Bibl. Manusc.)

i Slottets store, 132 Fod høie Taarn. Derpaa stred man til Stormen, og Stormcolonnerne vare allerede komne Muren og Brechen paa Pistolskuds Distance nær, da Commandanten, Oberst Sinclair, og hans Næstcommanderende, Commandanten paa Hedevigsholm, Oberstlieutenant Bjørnschiold, forlangte at capitulere. Dette blev tilstaaet, og Garnisonen udmarcherede den 23de Juli. En dansk Besætning, under Oberstlieutenant Triskeler, blev fordeelt i Fæstningen og i de omgivende Forter og Casteller, der i Alt indeholdt et Artillerie af et Par hundrede Kanoner af forskjelligt Caliber*).

Efter Marstrands Erobring detacherede Gyldenløve største Delen af de her brugte Beleiringstropper til Generalmajor Løvenhjem (**), som ved Quistrumbro havde samlet et Observationscorps mod den, paa denne Kant af Landet formerede, svenske Styrke, der, under General Grev Magnus de la Gardie, var stegen til et betydeligt Corps af 7000 Mand regulære Tropper og 6000 bevæbnede Bønder, for hvilke Landshøvdingen, Rigsraad Thor Bonde, stod i Spidsen***). Natten mellem den 27de og 28de August brød den norske Hær op, og ankom tidligt om Morgenen til Uddevalla, hvor de Svenske havde taget en fast Stilling, der strax blev angreben, eller maaskee rettere blev overfaldet af Løvenhjem, uagtet han kun havde Infanteriet af Avantgarden og Cavaleriet hos sig, i Alt cirka 3000 Mand****).

*) Garn. Bibl. Manuscript.

**) Løvenhjem var født i Mecklenborg 1627. Kom i dansk Tjeneste; udmærkede sig i Kjøbenhavns Beleiring og ved Møens Forsvar, 1658—59; blev adlet 1669, og hans Familienavn, Schrøder, forandret til Løvenhjem; blev 1682 hvid Ridder, og døde som Generalieutenant 1699, 73 Aar gammel. S. Paludan, Beskrivelse over Møen. I. S. 359.

***) Garn. Bibl. Manuscript.
****) I Tage-Register Christian des Sten anføres den danske Styrke til 2000 Mand Cavalerie under Løvenhjem, og 11000 Mand Svenske under Magnus de la Gardie.

valerie kom i Lorden, flygtede over Broen, som det afbrændte, og affkar derved Retraiten for det sig selv overladte Infanterie. Desuden forhindrede en stærk Skylregn Brugten af Skydevaabnene, saa at Kampen alene maatte udføres med blanke Vaaben, hvorved det danske Cavalerie erholdt en stor Overlegenhed. Seiren var derfor ogsaa aldeles afgjørende for de Danske; omtrent 2000 Fiender dækkede Balpladsen, eller toges til Fange; Artilleriet (10 Metal- og 2 Jernkanoner), 19 Faner og Standarder, m. m. erobredes; hvorimod de Danskes Tab var forholdsvis meget ringe*). Borgaard deeltog i denne Seir, som han med saa Ord skildrer saaledes: „Vi marcherede med en Afdeling af den norske Armee, overfaldt de Svenske om Natten ved Uddevalla, slog dem, erobrede 12 Kanoner og deres hele Bagage.“ Da den dansk-norske Hær ikke var stærk nok til videre at forfølge sine Fjender, bleve kun Rigsgrændserne omhyggelig bevogtede, og de erobrede Puncter vel besatte. Formodentligen har Borgaard været ansat her, indtil han i det følgende Aar, 1678, under den ovennævnte Generalmajor Løvenhjem, blev commanderet til Rygen.

Denne De var nemlig i Efteraaret 1677 bleven erobret af de Danske. Men strax i Begyndelsen af Aaret 1678 (den 5—7 Januar) kom de Svenske, under den dristige og hjætte Feltmarechal Grev Königsmark, frem igjen; samlede deres Styrke, sloge de Danske, den 8de Januar, og fordrev dem med stort Tab fra Den. Den danske Gouverneur, General Rumohr, og, efter svenske Relationer, mange danske og brandenborgske Officerer, tilligemed 4 til 5000 Soldater kom i svensk Fangenskab.

For nu at gjenerobre Den og revengere det lidte Tab,

*) Garn. Bibl. Manuscript; J. Paludan, I. P. 361.

foretoges, saavel paa dansk, som paa brandenborgsk Side, en betydelig Udrustning. Den danske Styrke bestod især af norske Tropper, nemlig Regimenterne Tropp, Fuchs, Steensen og Knoblauch, under Overcommando af General Løvenhjelm. De bleve indskibede paa Juels Flaade (i Sundet og formodentligen fra Landskrone) og ankom i Begyndelsen af September ved Nygen. Efter at Flaaden de foregaaende Dage havde vist sig paa flere Sider af Den, for at bringe Fienden i Uvisshed om Stedet, hvor Landingen egentligen skulde skee, foretoges denne Kl. 6 om Morgenen den 12te September ved Wittow. Oberst Tropp gik, eller rettere vadede, da Baadene ikke kunde komme heelt ind til Kysten, først i Land med et lille Commando, hvormed han fordrev et svensk Cavaleridetachment; dernæst fulgte Oberst Knoblauch med en Afdeling Dragoner til Fods, der efterhaanden blev understøttet af mere Infanterie og noget Cavalerie. Da imidlertid Løvenhjelm bemærkede, at Fienden nærmede sig, og at dennes Styrke især bestod af Cavalerie, hvoraf endnu saare lidt var bleven landsat af de Danske, lod han i Hast en Mængde spanske Ryttere bringe iland, og omgav dermed Infanteriet*). Strax derpaa viste sig ogsaa den svenske Oberst Lieven med 600 Mand Cavalerie, 160 Mand Infanterie og 8 Kanoner. Kampen begyndte; og, uden den ringe Dækning af de spanske Ryttere, havde det muligen seet farligt nok ud for de Danske, thi Angrebet, der varede i fulde 3 Timer, var heftigt, og forbundet med et ikke ubetydeligt Tab paa begge Sider. Imidlertid kom bestandigt flere Tropper

*) Spanske Ryttere vare i den Tids Krige et for Infanteriet meget almindeligt Dækningsmiddel mod Cavaleriet; i den brandenborgske Armee blev endog Infanteriet formeligen øvet i Brugen af disse, og de anbragtes undertiden paa tohjulede Bogne, tilligemed smaa Artilleristykker.

til, og inden Aften havde man ogsaa faaet 14 Kanoner i Land, hvilke saa godt som muligt bleve forskandsede ved nogle med Jord fyldte Tønder fra Flaaden. Da Borgaard var Artillerist, er det sandsynligt, at han har været anbragt her.

Samme Dag, de Danske landede ved Wittow Nord paa Landet, viste den brandenborske Styrke sig ved Dens sydlige Kyster. Churfyrsten var selv ombord paa Flaaden, der væsentligst bestod af danske og hollandske Skibe under Admiral Tromps Commando. Landarmeen var derimod betroet til Feltmarechal Derfflinger, og, nærmest under ham, til Generalerne Schöning, Hallard og Söke. Efter at have gjort Mine til Landgang ved Palmerort, udførtes den først Dagen efter, den 13de September, om Middagen, ved Putbus, hvor det ogsaa lykkedes Brandenborgerne at sætte sig fast, trods Königsmarks kraftige Modstand, i det de, ligesom de Danske ved Wittow, betjente sig af spanske Ryttere til Dækning for Infanteriet mod det fiendtlige Cavalerie.

Bed denne heldige Landing forhindrede tillige de Svenske fra at gjentage deres Angreb paa det danske Corps, og de trak sig nu, ideligen forfulgte af de danske og brandenborgske Tropper, tilbage mod Dens sydlige Puncter og Overtartsstederne til Pommern. Efter en heftig Kamp toge imidlertid Derfflinger og Schöning den gamle Fährschanze med Storm, hvorved de Svenske tabte henimod 1000 Dode, Saarede og Fanger, og Königsmark selv undslap kun med Nød og Neppe i en lille Baad til Stralsund*). Den nye Fährschanze, der forrige Aar havde holdt sig saa brav mod de Allierede, blev derimod denne Gang overgivet saa godt som uden Sværdslag, da et Mytteri blandt Besætningen nødte

*) Leben und Kriegsthaten des Gen. Feltmarschals Hans Adam v. Schöning, von Kurd Wolfgang von Schöning, Berlin, 1837, Pag. 39.

den svenske Commandant Klinkou til at capitulere *). Den Danholm ved Stralsund og den paa samme værende lille Skandse bleve ligeledes med ringe Anstrængelser tagne, og der ved Overgangen gjort til selve Stadens Beleiring. Denne blev foretagen af Brandenborgerne under Churfyrstens egen Commando, og, efter en heel Maanedes heftige Angreb og et meget ødelæggende Bombardement**), maatte omsider Fæstningen overgive sig den 15de October. Ifølge Overeenskomst mellem Kongen af Danmark og Churfyrsten, toges Rygen i Besiddelse for den danske Krone; Geheimeraad Jens Juel, Broder til Admiralen, blev udnævnt til Gouverneur, og General Løvenhjelm til Commandant over Den ***).

Medens der endnu i Aaret 1679 sloges de sidste Slag i denne Krig, forberededes flere nyttige fredelige Foretagender, der senere bleve af stor Vigtighed for Landet. Blandt disse horte ogsaa en speciel Landmaaling over hele Danmark som et Grundlag for en fuldstændig reguleret Matriful; og, skjøndt denne egentligen først begyndte i 1681 paa Sjælland****) og Derne, og 1683 i Jylland †), maa dog vist-

*) Besætningen bestod nemlig for største Delen af de Fanger, som Grev Königsmark i Begyndelsen af Aaret havde taget, og som vare blevne nødte til at sværge de Svenske Troskab. Da de nu saae deres forrige Vaabenbrødre komme imod dem, nægtede de ikke alene at flyde paa dem, men gik endogsaa over til dem.

) Hvorved der blev anvendt et magtigt Beleiringsartillerie, bestaaende af 80 Kanoner, 22 Mørsere og 50 Haubitser, under Commando af Oberst Weiler, der baade som Artillerist og Ingenieur var i megen Anseelse. (Sevnfør Schönings Leven, Pag. 41). Da Borggaard senere traadte i brandenborff Tjeneste, blev Weiler hans Chef; maaffee deres Bekjendtskab allerede skrev sig fra denne rygenffe Campagne. *). J. Paluban, I. P. 363.

****) Instructioner og Ordre for vedkommende Embedsmænd ere daterede den 16de April og 26de Mai 1681.

†) Den 24de Marts 1683.

nok forinden flere Forsøg være blevne foretagne, og navnlig gjort Begyndelsen med Udmaalingen af generelle Kaart*). Borggaard, som formodentligen i sin Tjenestetid i Artilleriet havde viist Sands og Tilboielighed for tekniske og matematiske Arbejder, blev beordret til at tage Deel i disse Landmaalingsforretninger, og, efter at være bleven udnævnt til Fyrværker, ansat ved Opmaalingen paa Sjælland**).

Dog Aaret derpaa, 1680, blev han tilligemed en anden Fyrværker beordret til Berlin, paa samme Tid som tvende brandenborgske Fyrværkere bleve sendte til Danmark, for gjensidigen at gjøre sig bekjendt med det danske og brandenborgske Fyrværkervæsen. — Det var vel intet ringe Besøis paa vor Landsmands Dygtighed, at han, blandt saamange, blev udseet til en saa hæderlig Sendelse. Dog ikke nok hermed: I det følgende Aar, 1681, blev han fra Berlin sendt til Strasborg, for at uddanne sig i Alt vedkommende Befæstningskunsten; saa det synes, som om den danske Regering ikke har havt ringe Forventninger om Borggaard's

*) Ifølge Ordre af 26de Mai 1681 „bliver alene et Landkort for hvert Amt at forfatte.“ Sevnfør ogsaa Bugges „Beskrivelse over Opmaalingen af de danske Kartter.“ Kjøbenhavn, 1779, 4°.

***) Ansættelsen ved denne Landmaaling blev siden noget ganske Almindeligt for de Officerer, som bleve reducerede efter Krigen og som ikke bleve optagne i den oprettede Drabant-Garde. Men det synes som Matrikulen har været ganske lidt tjent med flere af disse Landmaalere, der, ifølge Thestrups Krigsarmatur, Pag. 418, „kun havde sukket noget paa Geometrien og Ingenieur Kunsten, saa at nogle f. Ex. brugte til deres Observationer i Marken en Snor, hvoraf de holdt den ene Ende i Munden og, med den anden Ende i Haanden, toge de Marker paa deres Hattespygger, efter disse „udsatte Stager paa Marken“ o. s. v. At vor Borggaard ikke hørte til denne Category af Landmaalere, er vel uden for al Tvivl.

tillkommende militaire Brugbarhed, og at man i ham vilde forskaffe sig en Mand, som i de dengang lidet dyrkede technische Fag kunde blive en Veileder og Læremester i sit Fædreland. Hvem der vel egentligen har antaget sig ham og først erkjendt hans ualmindelige Anlæg og Dygtighed, er nu vanskeligt at sige; men saameget er imidlertid vist, at man ikke havde taget Feil af Manden, og det er kun at beklage, at han ikke senere kom sit Fædreland til Nytte med sine mange Kundskaber og Erfaringer.

Det var vistnok med god Grund, at man valgte Strasborg til Borggaards Uddannelse i Befæstningskunsten. Denne Stad havde nemlig de Franske bemægtiget sig, for deraf at gjøre et Depot for deres Armeer i Elsaf, et Pivot for deres Defense og et vældigt Udgangspunct for deres Offensiv*). Den Tids største Ingenieur, Vauban, anvendte al sin Kunst for at bringe den dertil: Fortet Kehl, Redouterne ved Rhinen, Citadellet, de nye Bærker, Mineanlæggene for de høitbeliggende Fronter, og Inundationerne for de vovrige lavtliggende Dele anlagdes og fattes i Forbindelse med de ældre Fæstningsværker; og det var dette vigtige og omfattende Arbeide, som vor Landsmand var saa lykkelig at overvære.

1682 blev han kaldet tilbage fra Strasborg til Glückstadt. Under sit Ophold i Strasborg var han bleven udnævnt til Officeer, nemlig til Fændrik i Dronningens Livregiment til Fods: det Regiment, hvort han begyndte sin militaire Carrière for 7 Aar siden som Cadet. Han var nu 23 Aar gammel. Hans Regimentschef var Oberst Jobst v.

*) Histoire du corps impérial du Génie, par Allent, 1re Partie. Paris, An 13, 1805, pag. 160.

Scholten, og hans Compagnichef Capitain Joachim Hinrich v. Barner *).

Imidlertid forblev han kun kort Tid i Glückstadt. En stor Berdensbegivenhed, der vakte den hele Christenheds Opmærksomhed og Deeltagelse, bragte ham igjen paa nogen Tid fra Fædrelandet. Tyrkernes Besievring af Wien kaldte Skarer af Frivillige til den høist betrængte Keiserstads Undsætning; og da den i dansk Tjeneste staaende Hertug Ferdinand Wilhelm af Würtemberg **) havde erholdt Tilladelse til, som Volontair ***) , at deeltage i denne Kamp, blev vor Borggaard

*) I Generalcommissariatets „danske militaire Etater,“ som findes i dets Archiv at være førte fra 1679, og hvoraf Collegiet velvilligen har tilladt de følgende Excerpter udtagne, findes under: 1681. Dron. Liv. Reg. til Føds: Regimentschef, Brigadeer Hans Georg Friherre von Schulenburg; 9de Comp. Capitain Daniel v. Buchwaldt, Fændrik Ditto Frederik Peng, og ifødet for ham indtraadt Albrech Borggaard.

1682. Chef Oberst Jøbst v. Scholten; 11te Comp. Capit. Joachim Hinrich Barner; Fændrik Albrech Borggaard.

1683. Samme Regiments- og Compagnichefer. Comp. No. 9, siden atter No. 11. Fændrik Albrech Borggaard avanceret til Seconbleutenant.

1684. Samme Regiments- og Comp. Chef. Comp. No. 14.

1685. dito dito No. 13.

1686. dito dito dito. Derfra overgaaet som Gardist i Drabantgarden under Generalmajor Hans Georg Friherre v. Schulenburg som Oberst, og Oberst Christopher Bjelle som Drabant-Hauptmand.

1687. Drabantgarden under Generalmajor Hans Georg Friherre v. Schulenburg. Gardist Lieutenant Albrech Borggaard.

Senere findes Borggaard ikke i Etaterne.

**) Efter at have gjort den skaanske Krig med, uden egentlig Ansættelse i Armeen, blev han den 16de Marts 1682 udnævnt til Oberst og Chef for Livregimentet; dengang et Slags Garde, som ogsaa kort Tid efter erholdt Navn af Garden til Føds. Generalcommiss. Archiv, og Paulis bresundische Relationer 1676, s. s. v.

***) Dette Volontairvæsen var for den Tids Krige noget Eget. Næsten

beordret til at følge med ham, hvorved han saaledes kom til at blive et af de overordentligste Feltslag, som Verdenshistorien har at fremvise.

Den 20aarige Baabensstilstand, som den tydske Keiser, Leopold den 1ste, havde maattet slutte med Tyrkerne 1664, var endnu ikke til Ende, da Sultanen, Muhammed den 4de, især tilskyndet af sin Stor-Bezir, den høymodige og grusomme Kara *) Mustapha, paa hvem Ludvig den 14des Politikk og Bestikkelser havde en særdeles Indflydelse, begyndte Krigen paa ny. I Slutningen af Aaret 1682 samlede den tyrkiske Hær ved Adrianopel, og i Foraaret af 1683 satte den sig i Bevægelse, over 200,000 Mand stærk, med et Artillerie af 400 Stykker og et umaadeligt Train **).

hver Officeer havde, under Navn af sin Kammerat eller Baabenbroder, en saadan Volontair med sig, som stedse kjæmpede ved hans Side. (Jevnsfor Høyers Kriegskunst, 1ster Band, Pag. 441).

*) Det er: den „Sorte“. (Vælkeren, Vienne assiégée etc.)

**) Jevnsfor L. Engelstoft, (historisk Calendar, 3die Bind, 1817) der af denne Beleiring giver en høist interessant og livelig Skildring, og citerer en Mængde Kilder, som jeg ogsaa tildeels har benyttet til ovenstaaende Skizze. Desuden: Desterreichische neue milit. Zeitschrift, 1813, 4ter Band; S. v. Hammer, Geschichte des osmanischen Reiches, 6ter Band; Pierre à Vælkeren, Vienne assiégée par les Turcs, et delivrée par les Chrestiens, ou Journal du siège de Vienne, 1683, à Bruxelles, 1684, 12°, ledsaget af en fortræffelig Plan over Beleiringen (af denne Bog have ogsaa en engelsk Udgave, London, 1684, 4°); J. B. de Rocoles, Vienne deux fois assiégée par les Turcs, à Leyde, 1684, 12°; Schau- und Ehren-Platz christlicher Tapfferkeit, durch Erasmus Francisci, Nürnberg, 1684, 4to; Kriegsnachrichten von der Belagerung der Residenzstadt Wien durch die Türken, 1683 (Indeholder ogsaa Beleiringen af Malta 1565), Leipzig, bei Schneider, 1789, 8°; History wie die Stadt Wien von den Türken mit 169,000 werhafften Mann berennet, etc., Gölten, bey Peter Richermo, 8°; Wahrhaffte und gründliche Re-

Mod denne frygtelige Magt, der, med Stor-Beziren i Spidsen, directe gik løs paa det kun maadeligen befæstede Wien, kunde Keiseren, strax ved Krigen's Udbrud, kun sætte nogle og 20,000 Mand under Hertug Carl den 5te af Lothringen. Han forlod derfor ogsaa, ved første Efterretning om Tyrkernes Komme, over Hals og Hoved Staden, ledsaget af sit Hof og sine af hele Folket forhadte Jesuiter. Stadens Forsvar blev betroet til Generalfelttoimester Ernst Rüdiger Greve af Stahremberg, som erholdt det til Lothringens Corps hørende, af Grev Leslie commanderede Infanterie til Forstærkning af Garnisonen, der da, med Borgere og Frivillige indbefattet, udgjorde i Alt circa 14,000 Mand*). Næstcommanderende vare Generallieutenanterne, Greverne Daun og Sereny, samt Generalmajor Obizzi. I Administrationsforretningerne understøttedes Stahremberg af Grev Capliers og Borgermester Liebenberg (der omsider faldt som et Offer for sine Anstrængelser). Desuden vare flere anseete Militaire tilstede: Prinds Georg Friederich**) af Württem-

lation über die Belagerung der Kais. Haupt- und Residenzstadt Wienn, von Johann Georg Wilhelm Ruch 1684, 8° (af det samme Værk Hayes ogsaa en Nürnberger Udgave in 4°, tilegnet Stahremberg, og Forfatteren heraf saavel som den ovennævnte Pierre à Vælckeren) vare i Wien under selve Belæringen; den første endog Borgerstæbets Adjutant hos Stahremberg, tilfølgeløse Schau- und Ehren-Platz christlicher Tapfferkeit); Histoire des troubles de Hongrie, Tome 2; Friederich Hempteln, der discourirende Miles, Gravenhage, 1696; Veteräns Feldzüge, Dresden, 1788; N. Morgenstern Des Österreichs Helden des 17ten und 18ten Jahrhunderts; og flere mindre betydelige Værker.

*) Dester. milit. Zeitschrift, 4 Band, 10 Heft, Pag. 91, detaillerer Stycken, der isvrigt i de forskjellige Skrifter afviger meget.

**) C. C. L. v. Pfeil, De Meritis serenissimæ Württembergiæ Domus in imperium. Ludvigslust u. Tübingen, 1732, 4°, Pag. 192; Württembergischer Cedern-Baum, von Dr F

berg, Fyrst Schwarzenberg, Guido Stahremberg, Adjutant hos Commandanten og Sjælen i Besætningen*), v. fl. Artilleriet blev commanderet af Oberst Christoph Varner**); og den af sine Skrifter bekendte Georg Rimpler var Overingenieur***). Med Hensyn til Stadens Forsvarsmidler, da var den ganske vel forsynet med Skyts****) og Vaaben;

u. Pregikern, Stuttgart, 1730, Fol. Pag. 21. Vælckeren, Vienne assiégée, pag. 34. kalder ham Ferdinand, og Pag. 19 i den engelske Udgave kaldes han Ferdinand Carl.

*) Veterani Feldzüge, pag. 14. J. v. Hormayrs Oesterreich, Plutarch, 4ter Vol. Pag. 63.

***) Ogsaa kaldet Börner, Börner, ja endog Werner, „der Stück-Oberst“ fra Mecklenborg. Desuden omtales følgende Artillerister: Oberstl. Johan Martin Geschwind (hvis Stamfader hæderligen havde deeltaget i Wiens Forsvar ved Tyrkernes første Beleiring 1529); Capitainerne: Maximilian Weiblinger fra Böhmen, Michael Mieth og Christoph Zimmermann fra Sachsen, Henrich Kresler fra Danmark og Wilhelm Lemagne fra Wien. De fleste af disse og mange af de Høistcommanderende bleve enten dræbte eller saarede under Beleiringen. (v. Hammer, 6te B.; Diarium der grausamen Belagerung von Wien, Hamburg 1683; Vælckeren; Rocolles; Rues; v. fl.)

****) Han kaldes ogsaa Rimpler, var fra Sachsen og kaldt i Beleiringen. Der anføres fremdeles som Ingenieur, Leonhard Beer, og som Mineurer: Bartholomæus Camuccius fra Venedig og Johan Jacob Hafner fra Wien. (Hempelln; Veterani; Theat. Europ. 12 Vol.; Vælckeren; og flere af de anførte Værker.)

*****) Ifølge österr. milit. Zeitschrift var der 20 Stkr. 24 Zs; 4, 18 Zs; 23, 12 Zs, 253 af mindre Caliber; 4, 200 Zs Morterer; 2, 150 Zs; 5, 100 Zs og 10, 60 Zs. Fra det borgerlige Løhuus blev udtaget 42 Kanoner af forskjelligt Caliber og 8 Haubitser. Rues's Relation, Pag. 85, der synes meget fuldstændig, anfører dog omtrent 50 Stkr. Skyts færre. Som et Exempel paa en høist besynderlig Sammenblanding saft af alle Slags Calibre af Skyts paa den Tid, vil jeg her meddele den: Verzeichniß der bey Belägerung der Stadt Wienn auf die Pasteyen auß denen Kaiserlichen Zeughäusern aufgeführten Stück, Haubitzen und Pöller. Als: Ganze Carttaunen 20. Dreyviertel Car-

ei heller manglede det paa Ammunition; men Fæstningsværkerne vare derimod særdeles forfaldne; der arbejdedes derfor Dag og Nat, med overordentlig Anstrængelse, paa deres Udbedring, og det, saa at sige, under Fiendens Dine. Enhver, der kunde bruge Vaaben, Spade og Haffe, blev sat i Virksomhed. Forstæderne bleve stukne i Brand.

Under disse Tilberedelser ankom Stor-Beziren selv, den 14de Juli, for Stadens Porte. Han tog sit Hovedkvarter i Nærheden af den keiserlige Borg ved St. Ulrich. Trindt om Staden sluttede tallose Skarer en tæt Ring. Den 16de og 17de besattes ogsaa Prateren og Donauerne, hvorved Staden blev fuldkommen overladt til sig selv og aldeles afskaaren fra Hertugen af Lothringens Corps, der opererede paa Donaus nordre Bred. I Forbindelse med et heftigt

„thauen 4. Doppelte Schlangen 4. Dreißigspündige Stuck 1.
 „Halbe Carthauen 23. Kurz 24 pündiges Stuck mit der runden
 „Cammer 1. Ganze Schlangen 6. Quartier Schlangen oder
 „Viertel-Carthauen 35. Halbe Schlangen 2. Falkaunen 20.
 „Sechspündige Cammer-Stuck 2. Vierpündige Schlangl, und auf
 „ein Karren gefasst- und ungefaste Stückl 10. Lange Felt-Schlangl
 „22. Regiments-Stückl 67. Dreyfpündige Eisen-schießende Stückl,
 „mit zugespigten Cammern 2. Regiments-Stückl, nach Gründls und
 „Prinz Roberts Invention 2. Doppelte Falkeneth, oder zweispündige
 „Schlangl 8. Haubigen 12. Zweihundertspündige Pöller von Metall 4.
 „Hundert und fanffzigspündige 2. Hundertspündige 5. Sechzigspün-
 „dige 10. Acht und zwanzigspündige 2. Sechs und zwanzigspün-
 „dige 1. Acht und zwanzigspündige eiserne Pöller 6. Funffzehn-
 „spündige 1. Summa in allem Stuck groß und klein 262.“
 Antallet af de fra det borgerlige Tøihuus udtagne Stykker er
 derimod ogsaa her det samme som i österr. mil. Zeitschrift.
 Anmærkning. Den hele Karthauv førte en 48 pundig Jern-
 kugle; den hele Slange en 18 pundig; Falkaunen en 6 pundig,
 Regimentsstykkerne en 3 eller 4 pundig, og Falkonetten en 1 pun-
 dig Jernkugle. (See Michael Niehs neuere Geschüßbe-
 schreibung. Leipz. und Frankf. 1683 u. 1684, Fol.)
 Deraf kunne Calibrene af ovennævnte Slags Sküts nogenlunde
 findes.

Bombardement skete dernæst Angrebet fra flere Sider, dog især mod Fæstningens vestlige og nordvestlige Fronter, og navnlig mod Lovel- og Burchastionerne, som bleve beskudte af ikke færre end 85 halve Karthauer (24 Pundiger) og 32 hele Karthauer (48 Pundiger). Desuden ledsagede voldsomme Minesprængninger dette Angreb, og af det overordentlig store Antal Mineurer, 5000 Mand, (ifølge österreichische milit. Zeitschrift) skulde man troe, at det var ved Minekrigen, i hvilken Tyrkerne vare mere øvede end nogen anden Nation paa den Tid, at de haabede at naae Maalet. Samtidig hermed avancerede de med deres Approcher*), og næsten dagligen kom de i Haandgemæng med Garnisonen, deels under de bestandige Udfald: ikke færre end fire og tyve i Lobet af Beleiringen; deels ved de idelige Storme: atten i Alt. Blandt disse var Stormen den 6te (eller 7de?) August een af de betydeligste; thi vel blev den afflaet, men kostede mange Tappre Livet, og man nødtes til at opgive Contrescarpen for Burchastionen. Dog tabte Tyrkerne ogsaa overmaade meget, og indtil den 18de August havde over Halvdelen af Janitscharerne og de regulære Tropper tilsat Livet i Løbegravene**).

*) Dog kun temmelig langsomt, da de forenede den størst mulige Sikkerhed med den største Bequemmelighed under Arbeidet. Saaledes betjente de sig steds af dækkede Sapper og Approcher, der gjordes sikke endog for Granater og Bomber: for Paschaerne vare udgravede underjordiske Kamre, med Steengulv, belagte med Tapper, forsynede med Sophaer, o. d. l. Tøvrigt førtes Løbegravene saa planløst som muligt, og i de meest forvirrede Bugter og Krumninger, man vel kan tænke sig. Tøvnfør Vælekeren; *Theatrum Europæum*, 12te Vol. (navnlig de deri indeholdte Beleiringsplaner, især de i det første Skrift); fremdeles v. Hammer, 6ter Band; og flere af de anførte Bærker.

***) *Oester. milit. Zeitschrift*, 4ter Band, 11tes Heft Pag. 102, hvor tillige anføres, at 47,000 Lig forpeste Luften, da Stah-

Men foruden Tyrkerne havde Staden endnu en farlig Fiende at bekjæmpe: en frygtelig Blodgang rasede i længere Tid inden dens Mure og henrev dagligen omtrent 100 Mennesker. Besætningen truedes med en Pest, som Følge af saamange Menneskers Sammenhobning i et saa snevert Rum, i den hedeste Aarstid, angrebne af en farlig Sygdom og omgivne af forraadnede ikke begravede Droppe. Virkeligen var ogsaa Garnisonen i den Grad hensvunden, at man i Slutningen af August Maaned ikke kunde gjøre Regning paa meget mere end 4000 Combattanter, og man imødesaae med stor Vængstelse en Generalstorm. Lykkeligiis foretoges ingen saadan fuldstændigen, skjøndt vistnok den 1de September var en Rødselsdag for de betrængte Wienerere. Denne Dags Eftermiddag sprængte Fienden en Hovedmine under Burgsbastionen med saadan Kraft, at den halve By rystede, og Bastionen selv aabnede sig med et vidt Gab fra overst til nederst. I samme Dieblck styrkede Tyrkerne, opmuntrede ved Bezirens Nærværelse, med et frygteligt Allah-Skrig frem igjennem Brechen, og allerede havde de plantet tvende Hestehaler paa Bastionens Ruiner, da det lykkedes Stahremberg, efter omtrent 1½ Times haard Kamp, at slaae Angrebet tilbage og tildeels at raade Bod paa den lidte Skade, ved at danne Uffnit i den sprængte Bastion og bag samme i Stadens Gader. Men Tyrkerne havde friske Folk nok, og deres Beleirings-Arbejder fortsattes med fornyet Iver. Den følgende Nat lod man,

Stahremberg afflog enhver Baabenstilstand for at begrave de Døde. Han formodede nemlig, at Synet af saamange Lig vilde opvække Affky og Frygt hos Tyrkerne, hvilket ogsaa bekræftede sig, saa at Beziren, mod Slutningen af Beleiringen, ikke uden megen Noie kunde faae de ellers saa modige Janitscharer frem. Confereer ogsaa hermed: *Relation de tout ce qui s'est passé en Allemagne etc., jusques à la levée du Siège de Vienne, à Cologne, 1683, 12°. pag. 72.*

endnu mere end i de foregaaende, Rødsignaler, Raketter paa Raketter, stige i Luften, for at forkynde Hertugen af Lothringen, at det var paa det Yderste med Stadens Forsvar. Omfider saae man disse trostende at blive besvarede, om Aftenen den 10de September, paa samme Vis ved Raketter, der stige op bag Kahlenberget, og man erholdt Visshed om, at en Undsætning var i Nærheden. Men Diebliffene vare da ogsaa kostbare, og den Seddel, som Stahremberg heldigen fik tilstillet Hertugen af Lothringen, indeholdende de laconiske Ord: „Ingen Tid at spille, naadige Herre! ingen Tid at spille“ udtrykte vistnok Sandheden af den yderste Nød*).

Saaledes stode Sagerne i Wien, da der fra alle Kanter strømmede Hjælp til, og vor brave Landsmand, sluttende sig til Befrielses Skarer, nærmede sig den betrængte Keiserstad**).

*) S. v. Hormayr, Destr. Plutarch, 8° 14ter Band Pag. 111.

***) Foruden Borggaard deeltog ogsaa den danskfødte Baron Waldemar Løvendal i Wiens Befrielse. Han var en Søn af Ulrik Frederik Gyldenløve, som Borggaard havde tjent under, ved Marstrand's Erobring og andensheds, og denne traf muligen saaledes i ham en Bekjendt. Han stod fortiden i den østerrigske Armee som Oberst-Vagtmester, men maa kort Tid efter være traadt i dansk Tjeneste, da vi i den danske „militaire Etat“ for 1684 o. s. v. finder ham som Oberst og Chef for et Dragonregiment. (ogsaa jevnfør C. C. Rothes Waldemar Løvendals Levnet, 1750.)

Ligesom disse tvende danske Mand kjæmpede befriende udenfor Staden, saaledes havde en anden, ikke mindre kjæd dansk hørt til dens Forsvarere indenfor, nemlig Artillerie-Capitain Kressler (Cressel, Gressle, eller Gressl), der under hele Beleiringen udmærkede sig, og var, tilligemed Studenterne, betroet den farlige Post paa Kärnthnerbastionen. Dog skulde han ikke være saa lykkelig at overleve Udfaldet. Han blev skudt om Morgenen den 1ste September ved den nævnte Bastion, som han saa hæderligen havde bevogtet. I Vælckeren, Vienne assiégée par les Turcs, pag. 55 omtales han blandt dem, der faldt i Beleiringen, med følgende Ord: „Cressel eût le même sort; c'estoit un homme hardy et fort

Strax ved Tyrkernes Ankomst for Wien, udgik fra Pa-
ven og Keiseren Opfordring til alle christne Fyrster, at kom-
me Christenheden til Hjælp mod Barbarerne. De fleste lovede
Hjælp; selv Ludvig den 14de hylkede deeltagende Følelser,
skjøndt han ved sine Diplomater virkede i modsat Aand, da
Østerrigs Svækkelse naturligt maatte være ham velkommen.
De fleste tydske Fyrster meente det derimod alvorligen, og den
tappre polske Konge, Johan Sobiesky, Øsmannernes Skræk,
var, uagtet Keiseren ingenlunde havde behandlet ham vel,
strax redebon. Dog vare de Kræfter, der saaledes skulde
samles, i Sammenligning med Stor-Bezirens store Magt, kun
ringe, og der medgik lang Tid, inden de forskjellige Corps
kunde blive udrustede. Sobiesky var den første i Marken.
Selv med 3000 Mand Cavalerie ilede han forud, for at
samle Hæren om sig og overtage Overcommandoen. I Be-
gyndelsen af September samledes Armeen paa Donaus
nordre Bred ved Tulln. Det polske Armeecorps under Stor-
feltherren Jablonowsky mødte den 5te September. Til dette
sluttede sig Hertugen af Lothringens Corps; fremdeles Bay-
ernerne under deres unge Churfyrste Maximilian Emanuel,
Sachserne under deres Churfyrste Johan Georg den 3die,
Kredstroppeerne under Fyrsten af Waldeck. Churfyrsten af
Brandenburg lod sig forlede af Ludvig den 14de, og mødte
ikke. Den hele Hær udgjorde en 70 eller 80,000 Mand*).

habile, qui sçavoit bien son mestier. Il gardoit le Bastion
de Carinthie, et il fut tué sur la Courtine de Rempart,
comme il sortoit de son poste, pour étendre ses soins ail-
leurs." (see ogsaa Schleswig-Holsteinische Anzeigen, 1750,
Pag. 179). Efter hans Død blev Oberstl. Geschwind og Capitain
Nieth de eneste Artilleriofficerer i Staden. Dester. milit.
Zeitsch. 4. 11. Pag. 112.

*) Styrken angives meget ulige i de forskjellige Relationer. I Dester.

Man talte i samme 4 regjerende Fyrster, 22 andre Prindsfer*) og deriblandt som Volontair den 19aarige, siden saa berømte Eugen af Savoyen, og den Hertug af Würtemberg, hvormed Borggaard fulgte. Keiseren selv undskyldte sig. Den 6te September gjorde Kongen af Polen Begyndelsen med at gaae over Donau ved Tulln, og den 8de stod hele Armeen opmarcheret mellem Tulln og Biergene, kun 4 Mile fjernet fra Wien, men ogsaa 4 besværlige Mile, da de føre over Wienerwald og Kahlenbergerhöderne. Ikke bestomindre ankom dog den største Deel af Hæren den 10de ved Foden af Kahlenberg; men Polakkerne først den 11te sildig om Aftenen og yderst udmattede efter den høist besværlige Marche. Den hele christne Hær rangerede sig dernæst i Ordre de bataille. Den venstre Flot commanderedes af Hertugen af Lothringen, og under ham stode Markgreve Herman og Prinds Ludvig af Baden, Caprara, Leslie, Lubomirsky i Spidsen for noget polsk Cavalerie, Fyrsten af Salm, tvende Hertuger af Groy m. fl.; den udgjorde en 20,000 Mand, bestod væsentligst af keiserlige Tropper, og støttede sig med venstre Flanke

mil. Zeitsch. 4. 12. anføres den som følger:

Osterrigere	{ 47 Divisioner eller 17,200 Mand Cav. } { 14 Bataill. — 9,900 — Inf. }	i Alt 27,100 M.
Polakker.	{ 41 Divis. eller 18,000 Mand Caval. } { 11 Bataill. — 8,600 — Inf. }	i Alt 26,600 M.
Sachsere.	{ 17 Divis. — 6,800 — Caval. } { 13 Bataill. — 5,200 — Inf. }	i Alt 11,400 M.
Bayere.	{ 15 Divis. — 3,500 — Caval. } { 13 Bataill. — 7,800 — Inf. }	i Alt 11,300 M.
Würtemb. og Kredstr.	{ 7 Divis. — 1,200 — Caval. } { 6 Bataill. — 7,200 — Inf. }	i Alt 8,400 M.
Summa:	127 Divisioner Cavalerie eller 46,100 Mand, og 57 Batailloner Infanterie eller 33,700 Mand, tilsammen 84,400 Mand.	

*) Følge v. Hammer, 6ter Band, Pag. 411, var der endog 33 Prindsfer.

til Donau. Centrummet paa Leopolds- og Kahlenbergerhøiderne dannedes af sachsiske, bayerske og øvrige Rigsstroppe, en 30,000 Mand stærkt, anført af Churfyrsterne af Sachsen og Bayern samt Fyrsten af Waldeck, og, nærmest under dem, Markgreven af Bayreuth, Feltmarechallerne og Generalerne Goltz, Thülingen, Degenfeldt og Flemming. Den høire Flot ved Dornbach bestod af circa 25,000 Polakker med deres Konge i Spidsen, og med ham Feltherrerne og Generalerne Jablonowsky, Potoky, Zamoyfsky, Sapieha, Rzewusky, Lepinsky, Konfsky (der commandede det polske Artillerie) *) o. fl. 24 Escadroner keiserligt Cavalerie under Dünnewald, Kabatta og Palsy dækkede Flanken**). Overcommandoen over den hele Hær førte Kongen af Polen, og neppe kunde den betros til nogen Værdigere. Han kendte fuldkommen Tyrkernes Taktik og Stridsmaade, og det maa ikke betragtes som Overmod, da han, ved fra Kahlenbergerhøiderne at recognoscere Stor-Bezirrens Stilling, udbød: „Dette Menneſke er slet posteret; det er en Dosmer; vi slaae ham!“

Kara Mustapha havde ogsaa i høieste Grad været ubekymret for sin Stilling, og han var aldeles uvidende om den christne Hærs Nærmelse og Foretagender. Det kunde neppe falde ham ind, at Noget turde vove at modsætte sig hans uhyre Magt, end sige angribe den. Det havde ellers været ham en let Sag, at forhindre Overgangen over Donau ved Tulln og den vanskelige Passage igjennem Bjergene. Men da han omsider vaagnede af sin Drøm, og saae Fienderne paa Høiderne i Nærheden, og den frygtede polske

*) Coyer, Histoire de Jean Sobiesky. Tome 2, pag. 312.

***) J. Oesterr. mil. Zeitsch. 4. 12. P. 130, findes Ordre de bataille omstændeligen angivet. Artilleriet udgjorde 186 Metalkanoner.

Konge i Spidsen, sammenkaldte han dog et Krigsraad, skøndt han mod dets Mening deelte sine Kræfter og lod den ene Part af Hæren vedblive Beleiringen*), medens han med den anden gif Befrielseshæren imøde. I første Udbrud af sin Harme gav han Tartarerne Befaling til at nedfable alle de christne Fanger, som vare bragte ind fra Omegnen til hans Leir, og som beløb sig til ikke færre end 30,000. Den polske Gesandt, Trosky, som han førte med sig, lod han lægge i Lænker, og gjorde ham ansvarlig for hans Konges Adfærd. Dernæst deelte han den Deel af Hæren, hvormed han vilde gaac Fienden imøde i aaben Mark, i 3de Afde-linger**). Venstre Floi betroede han Ibrahim, Pascha af Buda; den høire Floi til Kara Mehemed, Pascha af Diar-bekir***). Selv commanderede han Centrum; foran Li-nien havde han posteret et mægtigt Artillerie, fordeelt i flere store Batterier; Tilgangene til hans Stilling havde han dækket ved Forhugninger o. s. v. Overalt, efter først at have erkjendt den overhængende Fare, viste han sig modig, energisk og overmaade virksom.

Man kan vel neppe forestille sig de Følelser, hvormed det paa Afgrundens Rand svævende Wien saae den christne

*) Med 20,000 Mand, efter Rocoles, pag. 314.

***) Ved den Mønstring, Beziren foretog den 7de Septbr. af hele Armeen, var denne 168,000 Mand stærk. Indtil den Dag var 48,342 Mand faldne i Beleiringen, nemlig 3de Paschaer, 16 Janitscharanførere, 23 ægyptiske Hovedsrænd, 300 Lehnsmænd, 10,000 Janitscharer, 16,000 Mineurer og Skandsgravere, 12,000 Spahis og andre Ryttere, 6000 Artillerister, 2000 Tartarer og 2000 simple Basaller. De ster. mil. Zeitsch. 4. 12. Pag. 126, hvormed ogsaa Beretningerne i „Histoire des troubles de Hongrie.“ 2d T., pag. 203, saavel som i Vælckeren, pag. 169, ret vel stemme overens.

****) Osman Dgoli, ifølge Dest. mil. Zeit.

Hær om Morgenens tidlig, den 12te September, som just var en Søndag*), udfolde sine Linier under Fremrykningen ned fra Kahlenbergerhøiderne. Roligen kunde det imidlertid ikke være Tilskuer, thi Tyrkerne under Hussein, Pascha af Damaskus, angreb Staden med fortvivlet Anstrængelse lige til det Sidste. Var det lykkedes dem at sprænge den Suite af store Miner, hvormed Stadens Mure vare underminerede, vilde man have havt det Særsyn, at Tyrkerne, som Besiddere af Staden og slagne udenfor, vare komne til at verle Rolle med de Christne.

Om Morgenens tidlig, ved Daggry, holdt Sobiesky med sin Generalstab en høitidelig Vøn; hvorpaa han slog sin Son Jacob til Ridder og forestillede ham for Hertugen af Lothringen med de Ord: „Prinds, lær af denne store Feltherre, hvorledes man skal føre Krig.“ — Strax efter begyndte Kampen. De første Skud faldt Kl. 6 paa den venstre Fløi, hvor Hertugen af Groy**) commanderede; han blev saaret, og hans Broder, Prinds Thomas af Groy, skudt. Kampen dreiede sig her i Særdeleshed om Grobringen af Rusdorf. Først Kl. 12 lykkedes det at blive Herre over Stedet. Imdens var Centrum og høire Fløi komne frem. Ved Middagstider trængte Polakkerne fra Dornbacher Dalen ned i Sletten ved Wehring. Ingensteds var Kampen saa haard som her, hvor Beziren selv kjæmpede i Spidsen for sine Tyrker. Ogsaa begyndte Polakernes Linier at vakle; et polsk Cavalericorps blev sprængt og saagodt som opløst. Kongen selv ilede til med en Infanterie-Forstærkning af tydske Tropper fra Centrum. Et stort tyrkisk Batterie, som flere Gange forgjæves var bleven stormet og for hvilket det polske Blod flød

*) Desterr. Plutarch, 14ter Band, Pag. 119.

**) Næmlig Carl Eugenius af Groy, der endnu i 1681 som General-lieutenant stod i dansk Tjeneste. (Generalcom. Archiv).

i Strømme, blev omsider erobret, og bragte en lykkelig Forandring i Slaget. Nu gik det rask fremad. Nof et Batterie, ikke mindre frygteligt end det første, blev erobret, og Tyrkerne flygtede til deres Leir. Kl. 6 om Eftermiddagen stode Polakkerne foran denne. Centrummet kom mindre directe i Engagement, men understøttede afverlende Floiene. Kl. 5 blev den tyrkiske Position ved den saakaldte Türkenschanze stormet og sprængt. — En Standsning, et Ophold i Kampen fandt Sted. Man raadslog, om Striden burde fortsættes denne Aften, eller opsattes til den følgende Morgen. Da tog den 70aarige Feltmarechal Goltz*) Ordet: „Begyndelsen er herlig; hvorfor blive staaende? Jeg er en gammel Mand med mange Bunder, gjerne vilde jeg endnu i denne Nat finde Pleie i Wien**).“ Hans Ord fandt Gienklang i den hele Hær. Kampen begyndte paa ny; dog var den langt fra mere saa haard, thi en panisk Skræk havde bemægtiget sig den største Deel af Tyrkerne; forgjæves anvendte Stor-Beziren alle Midler for at tvinge dem til at holde Stand. Med Nof og Nepp fik han selv reddet Mahomed's hellige Fane, og maatte følge Strømmen med de Andre. Først da Tyrkerne naaede Raab, 13 Meil fra Wien, satte Skrækken sig, og Hæren begyndte igjen at samles.

Imidlertid havde Stahremberg, da han saa den heldige Gang, Slaget tog, gjort et kraftigt Udfald fra Staden.

*) Var den vidtbekjendte, ogsaa i dansk Tjeneste anseete, Joachim Rüdiger v. d. Goltz, som havde tjent og sægtet næsten i alle Potentaters Tjeneste; var af Ludvig den 14de benaaded med at turde bære Frankrigs Lilier i sit Vaaben; var i 1660 Gouverneur og Commandant i Berlin; havde i Danmark og Sachsen erholdt Marechalsstaven, o. s. v. Dmtrent en Maaned efter Wiens Befrielse døde han i Dresden. (Biographisches Lexikon aller Helden o. s. v. in preussischen Diensten, 2ter Theil, Pag. 43).

***) Destr. Plutarch, 14ter Band, Pag. 122.

Den tyrkiske Beleiringshær fandt det omsider ogsaa raadeligt at gaae tilbage, og kort derpaa flygtede den med de Andre. Inden Mørket faldt paa om Aftenen, var der ingen Fiende mere paa denne Side af Staden. — Glæden var ubegrænset. Den kjække polske Konge var den ophoiede Gjenstand for Alles Beundring og for en ubeskrivelig Enthusiasme. Dog mange tappre Mænd deledes Kampens Hæder. — Den følgende Morgen, da Stahremberg i Spidsen for sin Stab reed Kongen imøde, udtalte sig en levende Erkjendelse af denne brave Mand's Fortjenester. Efter at Kongen havde beseet Beleiringsarbejderne og de ødelagte Bolde, holdt han, under en mageløs Jubel, sit høitidelige Indtog i Staden, og deltog med rørt Hjerte i Gudstjenesten og det Te Deum, som i Anledning af den lykkelige Befrielse blev affjunget i Slotskirken. Endnu samme Dags Eftermiddag rykkede Hæren ud af den tyrkiske Leir, dog uden at forglemme det umaadelige Bytte, som her var at gjøre. Kongen af Polen forbeholdt sig selv Bezirens Telt, eller rettere Teltquarteer, der var af en lille Byes Udstrækning, og udrustet med mageløs orientalsk Pragt. — Den følgende Dag, den 14de September, kom Reiseren igjen tilbage til sin befriele Hovedstad*).

*) Saavel Angivelsen af Saarede og Døde, som af det af Geirherterne erholdte umaadelige Bytte er saa afvigende i de forskjellige Relationer om dette navnkundige Slag, at det vil være høist vanskeligt at finde det Rette. Imidlertid har Tyrkernes Tab ikke været under 10,000 Mand (nogle Steder anføres 20,000, ja endog 30,000), og de Christnes ikke over 4000 Drabte og Saarede. Fanger omtales aldeles ikke. Blandt den Mangfoldighed af erobrede Gjenstande, som de fleste Relationer angive eens, hører først og fremmest Storvezirens ovenanførte Telt med Tilbehør, dernæst over 300 Stkr. Skjts, 4000 Centner Bly, 4000 Centner Krudt, 18,000 Kanonkugler, 1000 store Bomber, 2000 Jerngranater, 18,000 Metaal=paandgranater, 8000 tomme Ammunitionsvogne, 30,000 Stkr.

Det er ikke muligt at sige, i hvilken Egenkab og ved hvilken Vaabenart vor Borgaard gjorde Tjeneste i dette overordentlige Slag; thi vel fulgte han den ovennævnte Hertug af Würtemberg, men i de forskjellige Beretninger om Slaget anføres tvende Würtembergere, dog uden Fornavne, hvoraf den ene*) kjæmpede i Centrum, og den anden paa venstre Flot under Hertugen af Lothringen mellem 33 Prindsfer**). Hans egne Antegnelser ere saa korte, at de ikke kunne give nogen Oplysning om Sagen.

Under sin Fraværelse fra Fædrelandet var Borgaard imidlertid avanceret til Lieutenant i sit Regiment, og, ei længe efter sin Hjemkomst, blev han, i det følgende Aar, 1684, tilligemed flere andre Ingenieurer, under sin Regimentschef, Oberst Scholtens Commando, beordret til Befæstningen af Barel i Greyskabet Oldenborg***). Med denne Befæstning forholdes det sig saaledes: Christian den Vte gjorde sig megen Umage for at blive Herre over Jædestrommen, der som en Fjord falder ud mellem Herfkaberne Jævern og Antephausen. Han lod derfor 1681, ikke langt fra Flækken Barel, ved Udlobet af Fjorden, anlægge Fæstningen Christiansborg, i Skikkelse af en stor Femkant. Den Aa, der løber igjennem Staden, vilde man indrette til en lille Havn for Skibe, som kun stak een Favn dybt; og da store Trans-

Mineredsfaber, 25,000 endnu staaende Telte (iøvrigt 60,000 i Alt), 5000 Kameler, 10,000 Dyr, 600 med Pjastre fyldte Punge, o. s. v., o. s. v., hvoraf man kan erholde et Begreb om hvad en tyrkisk Leir paa den Tid havde at betyde.

*) v. Hammer, 6 Band, Pag. 411.

***) Histoire des troubles de Hongrie, Tome 2, pag. 214.

****) Oberst Jobst v. Scholten havde tidligere været Commandant i Rendsborg, blev 1682 Chef for Dronningens Regiment, og senere tillige Directeur for Fortifikationsvæsenet i Holsteen. (Generalcommissariatets „danste Militair=Stater.“)

portflibe kunne paa Tadesfloden komme Fæstningen paa $\frac{1}{4}$ Mil nær, tænkte man her at danne en Hoved-Baabenplads for Grevskaaberne, hvorhen man fra Danmark, i paakommende Tilfælde, kunde bringe Undsætning*). Christian den Vte lod ogsaa tildele Enhver, som vilde ned sætte sig her, forskjellige Privilegier**). I de følgende Aar blev der arbejdet ivrigt paa at realisere denne Plan; der blev endogsaa ansat en Commandant, Oberst Jacob de Bruin***), og Kongen besøgte oftere Stedet, for at fremme Bærket. Det var saaledes ved dette at Borgaard blev ansat som Ingenieur, skjøndt han ligesuldt blev staaende i Nummer ved sit Regiment. Nogen Tid efter blev dog Bærket standset, da Anhalt-Zerbst, i hvis Lod Jeveren var faldet, ifølge den sidste Greve af Oldenborgs Testament, erholdt dette Herskab imod en Udbetaling af 100,000 Rd. i 5 Aar****).

Det var naturligt, at en kamplysten ung Mand som Borgaard, efter en Gang at have deeltaget i Føgtning med Tyrkerne, kunde ønske oftere at friste Lykken i deslige farlige og eventyrlige Krigstog. Det maa da vistnok have været ham en velkommen Befaling, atter at følge den ovennævnte Hertug af Würtemberg, der som Volontair gik til Ungarn.

Lykken havde forladt Tyrkerne siden Wiens Beleiring; thi, med Undtagelse af nogle faa Fordele, havde de, i det Hele taget, været uheldige. Imidlertid søgte de med usvækket Iver at gjenvinde deres Overmagt, og det var især det ulykkelige Ungarn, som derved maatte undgaa. Hertug Carl af Lothringen, Østerrigs største Feltherre paa den Tid,

*) H. D. Scheel, Krigens Skueplads, p. 654.

**) Tagebuch Christian des Vten p. 153.

***) Generalcommissariatets „Militair-Stat.“

****) Ludolff allgemeine Schaubühne der Welt. 5ter Theil, 83 Buch, p. a. g. 86—94.

commanderede her Hovedarmeen, en 50 à 60,000 Mand stærk. Han rettede især sine Operationer mod Fæstningen Neuhäusel, efter først at have foretaget en Demonstration mod Neograd, hvorved Tyrkerne bleve skuffede. I Begyndelsen af Juli *) ankom Hæren for den forstnævnte Fæstning. Beleiringen blev strax begyndt, og det var her at vore tvende Eventyrere stødte til. I Løbet af ovennævnte Maa-
ned havde man gjort betydelige Fremskridt: et svært Artillerie, inddeelt i fem Batterier, hvoraf eet paa ikke mindre end 24 hele Karthauer, spillede med god Virkning paa Fæstningen; Forberedelserne til at opfylde den vaade Fæstningsgrav, hvor-
til var bestemt 30,000 Sandsække, vare allerede gjorte, og Commandanten opfordret til at overgive sig, da — Efterretninger indløb, at en tyrkisk Hær under Seraskiren Ibrahim Pascha, med Tilnavnet „Satan“, nærmede sig. Hertugen af Lothringen rykkede denne imøde med den største Deel af Hæren. Den øvrige Deel, 19,000 Mand stærk, blev tilbage under Caprara, for at fortsætte Beleiringen af Neuhäusel. Med den Forstnævnte fulgte Hertugen af Württemberg og vor Borggaard; thi vel var Hertugen i Begyndelsen af Beleiringen, nemlig den 10de Juli, bleven saaret, og, som det synes, ogsaa vor Landsmand („un Volontair qui avait svivi le prince de Wirtemberg recût un mauvais coup“)**); men neppe betydeligt, da de begge ifølge Borggaards „Beretning“ deeltog i Slaget ved Gran omtrent een Maaned

*) Den 7de Juli, ifølge „Histoire des troubles de Hongrie“ Tome 2, pag. 326.

**) Ifølge ovennævnte Bærk; ligeledes Bielfacher curieuse Bericht aller Actionen der christlichen Bölker vor Neuhäusel etc., Nürnberg 1685, 8°, Pag. 4, hvor tillige sees, at det var ved et Udfald paa de christne Forposter at Hertugen blev saaret.

efter*). Imidlertid havde Seraskiren, efter blot at have gjort en Demonstration mod Neuhäusel, fastet sig for Fæstningen Gran**), som han havde haabet at overrumple, og som han, da dette ikke lykkedes, beleirede med overordentlig Anstrængelse. Hertugen ilede til Undsætning; men da Gran ligger paa den søndre Bred af Donau, maatte først Floden passeres, hvilket vel skete ved Komorn den 7de August, men medtog Tid. Da desaaarsag Tordenen af Skytset, som hid-

*) Dog har denne Blesüre givet Anledning til det Rygte, at Hertugen var bleven skudt for Neuhäusel; thi vi finde i Generalcommissariatets Archiv i Kjøbenhavn en Skrivelse, fra Oberstl. Johan Diederich v. Harthausen ved Dronningens Regiment, dat. Glückstadt den 4de August 1685, til Krigsraad Harboe i Krigscancelliet, hvori der anføres: „Man saget alhier und hålt vor gewisse, daß Ihr Durchl., der Herr Herzog von Würtemberg vor Neuhäusel unglücklich an dem Haupt blessirt und kurz darauf gestorben sey“ o. s. v. hvorved Harthausen andrager paa at erholde den saaledes vacant blevene Oberstes Post ved Garden til Gods. At man ogsaa andensteds har anseet hin Blesüre for dødelig, sees af den oftciterede Histoire des troubles de Hongrie, 3 Vol. pag. 100, hvor der anføres: „le prince de Wirtemberg, colonel des Gardes du corps du Roy de Danemark, qui estoit à l'armée en qualité de Volontaire, y fut blessé à mort d'un coup de Mousquet, au milieu du front“. Ogsaa i Prinds Eugeni Helden Thaten, Ister Theil Pag. 112, og i de franske Aviser fra den Tid, nemlig i Gazette de Paris No. 39 du 4 Aoust 1685, pag. 455, findes den samme urigtige Angivelse; men gjenkaldtes i et følgende No. 43, du 25 Aoust pag. 507. Endvidere jevnfør Daeghlycksche Aenteckeningh en nette Beschrijvingh van't geen sijn heeft toegedraegen in de Belegeringh der Vestingh Neuheusel, &c. t'Amsterdam by Aert Direksz Ooszaen, 1686, 4°; Dreyfacher Teutscher Helden-Sieg, Prage, 1686, 4°; Diarium ober Tag-Register der Belägerung von Neuheusel und Victorie bey Graan, Hamburg 1685, 4°; o. a. fl.

**) Den 21de October 1683 var Gran bleven erobret af de Christne, efter at den i 78 Aar havde været i Tyrkernes Hænder. Mailáth, Geschichte der Magyaren. 5ter Band, P. 35.

indtil nofsom havde forkyndt Forsvaret af Staden, forstummede, frygtede Hertugen for Fæstningens Skjæbne. Omfider kom der Efterretning fra Gran. Tyrkerne havde opgivet Beleiringen; de ventede, 60,000 Mand stærk, de Christne i aaben Mark, og havde taget en Stilling i Nærheden af Gran, paa Hovedlandeveien fra denne Stad til Ofen. Den 14de August stødte her begge Hære sammen. Slaget var blodigt og haardnakket; Osmannernes gamle Vaabenhæder, de Christnes nye Trophæer begejstrede begge Hære. Omfider seirede Carl af Lothringens Feltherretalent over Seraskirens personlige Tapperhed. Tyrkerne lode et stort Nederlag*). De Christne erholdt et saa betydeligt Bytte af Skjuts og Vaabenforraad, at 1000 hver med 6 Drer forspændte Vogne bleve belæssede og 4 Skibe ladede dermed. Borggaard anfører, at der blev erobret 23 Kanoner og en Deel Bagage**).

Fra dette lykkelige Slag drog Armeen igjen tilbage til Neuhäusel, der imidlertid uafbrudt var bleven beleiret og beskudt saa kraftigen, at man den 19de, endnu førend Armeens Tilbagekomst, foretog en afgjørende Storm. Vel udstaf Besætningen, midt under Stormen, den hvide Fane; men de Stormendes Forbittrelse tillod dem ikke at agte derpaa. Der

*) Mailáth, Geschichte der Magnaren. Vter B. p. 36; Theatrum Europæum 12 B. pag. 825. Det er mærkeligt, at v. Hammer kun betragter dette Slag som en ophævet Beleiring og Flugt, hvorved Tyrkerne lode deres Bagage og Skjuts i Stikken.

***) v. Hammer. VI. p. 457. I „Histoire des troubles de Hongrie, 2 Vol., pag. 357 anføres 24 Piecer, deriblandt een 48 Fdig og 2 halve Kartauer, 2 Morterer, 1200 Bomber, et stort Antal Kugler, m. m. 5000 Janitscharer bedækkede Balpladsen m. m. I R. Morgensterns Öster. Helten, Pag. 96, angives endog Tabet til 12,000 Mand; hvorimod ovennævnte „curieuse Bericht“ Pag. 30 anfører 4000 Janitscharer og 2000 Spahis, mange Fanger og 23 Kanoner.

fandt et affkyeligt Bloddad Sted. Af Garnisonens 3000 Mand undkom ikke flere end 200. Den prægtigste Trophæ fra Neuhausel var den store Fæstningsstandard. Det var den Ade, som de Christne i deres Krige med Tyrkerne havde erobret og udsendt som Trophæ i Christenheden*).

I det følgende Aar, nemlig 1686, gif Borgaard som Volontair til Ungarn. Dette anfører han selv i sin „Beretning.“ Han maa rimeligviis i Vinteren 1685—86 have været hjemme i sin Garnison, og da man paa den Tid var meget beskæftiget med at reducere Armeen, hvorved man jo til alle Tider har villet gjøre Besparelser, saa faldt det ham vel ikke vanskeligt at erholde Tilladelse til, paa egen Befostning naturligtviis, (thi Volontairerne maatte leve af Krigsbyttet), at realisere sit Dnske. Han reisste formodentlig denne Gang alene, da han i sin „Beretning“ ikke omtaler sin fyrstelige Vaabensælle fra de foregaaende Aars Krigsbegivenheder; men i Ungarn træffe vi dem atter begge paa det farligste og vigtigste Punct, nemlig ved Beleiringen af Buda eller Ofen.

Denne Beleiring gjorde stor Opsigt over hele Europa; thi allerede i 145 Aar havde Tyrkerne havt Ofen i Besiddelse, og 9 Gange før havde den forgiæves været beleiret af de Christne; men denne Gang strømmede man til fra alle Lande; det var et Korstog i det 17de Aarhundrede, hvori ikke mindre end 6000 Volontairer toge Deel**).

Staden var vel befæstet og omgiven af en dobbelt

*) v. Hammer. VI. 459. Theatrum Europæum. 12 Vol. p. 811—18.

**) Selv fra Spanien kom 60 Catalonier, der for det meste vare Gaandværkere, som i Barcelona havde givet hinanden Løfte paa at gaae mod Tyrkerne. — Paa forskjellige Veie, tillands og tilvands, traf de omsider, efter at have udstaaet meget, sammen i Wien hos den spanske Gesandt. Reiseren ansatte dem alle i det Stahrembergske

Muur med Rondeler. Den øvre Stad, der laae paa en Høide, var egentligen Hovedfæstningen; den nedre derimod, den saakaldte Wasser- eller Judenstadt, skjøndt forsynet med et fast Slot, var dog mindre stærk og blev heller ikke syn- derlig forsvaret. Besætningen udgjorde 14,000 Mand*), og Commandanten var Paschaen Abdurrahman, en Renegat, men en ligesaa behfertet som klog Mand, der hos de Christne havde lært at føre Krig**).

Den christne Beleiringshær udgjorde 97,200 Mand***), og Hertug Carl af Lothringen havde Overcommandoen. Che-

Regiment og gav dem en Andalusier, en gammel tjent Soldat, ved Navn Aferga, til Anfører. De vare flittige ved Arbeidet, og sørg- modige, naar de bleve unddragne fra Faren. De fleste ligge under Dfens Ruiner. De havde vel fortjent, at deres Navne vare komne til Esterverdenens Kundskab. Mailáth, V. p. 39; Journal de la glorieuse conquete de la ville de Bude, Vienne 1686, 8vo pag. 26. I sidnævnte Bærk, Pag. 73, omtales ogsaa le Sergeant Major Boenebourg, Danois de Nation, som blev skudt den 21de Juli. I den nedenciterede hollandske Beretning: Dagverhaal von de Belegering der Stad Buda pag. 31, kal- des han de Deensche Volontair de Majoor Boenzenburg, og hans Dødsdag ansattes til den 17de Juli.

*) Ifølge Schönings Leben. v. Hammer anfører 16,000; ligeledes R. Morgenstern, Pag. 96; Mailáth kun 1600; men det er aabenbart et 0 for lidt. Sevnfør ogsaa Dagverhaal van de vermaarde Belegering der sterke Stad Buda of Offen, getrouwelyk aangetekend door een der Volontairen, die de gantsche Belegering bygewoond heeft. t'Amsterdam, by Aart Dirksz Oossaan, 1686, 4°.

***) Feltmarechal Schönings Leben. p. 143. Ludolff. all. Sch. 5 Th. 86 Buch p. 364.

***) Hertil havde filllet: Østerrig 64,600 Mand; Kur=Brandenburg 8000; (under Generallieut. Schönig; Oberst Brand var 1ste Adjutant; Artilleriet bestod af 12 Feltkanoner, 2 Mørseere, 2 Haub. under Oberstl. Bertram) Kur=Sachsen 5000; Schwaben 4000; Fran- ken 4000; Ober=Rhein 3600, Mand. — (Schönings Leben). Ifølge Theatrum Europæum, 12 B. p. 1002, var den hele Styrke 95,600 Mand.

fen for hans Stab var General Burg; den berømte Spanier Anton Gonzales *) ledede det hele Artillerie eller rettere Fyrværkervæsen, hvorved ogsaa Franziskanermunken Peter Gabriel (en anden Barthold Schwarz) var behjælpelig. Iøvrigt befandt sig ogsaa i Staben den af sine Skrifter bekjendte Oberst Ernst Friederich von Borgsdorff og den agtede Fyrværkermester Mieth **), der her endte sin militaire Løbebane. Churfyrsten af Bayern, Generalfeltmarechal Stahremberg, Grev Guido Stahremberg, Prinds Eugen af Savoyen, Prinds Ludvig af Baden, Hertug Ferdinand Wilhelm af Württemberg og flere af den Tids største Krigsmænd vare tilstede. Det keiserlige Artillerie bestod af 266 Ildsvælg ***) , rigeligen forsynet med alskens Laboratorisager og Beleiringsmaterialier. Den fra Wiens Beleiring bekjendte Oberst Varner var, ifølge Borggaard, Commandeuren for dette Artillerie. Vor Landsmand siger, at han var vel an-

*) „Ungeheurer Ruf ging ihm voran,“ siger Mailáth. Dog be-
 slydte man ham for, at han kun excellerede i at kaste Bomberne
 uhyre høit, „dass ihnen kaum das menschliche Aug folgen könnte“, og
 derved som oftest tillige for langt, saa de gik over Byen. Thea-
 trum Europæum, 12 B. pag. 1015.

**) Den samme Artilleriofficeer Michael Mieth, som hørte til Wiens
 Besætning 1683, og som i Særdeleshed er bekjendt af sit Værk
 „Artilleriæ recentior praxis,“ udkommet 1683 i Francfurt og
 Leipzig in Folio.

***) Næmlig: 12 hele Karthauer med 10,000 Kugler,
 50 halve dito — 60,000 —
 36 $\frac{1}{4}$ dito — 30,000 —
 36 Falkonetter — 36,000 —
 80 Regimentsstykker — 80,000 —
 8 Mørserer à 400 \mathcal{L} med 3,000 Bomber
 8 dito à 300 \mathcal{L} — 3,000 —
 12 dito à 200 \mathcal{L} — 4,000 —
 12 dito à 150 \mathcal{L} — 5,000 —
 12 Pønbiger — 6,000 —

(Schönings Leben).

befalet, hvilket muligen kunde hidvære fra hans Compagniechef Joachim Hinrich Barner, som var en Fætter til Obersten*), eller fra et Bekjendtskab ved Wien 1683. Borggaard blev ogsaa ved Beleiringen af Ofen brugt i Artilleriets Tjeneste. Under Barner commanderede den ligeledes fra Wiens Beleiring hæderligen befjendte Oberstlieutenant Geschwindt**).

Den 18de Juni stod Armeen foran Ofen, med Undertagelse af Brandenborgerne og Schwaberne, der kom en 8 Dage sildigere. Angrebet blev ført temmelig regulært med Løbegrave, Approcher, forskjellige Beleiringsbatterier, o. s. v. og med overordentlig Anstrængelse og Iver. Forsvaret var ikke mindre kraftigt. En levende Artillerieild, understøttet af Musketterie, ja endogsaa af Buer og Pile, som især Fruens

*) Johan v. Barner
til Zschendorff, Bülow, Penzin, pp. efterlod sig tvende Sønner

Joachim	og	Christoph
til Zschendorff, Penzin, pp.,		til Bülow og Lütten-Görnow,
døde 1621 og efterlod sig 10		der efterlod sig 5 Sønner, blandt
Sønner, blandt hvilke		hvilke
Hinrich til Zschendorff		Henning til Bülow, pp.,
og Penzin, født 1589, død 1670,		ligeledes efterlod sig 5 Sønner,
efterlod sig 4 Sønner, voraf		hvoraf
den yngste		Christoph til Frenholz,
Joachim Hinrich, født		født 1633, død 1711, blev kei-
1654, død 1738, blev dansk		serlig Generalfelttøimester, og
Oberst og var fra 1682 til 1686		var, ved Ofens Beleiring 1686,
vor Borggaards Capitain og Com-		Commandeur for det keiserlige
pagniechef i Dronningens Livregi-		Artillerie.
ment til Fods.		

Ovenstaaende genealogiske Noticer ere udbragte af Barnernes Stamtable, velvilligen meddeelt af Herr Kammerjunker, Ridder v. Barner af den kongelige danske Livgarde til Fods.

***) Journal de la glorieuse conquête de Buda, pag. 75; Dagverhaal van de Belegering der Stad Buda, pag. 36, hvor han kaldes Overste van't Beyersche Geschut.

timmerne betjente sig af, og fremfor Alt, heftige og blodige Udfald, vare de væsentligste Forsvarsmidler. Ved Udfaldene betjente Tyrkerne sig meget af „Ariven“ (vel en kort, krum Sabel), hvormed de med Færdighed affære deres Fienders Hoveder, der da bragtes ind i Fæstningen og fra Bolden bleve stillede til Stue paa høie Stænger. Minekrigen spillede imidlertid ved denne, som overalt ved den Tids Beleiringer, en Hovedrolle, og heri excellerede Tyrkerne især. Angrebsminerne gjorde derimod ofte modsat Virkning. Der anvendtes Ladninger indtil 4000 \mathcal{L} . Chefen for det keiserlige Mineurcorps hed Libert, og blev i Lobet af Beleiringen dræbt under Jorden af en fiendtlig Contremine*). Det var efter Sprængningen af en stor Mine, der dannede en betydelig Breche i Bolden, at Hertugen, den 13de Juli, lod Tyrkerne opfordre til Obergivelse, med Trudsel ellers at ville storme. Abdurrahman svarede: „J have meldt mig, at J ville storme. To Gange have J allerede forsøgt det, og Gud har straffet Eder. Naar J nu fremdeles ville storme, da sætte vi atter vort Haab til Gud, at han, for sin ærede Prophet Mahomed's Skyld, vil tugte Eder med al sin Magt; thi J ere blevne hoffærdige, og Gud er de Hoffærdiges Fiende og Straffer“**). — Da blev der givet

) I Dagverhaal von de Belegering der Stad Buda pag. 33, anføres denne Begivenhed saaledes: Des nachts tusschen den 18de en 19de lieten zy (Tyrkerne nemlig) een Oven bey onze Myn springen, waar door de Hoofdman der Mineurs, Libert, een Nederlander, met twee anderen weg raakten, en d'ingang van de Myn zo groot gemaakt wierd, dat 'er een nienwe ingank gezocht zou moeten worden. Men stelde terstond order om deze drie vermiste persoonen te zoeken; 't welk den gantschen dag gedaan wordende, wierden de twee Mineurs, doch zonder hun Hoofdman gevonden. ()

**) Sieges- und Kriegs-Kalender vom Jahre 1687; Dagverhaal von de Belegering der Stad Buda, pag. 39.

Signal til Storm. Saavel Angreb som Forsvar var lige heltemodigt. Et Dieblik syntes Lykken at tilvinke de Christne. Men Abdurrahman havde forudseet Stedet, hvor de vilde opmarchere. Dette var undermineret, og just som de Stormende seirsglade jublede, spillede Minen. Tyrkerne styrtede frem; Hertugen kaldte de Frivillige tilhjælp; Catalonierne vare i deres Spidse. Der blev kæmpet med Fortvivlelse. Dog — Stormen blev afflaet, og 1400 Christne fandt Døden.

I Slutningen af Juli (den 22de) havde Tyrkerne det Uheld, at et stort Krudtmagazin sprang i Luften ved en fiendtlig Bombe. Odelæggelsen var frygtelig. Fæstningsmuren sammenstyrtede i en Strækning af 60 Skridt, og ingen- sinde var Leiligheden til at storme gunstigere for de Christne. Men begge Parter vare ligemeget consternerede af den over- ordentlige Explosion. Dog raadede Tyrkerne snart Bod paa Ulykken, og saavel Forsvaret som Angrebet fortsattes dernæst paa samme Viis som før. Imidlertid bleve de Christne ikke lidet foruroligede ved Nærmelsen af en tyrkisk Undsætnings- hær, 70,000 Mand stærk, commanderet af Storveziren, Su- leiman, selv. De bleve desaaarsag nødte til at anlægge Circumvallationslinier om Leiren, og maatte i Løbet af August Maaned udholde flere hestige Angreb, ja, kunde ikke engang forhindre, at Besætningen i Dsen erholdt en, dog ikke bety- delig Forstærkning. Men da der ogsaa senere kom flere an- seelige Stridskræfter de Christne tilhjælp*), blev ikke alene Bezirens Nærværelse mindre farlig, men de troede sig endog i Stand til nu med Get at naae Maalet, saameget mere, som

) General Scherffenberg bragte nemlig den 30te August 12,000 Mand friske Tropper. (N. Morgenstern, österr. Helden Pag. 100; Journal de la glorieuse conquete de Buda pag. 140.

flere Udenværker allerede vare erobrede og Fæstningens Mure og Volde paa flere Steder nedbrudte og i faldefærdig Tilstand. Hertugen besluttede da at storme, og, efter at have forsikket sig, ved en Recognoscering, at den tyrkiske Hær var aldeles rolig og ubekymret, gav han ogsaa om Eftermiddagen*) den 2den September Ordre til en General-Storm, hvorved omsider Dfen, denne Tyrkernes Formuur mod Christenheden, faldt**). Indtil sidste Dieblif commanderede og kjæmpede Abdurrahman, skøndt 70 Aar gammel, med et Mod og en Kraft, som tidligere bag Candia's og Kamintec's Mure. Ved hans Fald ophørte det egentlige Forsvar, og Massacren begyndte. Da de stormende Soldater kun havde med Jøder og Tyrker at gjøre, blev der ikke givet Pardon. 9000 ulykkelige Offre***) faldt for de Stormendes Forbittrelse. Plyndringen varede hele Natten, og Byttet maa have været overordentligt. Borgaard siger ogsaa „Her gjorde jeg saa meget Bytte, at jeg blev betalt for alle mine Campagner

*) Kl. 4 efter „Schönings Leben“; Kl. 6 ifølge „Mailáth“; hvorimod efter v. Hammer Kl. 6 om Morgenen, hvilket dog neppe er rigtigt. Kl. 3 à 4 ifølge Theatrum Europæum, 12 B. pag. 1024; ligeledes efter Dagverhaal von der Belegering der Stad Buda, pag. 80.

**) Den var vel kun den 10de Stad, ifølge Rangen i det osmanniske Rige, og fulgte efter de 3de Residentsstæder: Constantinopel, Adria-nopel og Brusa; efter Islams 3de hellige Stæder: Mekka, Medina og Jerusalem; efter Kairo, den uforlignelige; efter Damaskus, den som Paradiset dustende, og efter Bagdad, Lykkens Hjem; men den var Islams Grændsebulværk i Europa, det osmanniske Riges Laas og Nøgle. v. Hammer, VI. Pag. 476.

***) „Schönings Leben.“ Gaavel i Journal de la conquete de Buda, pag. 154, som i Dagverhaal von de Belegering der sterke Stad Buda p. 81, anføres kun 3000 Nedslæbte og 2000 Fanger; men heri maa ikke være indbefattet de dræbte Indvaanere, hvilke derimod rimeligviis ere medregnede i Schönings Angivelse. Forvrigt ere Beretningerne i dette Punct meget afvigende.

„som Volontair i Ungarn,“ 500 Kanoner bleve erobrede, og Ofens grønne Fane blev af Hertugen af Lothringen sendt til Keiseren. Strax efter Stormen drog Störveziren sig tilfærdigen tilbage med sin Hær. Over hele Christenheden opvakte Erobringen af denne vigtige Fæstning stor Glæde; især i Rom, hvor Paven selv, ved det i denne Anledning afholdte Te Deum, „med høj Stemme holdt Bon, og Cardinalerne svømmede i Taarer.“ Dog, i Sandhed, mange tusinde Tappre fandt deres Grav under Ofens Ruiner, og man kan slutte sig til hele Beleiringshærens Tab, af Brandenborgernes, som alene af et Corps paa 8000 udgjorde 3000 Mand *). Det er tvivrigt et militair-historisk interessant Factum, at ved Stormen paa Ofen var det første Gang, at Bajounetten blev brugt som et egentlig afgjørende Vaaben. Ved en Befaling af Hertugen af Lothringen var det udtryffeligen paalagt Soldaterne at betjene sig deraf **).

Under Borgaards Ophold i Udlandet var han bleven forsat til Drabant Garden som Gardist. Allerede i 1679, strax efter Krigen med Sverrig, blev der af de reducerede Officerer oprettet en Drabant- eller Cavalkeer-Garde ***). I 1684 fandt endnu flere Reductioner Sted ****), og i 1685 fandtes Drabantgarden bestaaende af ikke færre end 6 Compagnier à 30 Mand reducerede Officerer. Dog allerede de følgende Aar blev ogsaa denne formindsket, og modtog en anden Organisation, hvorved den kun kom til at udgjøre et

*) Schönings Leben.

***) Mailáth, Vter Band, P. 52. Formodentligen i Forbindelse med selve Geværet, altsaa isædedetfor Piggens eller Spydet; thi alt længe, og navnlig i Frankrig, havde man havt et Slags Bajounet, med et Haandgreb eller Skæft af Træ Hist. mil. de Flandre p. 173.

****) Tage-Register Christian des Vten, Pag. 140.

*****) Tage-Register Chr. d. Vten Pag. 177

stort Compagnie, 112 Mand stærkt, under Oberst Christopher Bielke. — Saaledes var denne Garde beskaffen, da Borggaard 1686 indtraadte deri*). Dog har han formodentligen kun gjort ringe Tjeneste som Gardist, og i al Fald har denne vel kun bestaaet i Paradering ved høitidelige Feiligheder; thi han blev Aaret efter, 1687, ansat ved Fortificationsarbejdet paa Kjøbenhavns nye Fæstningsværker, nemlig paa de af Christianshavns Bolde, der gaae rundt omkring Havnen indtil det efter Christian den 5te benævnte Bulværk *Dvintus***).

*) Drabantgarden findes i Generalcommissariatets „Militair-Stat“ for 1685 saaledes: Stab: Oberst Hans Georg Baron v. d. Schulenburg (Generalmajor); Overfører Magnus Gylbenstern; 1 Auditeur; 1 Adjutant; 1 Felttjær, og 6 Skalmelblæsere. 1ste Compagnie: Drabant Hauptmand; Oberst Thomas Christian v. Bülow; 2de Fører (Capitainer); Drabanter: 2 Capt., 11 Lieut. og 17 Fændrikker. 2det Comp.: Hauptm. Oberst Marquis de la Forest Suzannet; 2 Fører; 2 Capt., 8 Lieut. og 20 Fænd., som Gardister. 3die Comp.: Hauptm. Oberst Le Chevalier de Limoges; 2 Fører; Drabanter: 1 Capt., 8 Lieut. og 17 Fænd. 4de Comp.: Hauptm. Oberst Christoph Bielke; 2 Fører; Drabant.: 2 Capt., 8 Lieut. og 19 Fænd. 5te Comp.: Hauptm. Oberst Otto Hinrich Rangau; 2 Fører; Drabant.: 3 Capitain-lieutenanter, 10 Lieut., 14 Fænd., 2 Cornetter, 1 Dvarteermester. 6te Comp.: Hauptm. Oberst Palle Krag; 2 Fører; Drabant.: 3 Regimentsquarteermestere, 6 Lieut. og 18 Fænd.

I Aaret 1687 bestod Drabantgarden kun af Staben, og 1 Compagnie under Oberst Christoph Bielke som Drabant Hauptmand, 3 Fører, og som Drabanter: 1 Major, 3 Capit., 2 Capitlieut., 3 Regimentsquarteermestere, 34 Lieut., 49 Fændrikker og Cornetter, i Alt 92 Mand.

**) Scheel, Krigens Skueplads. Pag. 213.

I Generalcommissariatets Archiv findes en af Generaldirecteuren for Fortificationen, Hoffmann, den 2den Februar 1685, til Kongen indgiven Memorial, hvoraf sees, at den nævnte Befæstning skulde bestaae af 7 Bulværker i Alt, hvoraf de 3 første skulde fuldføres, men de 4 øvrige kun forsynes med lave Værker. Be-

Det følgende Aar, 1688, forlod Borggaard for stedse sit Fædreland. Aarsagen hertil angiver han selv i sin „Be-

gindelsen til dette Arbeide sattes, i Tage-Register Christian des Vten, til den 9de Mai 1685, og Antegnelsen desangaaende Lyder som følger: „Mai 9. Ward ein Anfang gemacht den Christianshaf-nischen Wall einen sehr langen merkwürdigen Strich durch die „See bis gegen die Zollbude, über hinaus, zu extendiren, welches „auch nachgehends mit vollkommenen Bastionen und Cortinen zu „erwünschter Vollkommenheit gelanget, also dass der ganze See-Ha-sfen mit in der Stadt-Bestung gebracht und eingeschlossen worden, „dieses Werk kann ohne Zweifel weit denen berühmten Dämmen „Alexandri N. vor Tyrus, des Prinzen von Parma vor Antwer-pen, und Königs Ludwig XIII in Frankreich vor Rochelle wohl „verglichen werden.“ Pag. 185. I Aaret 1692 blev Christians-havns nye Vold fuldbendt, og den 6te October dette Aar løb det første Krigsskib, Dannebrog, af Stabelen paa Nyholm, i hvilken Antebning der blev præget en Medaille. (Tage-Register Chr. Vten Pag. 269).

Commandanten i Kjøbenhavn var i denne Periode: Generalmajor Hans Schæ; Vicecommandanten, Krigsråd og Oberst Steen Andersen Wille, og Stadsmajoren Lucas Utersen.

Følge nogle Antegnelser i Generalcommissariatets „Militair-Statet“, var det Personelle ved Ingenieur- og Fortifica-tionsvæsenet, i Aarene fra 1680 til 1686, følgende:

General-Ingenieur, Inspecteur over Fæstningen og Generalqvar-teermester Gottfried Hoffmann. Ingeniurer i Danmark: Clary le Foucheur, Steenvinkel, Nicolai Gosander og David Scheppe. I Holsten: Generalqvarteermesterlieutenant Wolfgang Wilhelm Römer og Capit. Farnov.

De henhørte samtlige under Armeens Generalstab.

I 1686 findes under „Fortificationsbetjente“, henhørende til Ar-meens Generalstab, i Danmark: Oberst og Generalqvarteermester Hoffmann, der havde under sin directe Commando 3 saakaldte Com-pagnier, hvert bestaaende af 1 Capit., 1 Oberconducateur, 2 Under-conducateurer, 2 Werkboffer og 14 Skandsgravere. I Holsteen: Oberst Jobst Scholten med 1 Oberstl., 1 Generalq.-Lieut. (nemlig Farnov), 4 Oberconducateurer og 6 Underconducateurer.

I 1687 stod Fortificationen i Danmark under Generalq.-Lieut. P. Paulsen, og derved vare ansatte 3 Capit., 4 Obercond., 3 Conduc.,

refning" at være en Forurettelse ved hans Advancement, hvilken formodentligen har forledet ham til at udfordre sin Major*), og da Kongen paa samme Tid havde ladet udgaae meget strenge Anordninger angaaende Dueller, maatte Borggaard sjerne sig, uagtet Duellen ikke fandt Sted**). Han opholdt sig i nogen Tid i Hamborg, og ansøgte om et Salvum conductum, der dog ikke blev ham bevilget, og saaledes blev han tvungen til at søge en ny Løbebane udenfor Fædrelandet***). At det ikke kunde falde ham vanskeligt

6 Underconduct., 4 Werkbosser og, ved Kjøbenhavns Fæstning, 4 Kornplantere.

3 Holfteen under Brigadeer Scholten, med 1 Oberstl., 1 Generalqv.-Lieut. (Farnov) 1 Capit. 5 Overconduct., 8 Conduct. og 4 Bolbmestere eller Underconducteur.

*) Ifølge Michelsens Skrivelse til Raadmand Holt (Bilag No. 2).

**) I Tagebuch Christian des Vten Pag. 220, findes under Aaret 1688, den 24de Juli „Wider das im Pinnebergischen und der Gegend Hamburg vorgehende Duelliren kam ein scharffes Verbot heraus, mit Befehl alle Duellanten bey Verlust Leib, Lebens und Ehre zu arrestiren.“ — I Rosenstand=Goiffes Rescript=Samling, 1ste Deel Pag. 37, anføres den nævnte Forordning af 24de Juli med følgende Ord: „At paagribe enhver Duellant i Hamborg og Pinneberg og transportere ham til Glückstadt. Enhver, som handler herimod, eller hjælper en Duellant bort, o. dsl. bliver straffet som Duellanten selv paa Tre, Liv og Gods.“

**) I Anledning heraf vil jeg anføre følgende, mig af Herr Cand. juris Borregaard givne Meddelelser: I sin Fødeby Kraglund, Hids Herred, Viborg Amt (ikke langt fra Silkeborg), hvor hans Familie i rum Tid har været bosiddende (muligen henflyttet fra Holbekgaard), mindes han i sin Barndom at have hørt som en Tradition, af de ældste Medlemmer af Familien, at en Mand af deres Slægt en Aften silbig meget hemmelighedsfuldt var kommen til deres Fædrenegaard i Kraglund, for der at søge et Tilflugtssted Natten over, hvorpaa han den følgende Morgen, forsynet med fornøden Rejseopværing og med den bedste Hest paa Gaarden, igjen havde forladt den ligesaa hemmeligen og ubemærket. Han drog Syd paa

at erholde en Ansættelse i Udlandet, kan man vel forestille sig, da en Mand af hans mangesidige militaire Dannelse og Erfaring stedse maatte være velkommen paa Steder, hvor dygtige Mænd udfordredes; desuden var han alt hæderligen bekkendt i flere fremmede Hære. Han valgte at gaae som Volontair til Polen, og han fandt en gunstig Modtagelse af Hans Poliske Majestæt, den tappre og ridderlige Sobiesky, som muligen endog har kjendt ham fra Wiens Undsætning, og til hvem han desuden, som han selv siger i sin „Beretning“, var vel anbefalet.

Imidlertid havde det Felttog, som han denne gang deltog i med Polakkerne, kun et maadeligt Udfald, skjøndt det var i høi Grad besværligt. Kong Johan vilde, ligesom i 1686, trænge ind igjennem Bukovina i Moldau og Wallachiet, som han haabede at erobre og deraf danne en egen Stat for sine Efterkommere. Men ligesom i det nævnte Aar en utaalelig Tørke havde plaget Hæren og standset dens Fremgang, saaledes blev nu, i 1688, det Modsatte dens Odelæggelse, idet en vedholdende Skyldregn gjorde Bækene i faa Dage til rivende Strømme, bragte Floderne til at stige over deres Bredder og forvandlede hele Landet til en Sump*). Ser Uger svandt hen i denne Oversvømmelse. Armeen leed overordentlig, og hverken Tyrker eller Tartarer viste sig; de sagde: Himlen havde antaget sig deres Forsvar. Omfider saae Kongen sig nødsaget til at drage tilbage til Polen, efter at have nedgravet det svære Artillerie, som man til en mere beleilig Tid igjen vilde drage frem. For dog tildeels at opfylde Polakernes særdeles Ønske, at gaae mod Kamniec-

til fremmede Lande, og siden har Familien ikke seet ham. Skulde det have været vor Borgaard, der endnu engang, inden han drog i Landflygtighed, har besøgt sit Fædrenejhem?

*) Coyer, Histoire de Jean Sobiesky. Tome 3me, page 153.

Podolsky, maa formodentligen en Diversion være bleven foretaget, som af Borgaard betegnes som en Beleiring, idet Armeen under Kronsfeltherren Jablonowsky, den 30te Juli, tog en fast Stilling ved Kamintec, og da sandsynligviis angreb Staden. Dog allerede den 18de August maatte Armeen, efter et ikke ubetydeligt Tab, trække sig tilbage, da Nuraddin Sultan med 60,000 Mand kom Staden til Undsætning og gjorde et Angreb paa den polske Leir*). Tilbagetoget blev især foruroliget af Tartarerne, og herved maa vist den Træfning have fundet Sted ved Budjack, (Budziack eller Budchaz, formodentligen en By mellem Eschernowitz og Lemberg i Gallizien**), som Borgaard omtaler i sin „Beretning“, og hvorved Tartarerne bleve slagne tilbage med et saa betydeligt Tab, at ikke færre end 2400 af dem bleve dræbte og tagne tilfange. — „Her,“ siger Borgaard, „tog jeg for min Part to Tartarer tilfange, hvilket nær havde kostet mig mit Liv, paa Grund af, at jeg ikke vilde udlevere dem til en polsk Officeer.“ Der maa saaledes være opstaaet en alvorlig Kamp mellem Polacken og vor Landsmand.

Borgaard forblev ikke længer, end til Udgangen af Maret, hos Kongen af Polen, da han gik i preussisk Tjeneste, hvor han i Januar Maaned, 1689, blev ansat som Lieutenant i den preussiske Garde, formodentligen i Grenadeer Garden, som nylig var bleven oprettet og bestod af 5 Compagnier à 100 Mand***). Det havde uden tvivl været hans

*) Theatrum Europæum, 13 Bind, pag. 299. ff.

**) Paa flere Kaart over Ungarn findes nemlig en By paa dette Sted ved Navn Budchaz, og saaledes findes ogsaa dette Navn skrevet i det engelske Pragtværk Gallery of Portraits, III Vol. Sobieski.

**) Af de mange adelige Refugiés, som formedelst Ludvig den 14des Religionsforfølgelse strømmede til Brandenburg, havde den store Churfyrste oprettet to Compagnier Grands Mousquetaires og 1

Henfigt at komme med det Armeecorps, som, 26,000 Mand stærkt, under Feltmarechal Schöning og med 69 Stkr. Artillerie under Oberst Weiler *), blev commanderet til Rhinen, og med hvilket Churfyrsten **) selv fulgte. Men da han, som det synes, ikke kunde opnaae dette, fulgte han med sin Oberst Baron Truchseß ***), der gjorde en Campagne som Volontair, og kom saaledes alligevel til den Krigsskuesplads i Europa, hvor Krigskunsten paa den Tid blev drevet paa den fuldkomneste Maade, og hvor selve Ophavsmanden til de store og blodige Krige, som hærjede Europa, viste sig personligen, omgiven af en blændende Pragt, der kun sørgeligen contrasterede med Jammeren i de Lande, hvor Krigen blev fort. Dette var navnlig Tilfældet med det ulykkelige Palatinat, som Ludvig den 14de, da hans Hære drog tilbage, lod ødelægge i Bund og Grund, og i hvilket han kun conserverede Philipsburg, Maynz, Bonn, Kayserwerth, Rhinbergen og Ruys. Derved formeente han at standse de Allieredes Fremrykken

Comp. Grenadiers à cheval, til hvilke den følgende Churfyrste, Frederich den III, søiede endnu 1 Comp. Grands Mousquetaires af tydske Adelsmand under Nagmer. De horte egentligen til Livgarden, der var et betydeligt Corps og indbefattede tillige den ovennævnte Grenadeer-Garde.

*) Den samme, som oftere har været anført i denne Levnetsbeskrivelse, og som Borgaard i sin „Beretning“ kalder Wyller paa Engelsk. Ifølge Hennerts Beiträge zur brandenburgischen Kriegsgeschichte, Pag. 80, bestod den preussiske Styrke ved Rhinen af 26,858 Mand, 69 Kan. 5 Haub. og 5 Morterer. Med de mynsterske og hollandske Tropper udgjorde derimod Styrken over 30,000 Mand.

**) Friederich, som Churfyrste den 3die af dette Navn, siden den første Konge af Preussen. — Den store Churfyrste Friederich Wilhelm døde den 29de April 1688.

***) Formodentlig Joachim Heinrich Erb-Truchseß til Waldburg. (Biograph. Lexikon aller Preuss. Helden. Ater Band, Pag. 106.

fra denne Kant, i det de ellers saa rige og frugtbare Rhinprovincer ikke mere vilde være i Stand til at yde en Krigshær de fornødne Subsistencemidler. Ikke destomindre skete de Allieredes Angreb dog fra denne Side: Kayserwerth, Maynz og Bonn vare især Formaalet for deres Operationer. Efter at Brandenborgerne under Feltmarechal Schönings Commando, den 3die Marts i Træfningen ved Nuys*), totaliter havde slaaet de Franske under General Sourdy, hvorved disse tabte over 1000 Mand**) og deres hele Bagage, beholdt de Allierede friere Hænder til at begynde de intenderede Beleiringer. Nuys og Rhinbergen overgave sig uden videre, da de efter ovenanførte Træfning tabte Haabet om den fornødne Tilførsel af Proviant; hvorimod Kayserwerth med en Garnison af omtrent 500 Mand og et Artillerie af 30 Kanoner og 3 Morterer***) under en Herr de Marconnet eller Marconnière****) blev formeligen belejret. Angrebet skete især fra den høire Rhinbred ved 3de Attaquer, nemlig: nordfra af Hollænderne; fra Midten af de brandenborgske = mynsteriske Tropper, og sydfra af Brandenborgerne alene. Ogsaa fra den anden Side af Rhinen blev Fæstningen stærkt beskudt af et svensk-hollandsk Corps. Den 22de Juni kom Churfyrsten af Brandenburg til Beleir-

*) Træfningen fandt egentligen Sted mellem Nuys og Ordingen. (Sevnfør Schönings Leben).

**) Schönings Leben.

***) Ifølge Beiträge zur Brandenburgischen Kriegsgeschichte, von C. W. Hennert, Berlin 1790. 4°. I Theatrum Europæum, 13ter Band, findes derimod over den dobbelte Artilleriestyrke anført, og i Hoyers Kriegskunst, 2ter Band, Pag. 249, endog 3000 Mand, med 65 Kanoner og 3 Morterer. Dog, Hennert maa ansees som Autoritet.

****) Ifølge Schönings Leben, hvorimod Quincy, histoire milit. de Louis 14, kalder ham Marcognet.

ringscorpserne, og allerede den 27de Juni capitulerede Fæstningen efter nogle Dages heftigt Bombardement*). Borggaard deeltog i denne Beleiring, ligesom han tidligere havde været med i Træfningen ved Ruys.

Den allerede Hær, bestaaende af brandenborgske, mynsterke og hollandske Tropper, under Churfyrsten af Brandenburg, marcherede dernæst til Beleiringen af Bonn, medens Hertug Carl af Lothringen**) og Churfyrsterne af Bayern og Sachsen, med en Styrke af 52,000 Mand, opererede mod Maynz. I Begyndelsen af Juli stod af den forstærkede Armee et Corps paa 6000 Mand under Generallieutenant Barfuß paa Rhinens høire Bred, ligeoverfor Bonn. Den her beliggende Buylers Skandse blev strax angreben, den 12te Juli erobret, og derpaa benyttet mod selve Fæstningen tillige med flere paa denne Rhinbred anlagte Batterier, hvortil Skytset blev nedbragt paa selve Floden. Medens man hermed Værten var sysselsat, rykkede den anden Deel af den brandenborgske Hær kun langsomt frem paa den venstre Rhinbred, og først i Slutningen af Juli blev Staden egentligen berendt fra denne Side. Imidlertid vare Batterierne blevne færdige paa den høire Bred, og indbefattede ikke færre end 140 Kanoner og 21 Morterer, placerede saavel i, som Nord og Syd for Buylers Skansen***). Den 24de Juli, om Aftenen Kl. 9, aabnede de en saa heftig Ild mod Staden „daß es“, ifølge

*) Schönings Leben og Borggaards „Beretning“; Pennerts Beyträge.

**) Helten fra Tyrkekrigen. Han døde Aaret efter, kun 48 Aar gammel, ligesaameget savnet af de Allierede som frygtet og agtet af deres Fiender. Hans Skolar, Prinds Eugen af Savoyen, blev hans værdige Efterfølger, som Østerrigs største Feltherre paa den Tid.

***) Pennerts Beyträge, Pag. 96 og 97.

Schöning, „fast nicht zu beschreiben und gleichsam continuirliches Donnerwetter gewesen“, og hermed vedblev man i flere Dage, saa Staden blev fuldkommen lagt i Aske og aldeles sammenskudt. Borgaard commanderede ved dette Bombardement 2 Morterer under Oberst Weiler, der fra denne Bred dirigerede Artilleriet *), og da Mortererbatterierne vare anbragte i selve Skandsen, maa saaledes Borgaards Plads have været her.

Formodentligen havde de Allierede ventet, ved dette heftige Bombardement, at bringe Staden til Overgivelse; men Gouverneuren, Baron d'Asfeld, en tapper og dygtig Officer, bragte dem snart paa andre Tanker, og, istedet for at give efter for nogle Dages Bombardement, holdt han Staden i fulde trede Maanedere. Hans Næstcommanderende var Clerac, og Lalande var Ingenieur **). Fra den anden Side af Rhinen begyndte nu ogsaa Angrebet, dog ikke med systematiske Løbegrave og Approcher, men med hist og her anbragte Batterier og Redouter i betydelig Afstand. Asfeld søgte at gaae dette imøde, og at holde Fienden saa langt borte som muligt ved dristige og heftige Udfald. Dette var især Tilfældet den 13de August og den 2den September; dog blev han, navnlig ved det sidste, slaaet tilbage med betydeligt Tab, som han, ifølge Relationerne i „Schönings Leben,“ maa have taget sig meget nær, da han ikke

*) Iøvrigt var Generalfelttoimester Alexander Spaen den høfstecommanderende Artilleriofficer, og blev senere, da Feltmarechal Schönning og General Barfuß, paa Grund af en Querelle, bleve arresterede, tillige høfstecommanderende over det hele brandenborgske Armee-corps. (Sevsfor Schönings Leben; Theatrum Europæum; Hennerts Beytrage, o. fl.) Han døde 1692. Biograph. Lexikon aller preuss. Helden, 4ter Band, Pag. 18.

***) A. Allent, Histoire du corps impérial du Génie, page 238.

for Middag den følgende Dag løsnede et Skud, „damit er
 „sonsten allezeit, insonderheit des Morgens, sehr liberal ge-
 „wesen.“ Imidlertid viste sig noget Haab for Staden uden-
 fra. Den franske General Marquis de Boufflers kom med
 et Undsætningscorps; Feltmarechal Schoning blev desaaarsag
 sendt ham imøde med en 8—10,000 Mand*), hvorved han
 vel holdt Boufflers tilbage, men svækkede Beleiringscorpset be-
 tydeligt. Hertil kom endnu, at Beleiringen af Maynz ab-
 forberede overordentlige Kræfter, saa at Hertugen af Lo-
 thringen maatte anholde hos Churfyrsten af Brandenburg om
 Hjælp, hvorpaa et Corps af 6000 Mand, den 8de Septem-
 ber, blev affendt til ham, og desuden 7 Regimenter Cava-
 lerie**) til Fyrsten af Waldeck, som commanderede mod den
 franske Marechal d'Humieres. Dette tilsammen reducerede
 Beleiringen til en Blocade. Dog varede dette Pusterum for
 den tappre Garnison kun kort: Maynz capitulerede den 11te
 September, og Bonn blev samme Nat underrettet om denne
 for de Allierede saa vigtige Begivenhed, ved at der af samt-
 lige Beleiringsstykker blev skudt Victoria, og en tredobbelt
 Salve med Skarpt affyret mod Byen. De brandenborgske
 Tropper, der neppe vare afmarcherede, bleve contremar-
 cherede og stodte atter til Beleiringscorpset; desuden ankom
 senere et Hjælpecorps, som Borgaard angiver til 10,000
 Mand***), under Hertugen af Lothringens egen Commando,
 saa at Angrebet paa Staden fra nu af blev foretaget med
 al Kraft, og paa en regulair Maade med Lobegrave og Ap-
 procher. Borgaard blev herved ansat som Ingenieur, og

*) „Schönings Leben“ og Quincy, *histoire mil. de Louis XIV.*
 2 Vol., pag. 211.

**) Quincy, paa ovenanførte Sted.

**) I Hennerts Beyträge, Pag. 119, angives Stykken til 14,000
 Mand.

navnligen ved den hollandske Attaque, som dirigeredes af Oberst Gore, mod Bastionerne Ramus, St. Wilhelm og Stjernen, nemlig mod Fæstningens nordre Fronter *); medens Brandenborgerne angreb de sydlige, og de Keiserlige de sydøstlige Fronter **). Den 29de September opfordredes Fæstningen til Overgivelse paa hæderlige Betingelser; men — endskjøndt Afsejld tilstod, at Noden var overordentlig stor og Staden at betragte som en Grundsdyng, afflog han dog Opfordringen og udsatte sig for en Hovedstorm. Denne fandt da ogsaa Sted den 9de October Kl. 5 om Aftenen, og uagtet de Allierede vel erobrede Contrescarpen og flere Udenværker, vovede de dog ikke at trænge ind i Staden selv, da allerede 3000 Mand, Døde og Saarede, dækkede de erobrede Værker. Imidlertid saae heller ikke Afsejld sig i Stand til at holde Fæstningen længer, og 3de Dage efter, den 12te October **), capitulerede han. Den 15de fandt Udmarchen Sted med alle den Tids brugelige Krigshonneurs; men af de 8000 Mand, hvoraf Besætningen ved Beletringens Begyndelse havde bestaaet, vare kun 1500 endnu tilbage. Hertugen af Lothringen tilbeelte disse Tappre fortjent Berømmelse og fortrinligviis den kjække Afsejld. Dog, det var en Hæderstale ved hans aabne Grav; thi saa Dage efter døde han af de Saar, han i den sidste blodige Storm havde erholdt ***).

*) Hvorved, foruden Kasteskjotset, anvendtes 2 Batterier à 13 Piecer, $\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{4}$ Karthauer. (Schönings Leben).

**) Hennerts Beyträge, Pag. 117.

***) Seonfer „Schönings Leben“; Hennerts Beyträge; Mémoires de Brandebourg par Frédéric II, Tome 1, page; 170; o. fl. N. Quincy anfører derimod den 14de September; men det er aabenbart urigtigt.

****) Hennerts Beyträge, Pag. 135; Theatrum Europæum, 13 B., pag. 748; Allent, hist. du corps du génie, page 240;

Ogsaa vor Landsmand erholdt tvende dog kun lette Saar under denne Beleiring. De vare de første, som vi med Bestemthed vide, han endnu havde erholdt; men de bleve ikke de sidste.

Da Beleiringen af Bonn blev trukken saa langt ud, og navnlig August Maaned hengik uden synderlige Begivenheder, fandt Borggaard sig formodentligen ikke tilfredsstillet, og da han som Volontair, skjondt staaende i Nummer i den brandenborgske Armee, var temmelig uafhængig, gik han til Beleiringen af Maynz, hvor det da gik mere alvorligt til. Forinden hans Ankomst havde denne Fæstning udholdt en lang og haard Beleiring, thi allerede den 31te Mai begyndte den allierede Hær Berendingen, som i Forbindelse med Ausgrebet paa Fortet Mars (die Marsburg, beliggende paa en De, som Maynz danner ved Udløbet i Rhinen), vedvarede indtil Medio Juli; først da begyndte den egentlige Beleiring, ved hvilken Attaquerne med al Kraft fortres fra tvende Sider, nemlig fra den vestre Side af de keiserlige Tropper under Hertugen af Lothringens specielle Commando, og Syd fra af Bayrerne og Sachserne, anførte af deres Churfyrster.

Stadens Garnison udgjorde 8 à 9000 Mand. Marquis d'Urelles var Stadens Commandant, og hans Næstcommanderende Choffi. Ingenieurerne vare: de la Cour, Boudeville, du Castiez, Sigault og la Motte, med sine Mineurere. Artilleriet commanderedes af de Vigny, Camelin og de la Roche*). Da Befæstningen var uregelmæssig og forældet, udfordredes der store Anstrængelser til at raade Bod

dog anfører Allent efter Quiney, at kun 8—900 Mand udmarcherede af Brechen; men dette er upaatvivleligen for lidt.

*) Allents og Quiney's oftciterede Bærker. Jevnfør ogsaa D. A. Schnellers Bertheidigungen von Grave und Maynz, Braunschweig 1774.

paa disse Ufuldkommenheder, og tilbørligen at modstaae en alvorlig Beleiring, især af Generaler som en Lothringen og Bayern. Der blev ogsaa anvendt alle de Forstærkningsmidler, som Krigskunsten til den Tid frembød: Flecher og Casponiører paa Glaciet, dobbelte Palissaderinger, Flydebatterier, (Redoutes flottantes) Contreapprocher, hvori endogsaa blev anbragt Kanoner, der ved egne Affutager kunde hæves og sænkes efter Behag m. m. La Motte præparerede en fuldstændig underjordisk Krig, o. s. v. *)

Saaledes hengik Beleiringen i Juli og August Maa-
neder, indtil Stormen den 6te September blev foretagen, for med Gæt at bringe Sagen til Ende. Fra begge de nævnte Hovedattaquer rykkede, om Eftermiddagen Kl. 4, Stormcolonnerne frem, med harnisfflødte Mænd i Spidsen. Efter en overmaade blodig og haardnakken Kamp, erobredes dog kun Glaciet og Contrescarpen, og dette først med et Tab af flere Tusinder **). Men det havde dog den Virkning, at d'Urelles, tvende Dage efter, forlangte at capitulere, hvilket ogsaa Hertugen af Lothringen tilstod. Den 11te September udmarcherede Garnisonen ***).

*) See de ovennævnte Værker.

**) Quiney og Schneller anføre 5000; Borgaard 4000; i Schönings Leben derimod 2000 Mand og derover. Blandt de mange Saarede nævnes ogsaa Prinds Eugen af Savoyen og Generalfeltmarschal Stahremberg. Under Stormen, (anfører Quiney, pag. 202, og Schneller, Pag. 280) lode de Allierede Artilleriet af al Magt spille, og angives derved sammes Styrke til 90 Kanoner og 20 Morterer; men det er rimeligt, at det har været betydeligere, naar der tages Hensyn paa den Mæsse Skjts, som ellers ved Beleiringer paa den Tid blev brugt.

***) D'Urelles blev, med Undtagelse af det franske Hof, meget ilde anset for denne Capitulation; thi vel var en 2,200 Mand dræbte og saarede af Garnisonen, (Schneller, Pag. 285) men der var endnu en betydelig Styrke tilbage, og Udmarchen fandt Sted med en

Det synes ikke som Borggaard i Maret 1690 har været i nogen synderlig Activitet. Han selv anfører Intet derom i sine Antegnelser. I det følgende Aar fulgte han derimod det Tropicorps, som Churfyrsten af Brandenburg sendte Keiseren til Hjælp mod Tyrkerne i Ungarn. Dette Corps afmarcherede i Marts Maaned, 6000 Mand *) stærkt, under Generallieutenant Barfuß, og forenede sig i Juni Maaned med Keiserens Armee under Margreve Ludvig af Baden**). Den tyrkiske Hær, 100,000 Mand i Alt, marcherede frem fra Belgrad paa den høire Donaubred, under Commando af Storveziren Koprili Mustapha, med Tilnavn den Dydige og Fortræffelige, der forgjæves havde forsøgt at disciplinere Tyrkerne paa europæisk Viis, da Janitscharerne forkastede det som taabeligt. De Christne, 50,000 Mand stærke, droge dem imøde fra Peterwardein indtil Szlankamen, hvor de vel forstaaede sig. Den 19de August stode her begge Hære lige over for hinanden. Tyrkerne angreb som sædvanlig med yderste Hestighed og under vilde Allah=Strig; men forgjæves søgte de at sprænge deres Fienders Linier. Da Koprili saae, at Slaget, der var et af de blodigste i denne Krig, ikke kunde vindes, frygtede han at overleve Nederlaget og styrtede sig ind mellem Fienderne, hvor han faldt som en tapper Mand, truffen af en Flintekugle. Nu blev den tyrkiske Hærs Nederlag fuldkomment; 28,000 Tyrker laae paa Balpladsen; den hele Leir blev erobret, dog var

5 à 6000 Mand. (Christian Neubawr, Kriegs=Affaires 1691).

*) Ifølge Pauli, Preuß. Staatsgesch. VII B. Pag. 102. o. fl. St. Borggaard angiver Storfen til 8000 Mand.

***) Mémoires de Brandebourg. Tome I. p. 173; v. Hammer, 6ter Band, P. 562--63; Mailáth, 5ter Band, P. 63, o. fl. Steder.

Byttet ikke usædvanligt rigt, uagtet der fandtes 54 Pengekister, da disse kun vare fyldte med Robbermynt. 150 Kanoner toges*). De Christne lode et Tab af 5—6000 Mand, og deriblandt mange fornemme Herrer**), hvilket giver v. Hammer Anledning til den Bemærkning, at i intet Slag bleve paa cengang saamange Lehn ledige som i dette. Borggaard blev her saaret.

Ligesom denne Campagne blev den 5te og sidste, hvori vor Landsmand deeltog mod Tyrkerne, saaledes blev det ogsaa for sidste Gang at han kæmpede under brandenborgske eller preussiske Faner. Overalt tog han i dette Felttog Afsted med Orienten, og Krigsskuepladsen for hans Bedrifter blev fra nu af Europas vestlige Lande. Især deeltog han, under engelske Auspicer, i Krigen paa hiin Side Pyreæerne, dog først efter at have gjort et Par Campagner med ved Rhinen. Imidlertid maa der have været en kort Periode i Begyndelsen af Aaret 1692, da han tænkte paa at træde ind i keiserlig Tjeneste; thi vi finde i hans „Beretning og Antegnelser,“ at han paa denne Tid var kommen overens med en Grev Daun***) om, at formere et Compagnie til et Infanterieregiment, som bemeldte Greve agtede at oprette til Keiserens Tjeneste. Men efter at have anvendt nogle

*) Ifølge v. Hammer, efter autentiske Kilder. Borggaard angiver kun 100. I Theatr. Europ. 14 V. pag. 7 anføres 144 Stkr. Tyrkernes Tab angives der kun til 15,000 Mand; de Christnes derimod til 3202 Døde og 4129 Saar ede.

**) Blandt de Faldne var ogsaa en Hertug Christian af Holsteen, og blandt de Saarede den fra Wiens Beleiring og flere Steder hæderligen bekendte Guido Stahremberg. Ifølge Thaten berühmter österr. Feldherren, 1ster Band, 2te Abtheilung, Pag. 360, angives Tyrkernes Tab til 25,000 Mand og de Christnes til 8000.

***) Borggaard kalder ham Downs.

Uger paa dettes Formering, blev der dog Intet af Sagen, da Keiseren ikke vilde gaae ind paa de af Greven gjorte Betingelser. — Borgaard var saaledes igjen aldeles fri Mand.

Vi see ham da tage fra Staden Danzig til Holland, hvor han traf nogle Landsmænd, der vilde gaae som Volontairer til Beleiringen af Namur, og til hvilke han sluttede sig.

Denne Beleiring gjorde overordentlig Opsigt i Europa. Namur var en af de betydeligste og vigtigste Fæstninger i Flandern; den blev forsvaret af de Allieredes berømte Ingenieur, Coëhorn, og angrebet af den store Vauban, i Overværelse af Ludvig den 14de selv, medens tvende store Hære stode i Nærheden og observerede hinanden.

Staden Namur selv, lavtbeliggende, tildeels omslydt af Maas, Sambre og den lille Flod Bederin, var den Gang kun ufuldkommen bastioneret, forsynet med en ringe af Taarne flankeret Muur-Encinte og domineret fra de nærliggende Høider. Den egentlige Fæstning, beliggende paa det høie Terrainaffnit, som dannes ved Sammenlobet af Maas og Sambre, var derimod saameget desto fastere. Den bestod af et gammelt Slot, eller Donjon, omgivet af en dobbelt Muur med Taarne og, noget mere fremskudt, tillige af tvende Hornværker, det ene foran det andet, samt af et Slags irregulært Kronværk, kaldet Terra-Nova. Endnu mere fremskudt, og adskilt fra det sidstnævnte Værk ved en dyb Ravin eller Slugt, laae et af Coëhorn nylig anlagt Fort, bekjendt under Navn af Fort Wilhelm eller Oranien, efter Kong Wilhelm den 3die, ogsaa kaldet Fort Coëhorn, efter dets Constructeur. Nylig for dette laae en fortificeret Bygning, la Casotte, en Slags Redit for et her anlagt Retranchement, som, i Forbindelse med Fort Coëhorn, formerede den sjette Forsvarslinie om Slottet: Desuden en af Naturen dannet

steil Jordvold, kaldet „la montagne du Vieux-Mur,“ med tvende bratte Jordkløfter eller Ravins foran, som tværsøver fra Sambre indtil Maas gjennefskar Terrainaffnittet. Endeligen laae paa hiin Side Maasfloden, nord-østlig for Slottet, en lille Forstad, „le saubourg de Jambe“ kaldet, som ogsaa var omgivet med et Retranchement og havde et Broshoved for Overgangen over Floden *).

Saaledes var den Fæstning beskaffen, som Ludvig den 14de, ved Vaubans Hjælp, vilde erobre. Prindsen af Brahançon var Gouverneur. Coëhorn Ingenieur og Commandant i sit eget Værk. Garnisonen var 8,280 Mand. Den franske Armee, nemlig Beleiringshæren, udgjorde 62 Batalioner og 153 Escadroner; dert indbefattet 2 Batalioner Fusiliers og 2 Bat. Bombardeerer under Artilleriechefens de Vigny's Commando **). Desuden Dæknings- og Observationshæren under Marechallen af Luxemborg, udgjørende 66 Bat. og 206 Esc., som holdt Wilhelm af Oranien Stangen, der med en ikke mindre Hær søgte at allarmere Beleirings-

*) Allent, histoire du corps du Génie. Ire Partie, pag. 267.

Quincy, 2me Vol. La campagne de Namur, à la Haye, 1695, med en særdeles god og fuldstændig Plan.

**) Quincy, 2me Vol. pag. 476. Fremdeles findes Pagina 490 anført 3 Bat. „Galiottes“, formodentligen Pontonnerer, da det er bekendt, at de Franske ved denne Beleiring betjente sig af 110 Kobberpontons til de betydelige Broslagninger over Floderne Maas og Sambre. I hist. mil. de Flandre detailleres det hele Artilleriemateriels Størrelse og Beskaffenhed. Kanonerne Antal beløb sig til 196 Stkr.; deraf 6, 33 \mathbb{Z} ; 66, 24 \mathbb{Z} ; 8, 16 \mathbb{Z} ; 16, 12 \mathbb{Z} ; 38, 8 \mathbb{Z} ; 48, 4 \mathbb{Z} og 14, 3 \mathbb{Z} . Desuden 67 Stkr. Morterer, nemlig 8 Steenmorterer, 3, 18"; 32, 12" og 24, 8". Der forbrugtes 50,765 Kugler, hvoraf de 33,540 vare 24 \mathbb{Z} dige; 9,154 Bomber, deraf 7,440 Stkr. 12". Af Granater, formodentligen Haandgranater, som man i sin Tid gjorde særdeles Brug af, blev ikke forbrugt færre end 20,773 Stkr.

gen*). Fremdeles lode de Franske fra de nærmest beliggende Provindsler udskrive 20,000 Arbeidsfolk eller Pionerer, som bleve ansatte saavel til Fortifications- som til Veiarbeidet.

Den 25de Mai blev hele Pladsen fra alle Sider be- rendt, og den 29de aabnedes Trancheerne mod selve Staden og Forstaden Jambe. Da, som anført, begge kun vare ringe befæstede, var en 7 Dages Attaque tilstrækkelig til at bringe Staden til Overgivelse. Den 5te Juni capitulerede den, dog med Betingelse, at under Beleiringen af den egentlige Fæstning skulde den forblive neutral, saa at intet Angreb herfra maatte skee. Dette var upaatvivleligen en stor Fordeel for Fæstningen; men paa den anden Side erholdt ogsaa de Franske, ved Erobringen af Staden, friere Hænder og kunde affende det her benyttede Corps til Marechal Luxemborg, hvorved dennes Armee kom til at udgjøre 82 Bat. og 268 Esc.

Angrebet skete altsaa fra nu af paa selve Fæstningen. Den 7de Juni bleve allerede de Beleiredes Positioner paa „la montagne du Vieux-Mur“ stormede og tagne. — Paa dette

*) I Mézeray's *Abregé de Phistoire de France, &c.*, Tome 3me, pag. 308, angives den hele franske Styrke til 150,000 Mand, og Kong Wilhelms Armee til 100,000 Mand. I *Histoire mil. de Flandre*, p. 151, angives saavel Beleirings- som Observations- Hærens Styrke tilsammen 104 Bat. og 299 Esc. Der anføres ogsaa, at Artilleriet til Luxemborgs Armee udgjorde 64 Stkr. Den allierede Hær angives den 7de Juni at have udgjort 188 Esc. og 85 Bat. Iøvrigt ere Beretningerne i dette Punct temmelig afvigende: I E. I. Jessens *Manuscript-Samling historischer Nachrichten von 1689 bis 1714*, (der med Hensyn til Beleiringen af Namur støtter sig paa Beretninger fra Obersterne Bjelke og Gylbenløve, der tjente som Volontairer ved den franske Armee) anføres den allierede Hærs Styrke til 90 Bat., 218 Esc. og 130 Kanoner, i Alt circa 90,000 Mand.

saaledes vundne Terrain, der egentligen kun var en Steenmasse, dækket af ringe Jordlag, aabnedes den 8de Lobegravene mod Casfottens Retranchement. Efter 5 Dages Arbejde foretoges en heldig Storm, der bragte Retranchementet i de Franskes Hænder. Nu gif man paa det Ivrigste løb paa Fortet Coëhorn. De tvende største europæiske Ingenieurer stode her imod hinanden. Bauban blev den seirende! Efter 8 Dages Angreb og en blodig Storm, capitulerede Fortet den 22de Juni*). Dog Slottet var endnu tilbage.

Det var formodentligen ved dette Tidspunct af Beleiringen, at vor Borgaard ankom til Namur**). Angrebet paa Terra-Nova var da i fuld Gang; det var et af de voldsomste under hele Beleiringen, og mangfoldige Exempler paa en overordentlig Bravour udmærkede disse Dages Begivenheder***). At Borgaard hørte til de meest Forvovne og Hjæfeste, er uden for al Tvivl. Med en anden Artilleriofficer og Med-Volontair (hvis Navn desværre Historien ikke har opbevaret) var han i Spidsen for Attaquen, og de udmærkede sig saaledes, at Ludvig den 14de tilbød dem Capitains Bestalling i sin Armee, og lod hver udbetale 1000 Kroner for disse Dages Tjeneste.

*) Den 80aarige gamle hollandske General Winberghen vilde paa ingen Maade capitulere, men faldt med Raarden i Haanden paa en af Brecherne. Det var kun, da han erholdt Tilladelse til at begive sig ind i Slotter, for der paa ny at søge Døden i Rampen med de Franske, at han gav efter. Ved Slottets Overgivelse salbt dog denne tappre Mand i Fiendernes Hænder; men Ludvig den 14de hadrede ham ved at tilstaae ham 2 hollandske Kanoner af Fastningens Skytte, for dermed frit at asmare til sine Landsmand.

(Quincy.)

***) Michelsen i sin Skrivelse anfører kun nogle Dages Tjeneste; det maa selgeligen have været i Slutningen af Beleiringen.

***) Allent og Quincy give en dog vel poetisk Skildring deraf.

Terra-Nova's Erobring havde Capitulationen af Slottet til umiddelbar Følge; thi, uagtet der vel endnu vare flere Fronter at trænge igennem, vare disse dog af ringere Styrke, deels paa Grund af den liden Afstand mellem dem indbyrdes og den i Forhold til Garnisonens Størrelse ringe Plads, som formindskedes, jo nærmere man kom Slottet, og deels endeligen fordi de indre Linier, ifølge Terrainets Afald, domineredes af de erobrede ydre Værker *). Den 30te Juni overgav da ogsaa Slottet sig, og saaledes endtes, i Løbet af en Maaned, denne mindeværdige Beleiring, der kostede de Allierede en 4000 Mand og de Franske 1600 Saarede og 1100 Døde, ifølge deres egne Efterretninger **).

Uagtet Ludvig den 14des fordeedlagtige Tilbud, havde Borggaard ikke Lyst til at gaae i fransk Tjeneste. Som eneste Grund hertil anføres ***), at han ikke kunde lide denne Tjeneste; men det er rimeligt, at den væsentligste Aarsag til hans Beslutning har været den, at tjene sammen med sine Landsmænd, de danske Tropper, som, under Commando af hans forrige Vaabensfælle ved Wien, Neuhäusel og Gran, Hertugen af Würtemberg, tidligen i Foraaret vare komne over fra England til Flandern, efter at have kæmpet for Kong Wilhelms Sag i Irland mod den affatte Kong Jacob ****). Strax efter Namurs Erobring forlod han ogsaa den

*) Allent. Egeteides see Vaultier, Journal des marches &c. des armées du Roi en Flandres, depuis l'année 1690, jusqu'à présent. Paris 1695. 8vo. pag. 168.

***) Allent, Hist. d. corps d. gén., 1re Partie, page 273; Histoire milit. de Flandre, page 180.

***) Michelsens Skrivelse.

****) Disse Tropper bleve i November 1689, 7000 Mand i Alt, under den omtalte Hertug af Würtemberg, sendte den engelske Konge Wilhelm af Dranien til Hjælp, og efter at den danske Konge Christian den 7te havde mynstret dem ved Solbing, afgik de den 7de Novem-

franske og gik over til den allierede engelsk-hollandiske Hær, som stod i Leir ikke langt fra Fleurus, ved den lille By

ber under Convoi af Schoutbynacht von Stöcken fra Listerdyb til England (vide Christian des Vten Dage-Register, Pag. 229; G. F. Jessen's Manuscript-Samling historischer Nachrichten von 1689 bis 1714; D. H. Moller, Genealogische Tabelle von dem hochgräflichen Geschlecht berer von Harthausen, Schleswig, 1784, Fol. Pag. 10—11). I Aaret 1692, da Borgaard stødte sammen med dem i Flan-bern, var deres Etat (ifølge Generalcommissariatets mil. Etat for nævnte Aar) følgende:

Generalstab: Generallieut. Ferdinand Wilhelm Hertug af Würtemberg-Neustadt.

Generalmajor af Cavaleriet Frederic Henry Marquis de la Forest-Suzannet, med en Generaladjutantlieutenant.

Generalmajor af Infanteriet Johan Anthon Ellenberg, med en Generaladjutantlieutenant.

Brigadeer Grev v. Ahlefeldt.

1 Generaladjutant hos den commanderende General, Heinrich Blome.

1 Overkrigscommissair, Wickman Hansen.

1 Overauditeur, Christian Dietrich.

Cavalerie: 1ste Regiment à 6 Compag. under Generalmajor de la Forest.

2det Regiment à 6 Compag. under Oberst Carl Rudolf Hertug til Würtemberg.

3die Regiment à 6 Compag. under Oberst Jens Malthesen Sehestedt.

Infanterie: Garden til Fods 6 Compag. og 1 Grenadeercomp. under Ferdinand Wilhelm Hertug af Würtemberg.

Dronningens Regiment, 6 Comp. og 1 Gren.-Comp. under Oberst Johan Dietrich v. Harthausen.

Prinds Frederiks Regiment, 6 Comp. under Oberst Otto v. Bittinghoff.

Prinds Christians Regiment, 6 Comp. under Generalmajor Johan Anthon Ellenberg.

Melle. Med de Allierede fulgte han til Genappe, hvor der camperedes den 8de Juli. Her indtraadte han formeligen i engelsk Tjeneste, og blev, under Oberst Gores *) Commando, ansat i det engelske Artillerie som Fyrværkermester**). Dog erholdt han først Aaret efter egentlig Bestalling som saadan, undertegnet eller udfærdiget af Lord Sidney, som dengang var Master-general of the Ordnance. Vor Borggaard var saaledes engelsk Officeer, og fra nu af skiftede han ikke mere Tjeneste, men forblev i denne til sin Død, og England blev hans andet Fædreland.

Prinds Georgs Regiment, 6 Comp. (5?) under Oberst Sievert v. Drgen.

Sjællandske Regiment, 6 Comp. under Oberst, Generalmajor Hartvig Nsche Schack.

Jydske Regiment, 6 Comp. under Oberstl. Hans Diederich Schorr.

Fyenske Regiment, 6 Comp. under Oberst Hans Hartman v. Grffe. ① I

*) Næmeligviis den samme, som den, under hvem han havde tjent ved Maynz's Beleiring for 3 Aar siden, og som nu havde bidraget til hans Ansættelse i den engelske Armee. Muligen ogsaa at Hertugen af Württemberg har været Aarsag dertil.

**) 3 Capt. George Smith's universal military Dictionary, London, 1779, betegnes en Fyrværkermester (Fire-Master) i det engelske royal Regiment of Artillery, som en høi Officeer (Stabs-officeer) der har alt vedkommende Fyrværkeriet, saavel Krigs- som Lystfyrværkeriet, under sig, og nyder som saadan et aarligt Tillæg af 150 £, foruden den Gage han ellers har i Regimentet. Dog kan Borggaards Fyrværkermesterskab ikke have været saa betydeligt paa den Tid. Først mange Aar efter, blev han udnævnt til „Chief Fire-Master of England“, og det maa formodentligen være en saadan Charge, som i ovennævnte Smith's Dictionary betegnes med „Fire-Master“. Saavidt mig er bekjendt, eksisterer ikke en saadan i det engelske Artillerie fortiden, i det Mindste ikke af det Omfang; Hjøndt vel den næstcommanderende Officeer for Laboratoriet i Woolwich endnu (ifølge Ch. Dupin, voyage dans la grande Bretagne) fører Navn af „Fire-Master“.

Med det engelske Artillerie fulgte han de Demonstrationer, som den allierede Hær under Kong Wilhelm foretog, for at skuffe Hertugen af Luxemborg, og derved erholde Leilighed til uventet at styrte sig over ham. Denne fandtes ogsaa den 3die August 1692 ved Steenkerken, da Hertugen, der ansaae de Allieredes Bevægelser for en stor Fouragering, uformodet blev angreben. Kampen begyndte Kl. 10 om Formiddagen, da Hertugen af Würtemberg med de danske Tropper, som udgjorde Avantgarden, med stor Hestighed foretog Angrebet, drev de Franske ud af deres Positioner og erobrede 6 Kanoner. Successiv rykkede den allierede Hær frem, medens de franske Linier, ikke uden føleligt Tab, udviklede sig, da lykkeligviis for disse Marechal Voufflers med et betydeligt Corps Dragoner kom dem til Undsætning. Dette bragte igjen nogenlunde Orden i de franske Rækker, som, uagtet de commanderende Generalers, Contis, Vendomes, Berwick's og Fleres Bestræbelser, vare komne i Forvirring. Kampen fortsattes med fornyet Hestighed; de Franske vandt igjen det tabte Terrain, og de engelske Tropper, da deres Anfører General Mackay blev skudt, lode Seiren, som i Begyndelsen af Slaget syntes at tilvinke dem, slippe dem af Hænderne. De danske Tropper, især Infanteriet, lode et betydeligt Tab, som naturlig Folge af deres exponerede Stilling*). Striden vedvarede til Kl. 6 om Aftenen, og var i Grunden lige ødelæggende for begge Parter, med et Tab af 7 à 8000 Mand, Døde og Saarede, paa hver Side. Iblandt disse var et saa stort Antal Officerer, at begge Hæres Ope-

*) Det danske Infanterie, der i 1689, ved Afsendelsen til England, udgjorde 6053 Mand, var i Krigen i Irland og i ovennævnt Slag hensundt til 4393 Mand, hvoraf 786 vare Syge og Saarede. (Jesens Manuscriptsamling).

rationer i den følgende Deel af denne Campagne laammedes af Mangel paa Commanderende*).

Borggaards Plads i dette Slag har formodentligen været paa de Allieredes venstre Floi ligeover for Landsbyen Steenkerken, hvor Artilleriets Hovedstyrke var opmarcheret. Han blev efter Slaget beordret med et Detachement Fyrværkere og Bombarderer til Ostende, for der at slutte sig til de Artillerister, som med et betydeligt Hjælpecorps engelske Tropper vare blevne overførte fra England ved Sir Martin Beckman, og hvoraf, den 1ste September, 15 Batailloner vare debarquerede ved Ostende**). Alt tydede hen paa, at Kong Wilhelm vilde foretage en betydelig Diverſion mod det nordøstlige Frankrig og begynde med Belæiringen af Dünkerken. I dette Niemed marcherede de nysankomne Tropper, og med dem vor Borggaard, til Furnes***) og Dirmuyden, som de

*) Sevnfør *Histoire militaire de Flandre*; Quincy, 2d Vol.; *Theatrum Europæum*, 14ter Band; Christian des Vten Dages-Register. Vaultier, *journal des marches, &c.*, en Flandres, pag. 203 o. s. v.

Den allierede Hær udgjorde, ifølge *Hist. mil. de Flandre*, 61 Bat. og 117 Escad.; den franske Hær har rimeligviis været større, især efter Boufflers Ankomst. I den sidstnævnte Armee fægtede flere adelige Engelmænd og Danske, saasom en Berwick, Gyldenløve, Bielke, o. ad.

Som en krigshistorisk Notits fortjener at anføres, at de Franske ret sølte Besværigheden af deres svære med Hjul- eller Luntelaas forsynede Musketter, i Sammenligning med de lettere med Flintlaas og Bajonnet forsynede Geværer, som forenede baade Muskettens og Piggens Egenſkab, og hvoraf de Allierede betjente sig. (Allent.)

De Allierede gjorde ogsaa meget Brug af spanske Ryttere i dette Slag, hvilke de succesſiv under Fremrykningen satte foran Linien. Vi have seet noget Lignende ved de Danſkes og Brandenborgernes Landgang paa Rygen i Aaret 1678, Pag. 24 og 25.

***) *Histoire milit. de Flandre*, pag. 218.

****) I Borggaards „Beretning“ staaer, formodentligen ved en Skrivfeil, Tournay.

befatte. Men da Hertugen af Luxemborg, ved snilde Manœvrer, forstyrrede og forhindrede Udførelsen af Kongens Hensigt, og da Vinteren nærmede sig, blev der for denne Gang Intet af denne Plan. Tropperne droge i Winterquarteer, og Borgaard med den største Deel af Artilleriet kom til at ligge i Gent, hvor Hertugen af Würtemberg blev Gouverneur. Her skulde det just træffe sig, at den danske Kronprinds Frederik paa sin Udenlandsreise, den 25de Februar, ankom til Gent, hvorved vor Borgaard erholdt Leilighed til fra sine engelske Kanoner at bringe sin forrige Konges Søn en Velkomsthilsen*).

De Franske aabnede Campagnen 1693, i Flandern, med flere Skinangreb paa forskjellige faste Pladse, for derved at bringe Kong Wilhelm i Uvisshed om deres egentlige Hensigt. Imidlertid erobrede de Huy efter nogle Dages Beleiring, og de truede nu alvorligen Lüttich. Dette bevegde de Allierede til at sende Forstærkning derhen, og i den Anledning blev ogsaa Borgaard afsendt fra Gent med et Detachement Fyrværkere og Artillerister. For at sjerne Fienden fra det truede Punct og fæste hans Opmærksomhed paa et andet, detacheredes Hertugen af Würtemberg, der un-

*) I Tage-Register Christian des Vten findes nemlig Pagina 283 følgende: „Febr. 25te. Arrivierten Ihre Königl. Hoheit mit denen vom Magistrat der Stadt Brugge gegebenen Barquen in Gent: Der Herzog von Würtemberg ritte Ih. Königl. Hoheit eine halbe Meile vor der Stadt entgegen, ließ die vor der Stadt gestellte Garnison, wie gleichfals auch auß der mithabenden Artillerie geschah, drey mahl Salve geben, und begrüßete Ihr. Königl. Hoheit selbst vor der Bataillon der Königl. Dänischen Garde mit der Piquen in der Hand. So empfing auch Ihr. Königl. Hoheit den Magistrat von Gent vor der Stadt, und begleitete Ste durch die ins Gewehr stehende Bürgerstaffel, nach des Herzogen von Würtemberg Regiment.“

der sit Ophold i Gent var bleven udnævnt til General, med et betydeligt Corps*), for største Delen bestaaende af danske Tropper, mod den franske Grændse, og navnlig mod den franske Befæstningslinie mellem Mentin og Epierre, Syd for Cortryk. Denne Linie blev ogsaa heldigen stormet og erobret den 18de Juli, og derved de franske Nordprovincer blottede og udsatte for Brandskatning. — Dog opnaaedes derved ikke det væsentligste Formaal; thi, i Stedet for at afsende et Corps, eller vel endog med Hovedhæren at dække de angrebne Provincer, samlede Hertugen af Luxemborg meget mere sin hele Styrke, for at gaae directe mod den allierede Armee under Kongen selv, der naturligvis ved de betydelige Detacheringer var bleven særdeles svækket. Ved Neerwinden og Landen traf begge Hære sammen den 29de Juli. — Da Kong Wilhelm og Churfyrsten af Bayern Dagen før, den 28de Juli, mærkede, at det var de Franskes Hensigt at levere en Bataille, benyttede de Natten til at fortificere deres Stilling ved Retranchements, Bognborge, o. desl. paa bedste Maade. Deres høire Fløi stodte til og var befæstet ved Byerne Laer og Neerwinden, og her havde den tappre Churfyrste sin Post. Den venstre Fløi dækkedes af Floden Landen og Byen Nederlanden. Centret af deres Stilling og overalt den hele Linie var beskyttet af det omtalte Retranchement, besat med et mægtigt Artillerie af 90 Kanoner, og desuden dækket af et meget couperet Terrain. — Den allierede Hær udgjorde circa 40—45,000 Mand; den franske

*) Vaultier, pag. 276, anfører endog 25,000 Mand, der dog synes at være for meget. Pag. 278 nævnes ogsaa kun 18,000 Mand, der forcerede Linierne. I Sessens Manuscript anføres 24 Batal. og 3000 Mand Cavalerie, hvoraf de danske Tropper udgjorde 5 Batal. (nemlig: Gardes, Dronningens, Prinds Christians, Prinds Georgs og jydsk Batalion) og La Forest's Caval. Regiment.

derimod en 70,000 Mand. Denne begyndte Angrebet, Kl. 8 om Morgenen, paa begge Fløie, medens den fra Centret underholdt en stærk Artillerieild fra en 70 Kanoner. Paa de Allieredes venstre Fløi, ved Byen Neerlanden, blev Angrebet aldeles og med betydeligt Tab afflaaet, og Hertugen af Luxemborg maatte selv derhen, for at bringe Forstærkning og Orden tilveie; dog foretoges senere intet videre Forsøg her. Paa høire Fløi derimod var Kampen overordentlig haardnakket. Byen Neerwinden erobrede, tabtes og gjenerobrede flere Gange, og i det Hele taget vare de Allierede her de Seirende. Men nu viste det sig, at Hertugen af Luxemborg vilde anvende Alt for at bemægtige sig dette Punct, for derved at overskøie de Allieredes Stilling og herfra oprulle deres Linier. Idelige Forstærkninger ankom desaaarsag fra Centret, og omsider maatte Hertugen af Bayern vige for Overmagten. Kampen havde nu varet i 4 Timer, og det var bleven Middag. Tabet var meget stort paa begge Sider, og Marechal Boufflers raadede til at holde inde, for ikke at risquere hele Hæren. Men Hertugen af Luxemborg var ubevægelig. Han lod tværtimod det franske Centrum, der hidindtil, med Undtagelse af Artilleriet og de betydelige Detacheringer, havde holdt sig roligt og staaet slagfærdigt i fem rangerede Linier, marchere frem, og, efter et blodigt Angreb paa den allierede Hærs Retranchement, lykkedes det at trænge igjennem*). Derpaa lod han formere et Corps af alt forhaanden værende Cavalerie og styrkede med yderste Hestighed over det

*) Som Narfag hertil anføres, at det allierede Artillerie holdt inde med Changeringen, ret ligesom Angrebet stete. Man bestyldte den commanderende Ingenieur (Artillerist?) Goulon for at have foranlediget dette; han søgte at valte Ansvaret paa en Generalsperson, men blev dog siden affædiget af Kong Wilhelm. — (Mézeray, 3me Tome, page 316; A. Cunningham, Geschichte von Großbritannien, Breslau, 1789 4°, Ister Theil Pag. 111.)

fiendtlige Infanterie, som derved blev spærngt. Slaget var nu uopretteligen tabt for de Allierede, og Kong Wilhelm beordrede Tilbagetoget, for at den høire Fløi ikke skulde blive omgaaet og affkaaren. Dette skete, saavidt muligt, med Orden og Rolighed, og, skjøndt det var forbundet med et Tab af største Delen af Artilleriet *) og en 1500 Fanger, vedede dog ikke den franske Overgeneral videre at forfølge en Seir, der allerede havde kostet ham 8000 Mand, Døde, Saarede og Fanger. Dog var de Allieredes Tab større, og beløb sig til 12,000 Mand og derover. — Prindsen af Brahançon faldt, Greven af Solms blev dødeligt saaret**), og Hertugen af Ormond tagen til Fange af de Franske, hvorimod Hertugen af Berwick maatte under Kampen i Neerwinden overgive sig til de Allierede***).

Overgeneralen, Hertugen af Luxemborg, høstede tvivrigt liden Glæde af denne blodige Seir og af sine store og skjæffe Anstrængelser; thi, med Undtagelse af Hoffet, var hele Frankrig i Sorg over det Blod, der var bleven udgydt uden noget opnaaet, afgjørende Resultat****). Thi den slagne Hær

*) Ifølge Borggaard, 63 engelske Kanoner. De Franske angive derimod 76 Kanoner og 8 Morterer.

***) I hans Sted blev Hertugen af Würtemberg udnævnt til General over det hollandske Infanterie, dog uden at forlade den danske Tjeneste. (Jessens Manuscript).

****) Kilderne til ovenansførte korte Skildring af dette Slag ere de oftere citerede Værker: *Histoire milit. de Flandre*; Quincy; *Theatrum Europæum*; Vaultier, *Journal des marches, etc., en Flandres*; o. fl.

***) Tjenfor Mézeray, der tillige lader Dauphin sige, efter sin Tilbagekomst fra Krigen: „Un ou deux avantages de cette nature suffisaient pour ruiner le royaume déjà épuisé par la disette de vivres et d'argent.“

Seg kan ikke nægte mig den Fornøielse at meddele følgende Specialia (udtagne af oftnævnte Jessenske Manuscript) angaa-

passerede usforstyret Gætesfloden over Passene ved Over- og Neder-Hespen, Drøsmæl, o. s. v. til Leewe, og drog videre ad Brüssel til, hvor Hertugen af Würtemberg med sit seivrige Corps tilligemed flere Tropper fra forskjellige Garnisoner og Hjælpetropper fra England stodte til, saa at den, kort efter det tabte Slag, stod nok saa formidabel for de franske Hære, som før.

Vor brave Landsmand var, som anført, commanderet

ende vore danske Troppers Deeltagelse i dette Slag: „Von dänischen, von jener Expedition (nemlig den mod Pinterne ved Cortryk) zurückgebliebenen Truppen war die Seeländische Bataillon zum Combat gekommen, welche sich zwar distinguiert, aber auch 160 Todte und 77 Blessirte bekommen (det var næsten Halvdelen af hele Styrken); unter den ersten der Capitaine v. d. Albe, der Capitain-Lieutenant Hondorff und die Lieutenants Haugwitz und Finck, wie auch der Adjutant Staark mitbegriffen war. Mercklich ist es, daß sämmtlichen Soldaten dieser Bataillon so voller Begierde zum Fechten und Gewinnen gewesen, daß sie ihren Chefs, der Oberste Spinger, inständig ersucht, ihre Ränzeln und Mäntel ablegen zu dürfen, um desto activer zum Fechten zu seyn, welches ihnen auch bewilliget ward, aber auch verursachte, daß sie bey zu lezt veränderter Scene alle liegen blieben und verlohren giengen. — Die beyden Bataillons von Prinz Friderich und Fühnen kamen nicht zum Treffen, verlohren aber in der Retraite einige Mannschafft. Das Cavallerie Regiment des Hertzogs Carl Rudolphs von Würtemberg, Bruder des Generals, kam zunebst einer Esquadron des Obrist Sehestedtschen Regiments zur Action und charginen allezeit mit den Pallasch in der Faust mit gutem Succes, brachen ein und poussirten alles was ihnen vorkam; zulezt aber wurden sie enveloppirt (umzingelt) so daß von erstbesagten Regiment 80 Reuter (helle Regimenter udgjorde neppe 300 Mand) zunebst dem Major blieben; der Obristlieutenant aber, wie auch unterschiedliche Lieutenants und Cornets wurden tödlich blessirt. Eben dieses des jüngern Hertzogs Regiment eroberte von den Frantzosen die Standarten wieder, welche die Hannöversche Garde verlohren hatte, und welche Tages hernach dem Prinzen von Hannover wieder zugeschicket wurden.“

til Lüttich, og derved forhindret fra at følge Hertugen af Würtemberg og at tage Deel i sine Landsmænds frække Bedrifter ved Bestormelsen af de franske Cuirer ved Epierre. Dog forblev han ikke længe i denne Fæstning, men blev beordret at støde til Hovedhæren ved Nedre-Hespen, faa Dage før Slaget ved Neerwinden, i hvilket han saaledes kom til at tage Deel. Hans Plads som Artillerist har upaatvivleligen været i det omtalte Retranchement og muligens nærmest Byen Landen, af hvilken Marsag han formodentligen ogsaa benævner dette Slag efter denne By og ikke, som almindeligvis skeer, efter Neerwinden, der var Slagets Hovedpunct.

Efter Bataillen blev Borggaard affendt med et Detachment Fyrværkere til Sas=de=Gent, for at indskibe det svære Artillerie til en hemmelig Expedition, der formodentligen gik ud paa at bombardere franske Søhavne. I det Mindste var dette den Gang et almindeligt Rygte, som ogsaa gik i Opfyldelse et Par Maaneder efter ved St. Malo's Bombardement, hvor Englænderne tillige, dog uden synderlig Birkning, betjente sig af en saakaldet Helvedesmaskine. Efter nogle Dages Ophold og Forretninger i Sas=de=Gent, blev Borggaard contremanderet til Armeen, der stod i Veir ved Ninove, og „herfra til Flandern,“ ifølge hans egen Beretning. Formodentligen fulgte han her det 20,000 Mand stærke Corps, som, i Slutningen af September Maaned, under Churfyrsten af Bayern og Hertugen af Würtemberg, var bestemt til at gjøre en Diverston i Fiendens Land, for derved muligens at tage Repressalier for Charleroi, som paa den Tid stærkt blev beleiret af de Franske og som tilsidst maatte capitulere, da de Allierede ikke kom den til Undsætning.

Uagtet de store Forberedelser udrettede de Franske ikke stort i Flandern under Campagnen 1694. Det Væsentligste

bestod i, at Hertugen af Luxemborg ved sine kloge Maneuvrer forhindrede Hertugen af Würtemberg fra at bemægtige sig Pont d'Espierre, og derved, som forrige Aar, at trænge ind i de franske Nordprovincier. Derimod besatte de Allierede Deinse, Dirmunden og erobrede Huy. I sidstnævnte Fæstnings Beleiring, som blev foretagen af Hertugen af Ploen*), deeltog vor Landsmand tilligemed Oberstlieutenant Brown, en Mand, som han i den følgende Tid oftere kom til at tjene sammen med. — Beleiringen varede ikke mere end 10 Dage, fra den 18de til den 28de September, men var overmaade voldsom. Coëhorn ledede Angrebet og betjente sig som sædvanlig af et talrigt Artillerie: 75 Kanoner, og 38 Morterer, rettede Ilden mod denne lille Fæstning og sammes Castel, hvis brave Commandant, de Reignac, dog først overgav sig, da Halvdelen af hans Garnison var skudt, Fæstningen en Gruusdyngge og Kanonerne demonterede**).

De Allierede begyndte Campagnen i det følgende Aar, 1695, med nogle Demonstrationer mod de franske nordre Grændseprovincier, og, blandt andet, med et Angreb paa Fortet Knock, hvorved Hertugen af Würtemberg havde Commandoen. Oberst Gore commanderede Artilleriet, og under ham Oberstl. Brown og vor Borggaard. Paa Dammen eller Diget foran Fortet vare Kanonerne opmarcherede, og Beskydningen begyndte den 19de Juni***); men saa Dage

*) Næmlig den samme Hertug Johan Adolf, som før havde staaet i dansk Tjeneste og som kort før Slaget ved Lund, 1676, (sejnsfor Pag. 16) forlod den danske Hær. Han var nu hollandsk General-feltmarechal.

***) Quincy, Tome 3, page 16—29; Allent, page 298. Histoire mil. de Flandre; Theatrum Europæum, 14ter Band; Mézeray, Tome 3, page 322; Vaultier, Journal des marches, etc. en Flandres, pag. 378.

****) Quincy, 2 Vol. pag. 105 o. fl. Bærter.

efter, Natten mellem den 26de og 27de, brød pludseligen Beleiringscorpset op, da Kong Wilhelm vilde concentrere sin Styrke i Eggen af Namur, for med al Kraft at beleire dette Hovedpunct af Krigsskuepladsen i Nederlandene og Flandern. Borggaard kom ogsaa til at gjøre Tjeneste ved denne Beleiring, og med ligesaa megen Iver og Bravour, som han for 3 Aar siden havde været de Franske behjælpelig ved Indtagelsen, virkede han nu for de Allierede ved Gjenerobringen af denne Plads, der, medens den havde været i de Franskes Hænder, betydeligen var bleven forstærket af Vauban.

I Løbet af Vinteren havde imidlertid de Franske lidt et uerstatteligt Tab ved Hertugen af Luxemborgs pludselige Død; thi de tvende Marechaller, Boufflers og Villeroi, som nu stode i Spidsen for Hæren i Flandern, kunde ingenlunde remplacere ham. Vi see derfor i denne Campagne intet suiltdt Maneuvre à la Luxemborg, der formaaede at hemme Udførelsen af de Allieredes Planer. Derimod kastede Boufflers sig ind i den truede Fæstning, hvorved denne vel blev forstærket med en Garnison af circa 16,000 Mand og rigeligen forsynet med Alt; men Kræfterne svækkedes udenfor, og det snævre Rum, hvori denne store Garnison blev indespærret, bragte snart Boufflers til at fortryde det gjorte Skridt. Iøvrigt var Grev Guiscard Stadens og Fæstningens egentlige Gouverneur, og Mesgrigny, den Tids meest ansete franske Ingenieur næst Vauban, bestyrede Ingenieurvæsenet. Marechal Villeroi skulde med sin Hær søge at komme Staden til Undsætning, men, for at forebygge dette, vare tvende Armeecorps under Prindsen af Baudemont og Hertugen af Württemberg detacherede fra den allierede Hær. Denne ankom den 3die Juli for Namur. Kongen commanderede selv Beleiringen, og, i hans Fraværelse, Churfyrsten af Bayern. Man begyndte med at angribe Fortet Ballard,

et af de Værker, hvormed Vauban havde forstærket de dominerende Høider vestlig for Staden, og kort derpaa aabnede de brandenborgske Tropper, 2000 Mand stærke, under deres General Heyden*), Løbegravene paa den anden Side af Maasfloden mod Stadens egne og mod Forstaden Jambes Værker. Dette skete den 11te og 12te Juli. Samtidig hermed cheminerede General Tettau**), med de hollandske Tropper, langs med Maasflodens venstre Bred, og kort derpaa begyndte ogsaa Angrebet paa den egentlige Fæstning mellem Maas og Sambre. General Coëhorn var de Allieredes første Ingenieur, og under ham General du Pui, Oberst Tobias Reinard, Oberstl. Bleugel og flere. Successive spillede ikke mindre end 160 Kanoner og 60 Morterer mod Staden og Fæstningen. Flere heftige Udfald fandt Sted, og ikke mindre voldsomme Storme, navnlig den 18de og 27de Juli mod Stadens nordøstlige Værker og det omtalte detacherede Fort Ballard, hvor den fra Huy's Beleiring i forrige Aar bekjendte de Reignac hæderligen holdt de Allierede Stangen. Dog maatte omsider de Franske give efter; den 4de August capitulerede Staden, hvorved de Allierede erholdt flere Tropper disponible, der bleve assendte til Prinds Raudemonts Forstærkning. Denne General, saavel som Hertugen af Württemberg, var ogsaa flere Gange bleven truet af den hele mobile franske Hær under Villeroi, men havde lykkelighvis undgaaet en Fægtning; dog uden at tabe For-

*) Pauli, preuss. Staats-Geschichte, 7ter Band, Pag. 152. Biographisches Lexikon aller preuss. Helden, 2 Band, Pag. 150.

**) Formodentligen den samme Generalmajor Julius Ernst v. Tettau, som havde staaet i dansk Tjeneste, og som i Krigen i Irland havde commenderet det danske Infanterie og været Chef for det sjællandske Infanterieregiment. (Kessens Manuscriptsamling og Generalearcheivets Militair. Gtater.)

maalet for deres Bestemmelse, nemlig Beleiringens Dæfning, af Sigte. Derimod havde de Franske ved en Diversion Nord paa, efter kun 1 à 2 Dages Beskydning, erobret Dir-
muyden den 27de Juli, hvilket senere, ifølge en Krigsbrets Dom, kostede Commandanten, Generalmajor Ellenberg, Ho-
vedet *).

Da Villeroi saae, at han ikke kunde undsætte Namur, marcherede han med Armeen mod Brüssel, deels for muligen at bringe den allierede Dæfningsarmee til at sjerne sig fra Namur og derved skaffe Fæstningen Luft, og deels for at tage Repressalier for de af de allierede Flaader ved Bom-
bardement anrettede Ødelæggelser i flere franske Søhavne. Ogsaa opnaaede han for en Deel sin Hensigt; thi der blev virkelig affendt flere Tropper fra Fæstningen, og saavel Kongen af England som Churfyrsten af Bayern toge per-
sonligen til Brüssel, uden dog at kunne forhindre ham fra at nærme sig Staden, som dernæst, den 13de, 14de og 15de August, i 1 Dag og 2 Nætter blev udsat for et hoist øde-
læggende Bombardement, med 21 Morterer og 18 svære

*) Ellenberg, en Hæsser af Fødsel, hørte til det danske Hjelpecorps, som Christian den Vte havde sat til Kong Wilhelms Disposition (vide Pag. 77). Han havde tjent sig op fra simpel Soldat, og stedsø viist sig som en uforfærdet og dygtig Krieger, og havde navn-
ligen i Slaget ved Steenkerken og ved Stormen af de franske Li-
nier ved Epierre udmerket sig. Ikke destomindre tabte han Fat-
ningen ved denne ulykkelige Beleiring af Dir-muyden. Han capitule-
rede, og blev med sin hele Garnison, 4000 Mand stærk, tagen til
Fange. Efter at være bleven udløst af sit Fangenskab, blev der
nedsat en Krigsbret over ham, hvori ogsaa tvende af hans Corps-
kammerater: Obersterne Harthausen og Erffe, befandt sig, foruden
den danske Generalauditeur. Den dømte ham til Wres og Livs
Fortabelse; Kong Wilhelm approberede Dommen, og den ulykkelige
Mand blev halslugget den 30te November i Gent. (Fessens
Manuscript; Theatrum Europæum, 14 B. p. 776.

Kanoner, hvorved de fleste offentlige, og flere end 2500 private Bygninger bleve lagte i Aske*). Derimod standsede denne Mordbrænder-Expedition ikke i mindste Maade Fortsættelsen af Namurs Beleiring, hvor den 30te Juli de befæstede Linier af „le Vieux-Mur“ vare blevne tagne, og Bombardementet og Beskydningen vare i bestandigt Tiltagende, især efter Stadens Grobring; thi derved kunde dennes Volde og andre derværende convenable Puncter benyttes mod Fæstningen, og navnlig mod Fortet Coëhorn og Terra Nova, som nu, fra denne Side, maatte udholde Ilden af 20 Batterier med over 100 Ildsvælg. Man kan alene af Borggaards „Beretning“ slutte, hvor frygteligt dette Bombardement maa have været, naar han anfører, at med de 12 Morterer, som stode under hans Commando, kastede han 4000 Bomber ind i Staden, Coëhorns Bærk og Terra Nova, dog, det forstaaer sig, i Løbet af hele Beleiringen. En saadan Ild kunde ikke andet end bringe Fæstningen, hvis Mure paa flere Steder vare nedskudte, til Overgivelse; dog udholdt den først en meget voldsom og blodig Storm, den 30te August, saavel paa Fortet Coëhorn, Terra Nova, Casfotten og et andet derved beliggende detacheret Bærk, Vauban havde anlagt, som ogsaa paa de bag Forstaden Jambe beliggende Bærker af „la basse ville“ ved Foden af Fæstningen. Med et Tab af 2000 Mand**) lykkedes det endda ikke de Allierede at trænge igjennem de mange aabne Brecher; dog erobrede de Contrescarpen og den bedækkede Vei af Fortet Coëhorn og Casfotten; saa at Voufflers og Guiscard fandt det

*) Quiney anfører 3800 aldeles ødelagte og afbrændte Bygninger, samt 460 meget beskadigede, hvorimod Mézeray og Theatrum Europæum kun angive det ovennævnte Antal.

**) Relation de la campagne de Flandre et du siège de Namur, en l'année 1695, 2me édition, à la Haye, 1696, fol. pag. 53.

raadeligst at capitulere, da de Allierede, nogle Dage efter, forberedede sig til en ny Storm, og Billerois Undsætning atter paa ny var bleven afviist af Kong Wilhelm. Capitulationen fandt da Sted den 2den September, og Udmarchen skete den 5te med circa 5000 Mand*), Resten af de 16,000, som var Garnisonens Styrke ved Beleiringens Begyndelse, for 2 Maaneder siden. I Fæstningens samtlige Værker fandtes kun en 70 Kanoner og 4 endnu brugbare Morterer. De Allieredes Tab kan ikke med Bestemthed angives, da begge Parters Relationer desangaaende ere meget forskellige; men det er sandsynligt, at det ikke har været mindre end de Beleiredes.

Denne Beleiring var den sidste i Flandern, som Borggaard deeltog i. Den havde unægteligen været i stor Still og en høist interessant Pendant til den, som han for 3 Aar siden havde bivaadnet. Han havde ved begge seet sin Tids største Ingenieurer anvende deres særegne Angrebsmaader: i den første, Vauban udvikle sit nye System af Paralleler, Approcher o. s. v.; i den anden, Coëhorn sine store Masser af Artillerie; og han havde, som virksom Deeltager i begge, havt Leilighed til at anstille nyttige Sammenligninger, som han siden, da han paa egen Haand i Spanien var høist-

*) I ovennævnte Relation de la campagne de Flandre et du siège de Namur (der synes meget troværdig og er forsynet med gode Planer og Kaart), anføres Pag. 56, 5538 Mand; Quincy anfører 4800; Theatrum Europæum 5120. I Campagne de Namur, à la Haye, 1695, 8vo, der er ledsaget af en for sin Tid meget god Plan, anføres, pag. 151, 4858 Mand. Confereer hermed Allent i hans „Histoire du corps du Genie“ page 300 etc.; fremdeles Mémoires du Marquis Maffei, à la Haye 1740, 8vo, Tome 1, page 10; Relation de la Campagne en Flandre, 1695, à Bruxelles, 12°, 1696; Journal de ce qui s'est passé au siège de Namur, à Nantes, 1695, 8vo.

commanderende Artillerieofficer, kunde gjøre frugtbringende. Kun faa Officerer havde som Borggaard havt den sjeldne Lykke at giennemgaae en saadan Krigsskole. Ved Indtrædelsen i det nye Aar, 1696, blev Borggaard, den 1ste Januar, udnævnt til Capitain og Adjutant, og hans Bestalling blev udfærdiget af Lord Rumney *). Som Adjutant har han rimeligviis været ansat ved det engelske Artillerie i Flandern, og muligens hos Oberst Gore, med hvem vi oftere have seet ham i Følge, og som maaskee ogsaa ved Namur commanderede det engelske Artillerie; dog er dette kun en Formodning. Iøvrigt var han ikke i nogen alvorlig Affaire i dette Aar. Armeernes Foretagender bestode væsentligst i at observere hinanden og, som Borggaard i sin Beretning siger, „at opfaste Retranchements, og gjøre Marcher og Contremarcher“, hvori, som det synes, han just ikke fandt noget synderligt Behag.

Det følgende Aar, 1697, foresaldt heller Intet af Betydning for vor Landsmand. Den allierede Hær var for svag til at vove noget Afgjørende mod den franske. Dog forhindrede den denne i at angribe og bombardere Brüssel nok engang, ved i Nærheden af Staden at tage en fast Stilling, der beskyttede den. Borggaard var ogsaa her tilstede **).

*) Henry Lord af Rumney, Master-general of the Ordnance; en meget anseet Mand, som Kong Wilhelm oftere betroede, i Forening med flere Stormænd, Regentskabet i England under hans Fraværelse i Holland og Flandern. (Theatrum Europæum, 15 Theil, pag. 87, 342 og 482).

***) Som en Curiositet bemærkes, at i denne Position ved Brüssel blev første Gang de af Artill. Oberst Geister opfundne Fænghulser anvendte, der ere omtrent af samme Slags som de, der endnu anvendes ved vore Kanoners Antænding, naturligviis Percussionsprojecterne fraregnet. (Christoph Friedrichs v. Geister, neue curieuse und vollkommene Artillerie. Dresden. 1718.)

lingerne allerede begyndte i Rysvick, og under Armeens Op- hold ved Brüssel blev Vaabensstilstanden forkyndt samt Fren- den dernæst undertegnet den 21de September.

Armeerne marcherede da i deres respective Qvarterer og Garnisoner. Af de engelske Tropper beordredes den største Deel af Artilleristerne til England, med Undtagelse af de Fremmede, som alle, ifølge Borggaards „Beretning“ bleve affledigede*), paa ham nær, og „Gen ved Navn Schlunt“**). Borggaard blev dernæst beordret, maaskee i ovennævnte Egenskab som Adjutant, at foranstalte det hele engelske Ar- tillerie, som var i Flandern, indskibet, for at faae det over- ført til England. Han selv afgik i Februar Maaned det følgende Aar, 1698, med den sidste Indskibning, og betraadte da for første Gang det Land, som han fra nu af indtil sin Død skulde kalde sit Hjem, og for hvilket han i mere end et halvt Seculum skulde virke til Hæder og Gavn.

Om trent en Maaned efter sin Ankomst til England blev Borggaard udnævnt til Ingenieur, ifølge Bestalling af 27de Marts, udsærdiget af den ovennævnte Lord Rumney. Da der paa den Tid ikke var noget egentligt Ingenieurcorps i England, men Ingenieurerne rangerede ind under Artilleriet og stode under Artilleriedirectionen (board of ordnance) umiddelbar under Artilleriets Stormester (master-general); var saaledes Borggaard ligesaavel Artillerie- som Ingenieur-

*) Ifølge Parlamentsbeslutning af 28de Januar og 3die Februar er- holdt hver Officeer ved Affæden, foruden den resterende Sold, $\frac{1}{2}$ Maanedes Gage, og hver Infanterist 14 Dages Lønning og 3 engelske Schilling for hans Raarde, som han maatte aflevere. Cavaleristen bekom desuden 6 Dages Lønning. (Theatrum Eu- ropæum, 15 Theil pag. 479).

**) Formodentligen en Artillerie-Oberstlieutenant Schlunt, der 1696 havde gjort Felttoget med i Flandern. (Relation de la cam- pagne de Flandre et du siège de Namur, 1695, Fol. pag. 19).

Officer, sa forenede vel endog hermed sin Post som Fyrværkermester *). Hvilke Functioner han ibrigt har havt som saadan, kan ikke siges; selv anfører han, at han i de følgende trende Aar, 1699, 1700 og 1701, forblev i England uden at være i nogen Activitet. Men neppe udbrod Krigen, 1702, før vi atter see ham rustet til Kamp, for næsten uafbrudt i 9 Aar, paa den pyrenæiske Salvoe, at prøve Krigslyffens lunefulde Afverlinger.

Som bekjendt, døde den spanske Konge Carl den 2den, Aar 1700, uden Børn. Ved Frankrigs diplomatiske Kunster havde Carl ladet sig formaae til at affatte et Testament, hvorved Thronfølgen tilfaldt Ludvig den 14des Sønnesøn, Philip af Anjou, og, paa Grund heraf, holdt denne, 17 Aar gammel, under Navn af Philip den 5te, som Spaniens Konge sit Indtog i Madrid, den 21de April 1701. Den tydske Keiser, Leopold den 1ste, forlangte derimod den span-

*) Tidligere førte en Ingenieur Navn af Tranche-Mester, og det var først i 1650 at Navnet Ingenieur blev brugt i England, da en Capit. Thomas Rudd erholdt Titel af „chief engineer to the King.“ Senere, i det 18de Aarhundrede, etableredes et Ingenieurcorps, bestaaende af en Oberst som Chef; 2 Directeurer, eller Oberstlieutenanter; 4 Underdirecteurer eller Majorer; 12 Ingenieur-er ordinarii, eller Capitainer; 12 Ingenieur-er extraordinarii, ligeledes Capitainer; 14 Underingenieur-er, eller Lieutenanter og 24 Ingenieur-erlinge, eller Secondlieutenanter (Smiths Dictionary). I den sidste Krig, 1814, var derimod Ingenieurcorpsen udvidet til 5 Oberster (Commandant), 10 Oberster af 2den Klasse, 25 Oberstlieutenanter, 49 Capitainer af 1ste og 46 Capitainer af 2den Klasse; 82 Premier- og 10 Secondlieutenanter, hvori dog ikke de Officerer vare indbefattede, der som Elever vare ansatte ved Sappeur-erne, Mineur-erne og Pontonner-erne, hvilke omtrent udgjorde 30 Secondlieutenanter. — Det hele Ingenieurvæsen stod, ligesom det endnu er Tilfældet, under the board of ordnance, (Dupin, Voyages dans la Grande-Bretagne.)

ste Krone for sin Søn Erkehertug Carl, der, paa det Nærmeste, stod i samme Slægtskabsforhold til det spanske Kongehuus som Philip. Næsten hele Europa forenede sig med Keiseren, for at modstaae Ludvig den 14des Uergjerrighed og Frankrigs store Overmagt, og saaledes foranledigedes det blodige Drama, der, noksom bekendt under Navn af den spanske Successionskrig, blev udført i de 12 tunge Krigsaar fra 1702—14, fornemmeligen i Nederlandene, Tydskland, Italien og Spanien.

England var en virksom Deeltager i denne Krig. Foruden Armeen, som under Marlborough opererede i Nederlandene og Tydskland, var dets Flaade, i Forening med den hollandske, i bestandig Virksomhed, især med at overføre Tropper til Spanien og Portugal. Den første Expedition i saa Henseende havde det specielle Formaal, at erobre Cadix, for, efter at have dannet denne Fæstning og Den Leon til en Baabenplads, herfra at trænge ind i de tilgrændsende Provinser og opvære Folket mod den bourbonske Fyrste. Den hertil bestemte Styrke udgjorde 50 engelsk-hollandske Krigsskibe, en stor Mængde Transportskibe, i Alt 150 Seilere med 14,000 Mand af begge Nationer ombord*).

Commandoen over den engelske Flaade førte Sir Georg

*) D. Vincent Bacallar y Sanna, Marquis de Saint Philippe, Mémoires pour servir à l'histoire d'Espagne, sous le regne de Philippe V, Amsterdam 1756, Tome I, pag. 181. M. Ernst August Sörgel, Geschichte der europäischen Kriege des 18ten Jahrhunderts, Altenburg 1793, 8vo, 1ster Theil, Pag. 286, anfører 36 engelske og 22 hollandske Krigsskibe, hvoraf hvert førte 8 Barkasser til Landing. Quincy, Tome 3, page 700, angiver denne Styrke anderledes, nemlig 70 Linieskibe, 20 Fregatter og 67 Transportskibe, med 10,000 Mand Landtropper og et Artillerietrain af 30 store Kanoner og 18 Morterer, m. m. Confereer ogsaa Gazette de Paris du 15 Juillet 1702.

Rooke og over den hollandske Admiral Allemonde*). Landarmeen var betroet til Sir Harry Bellasis og General Sparre. Overcommandoen og Overbestyrelsen af det Hele havde Hertugen af Ormond.

Det er paa denne forenede engelsk-hollandske Flaade, at vi finde vor Borgaard som Major af Artilleriet ved de til Expeditionen bestemte Bombeskibe, under Oberst Brown**). Borgaard var da 43 Aar gammel, og hans Avancement, saavel med Hensyn til hans store Krigserfaring som militaere Dygtighed, var saaledes langtfra noget usædvanligt. I de følgende 3 Aar var han derimod heldigere og avancerede til Oberst, endskjondt Døden, den 18de Marts d. A., havde berøvet ham hans Kongelige Beskytter; thi Prinds Georg af Danmark, den nu regjerende Dronning Anna's Gemal, yndede ham særdeles, og rimeligt er det ogsaa, at Marlborough, der vel vidste at vurdere en Mand som Borgaard, har interesseret sig for ham; i det Mindste finde vi hans Bestallinger i denne Periode undertegnede af denne store Feltherre.

Flaaden afdeltes i Begyndelsen af Juli 1702 fra Englands sydvestlige Havne. Ved Lissabon indfandt sig Prinds

*) Disse to Admiraler ere ogsaa bekjendte i den danske Krigshistorie. De deeltog nemlig i Kjøbenhavns Bombardement i Slutningen af Juli 1700, og understøttede Carl den 12tes Landgang paa Sjælland. E. Engelstoft, Historisk Calendar, 1ste Bind, Pag. 338, o. s. v. Gazette de Paris du 14 Aoust 1700, page 411.

***) Under og med samtlige disse Høistcommanderende havde Borgaard tjent ved Krigsbegivenhederne i Flandern. Oberst Brown, der var Chief Bombardier and Engineer of England, kjendte han endog nøie. Desværre døde denne duelige Mand, kort efter at Flaaden var stukken i Søen, den 12te Juli. En fransk Emigrant, Oberst Carles, fulgte ham som Engineer. (History of the Expedition into Spain, in the Year 1702; London, 1702, 8vo).

Georg af Darmstadt, der, som østerrigsk Gesandt ved det portugisiske Hof, væsentligen havde foranlediget denne Expedition. Den 21de August ankom den for Cadix, og den 26de begyndtes Udfibningen af Tropperne. Men uagtet den store Forvirring, dette uventede Anfald forarsagede i denne Stad, der saa godt som var aldeles blottet for Forsvarsmidler, havde det dog ingen Fremgang, især paa Grund af Anførernes Uenighed, lave Egennytte og Plyndreshge, der oprørte Spanierne mod de Fremmede*). Vel erobrede man Rota og Fortet St. Catalina, hvilket sidste Borgaard bragte til Capitulation, ved at bombardere det med 5 Bombeskibe; ligeledes bombarderede han Fortet Matagorda med nogle Landmorterer; men, da man forgjæves havde forsøgt at forcere Passagen til Havnen, opgav man Expeditionen, og Flaaden stak atter i Søen den 1ste October**).

Under Portugals Ryster blev man underrettet om den saakaldte Soloflaades Ankomst fra Amerika, under Don Manuel Velasco's Anførsel. Ved Angrebet paa Cadix forhindret fra at lande her, havde den, convoyeret af en fransk Flaade, commanderet af Grev Chateaurenauld, lagt ind i Havnen ved Vigo i Gallicien, den 22de September***). De Skatte, som denne Flaade indeholdt, og som bleve anslaaede til 3,500,000 £. Sterling i Varrer, bragte de Allie-

*) Sevnfør N. Cunningham, Geschichte von Groß Britanien, Breslau 1789, 4°, 1ster Band, Pag. 227.

***) St. Philippe I. p. 192 anfører vel den 1ste August, men af det Heles Sammenhæng sees, at August maa være en Trykfeil. Sevnfør ogsaa Quincy, Tome 3, pag. 716; Theatrum Europ. 16ter Theil, Pag. 892; Historischer Kern oder kurze Chronica der merkwürdigsten Welt- und Wunder-Geschichte, Anno 1702, Hamburg, 8vo, Pag. 94.

***). W. Coxe. Memoirs of the Kings of Spain. London. 1815. Tome I. p. 224.

rede til strax at beslutte et Angreb. Imidlertid havde de Spaniske søgt at forstærke sig paa alle Maader; foruden de franske Krigsskibe vare ogsaa Galleonerne armerede og for-
 toiede i en Defensionslinie bag Indløbet til den indre Havn. En Bom blev dragen tværs over dette Indløb, og de for-
 faldne Casteller, der beherskede dette, bleve, saa godt som mu-
 ligt, armerede og besatte. Dog var alt dette utilstrækkeligt
 mod den stærke, forenede Flaade, som den 22de October viste
 sig for Havnen*). Et af Forterne ved Indløbet, Castello
 de Rande, blev først med 3 Bombeskibe bombarderet af
 Borggaard og dernæst taget med Storm af Landtropperne.
 Bommen, eller Barricaden over Indløbet, blev derpaa force-
 ret og brudt i Nærheden af det tagne Fort, og, medens
 Landtropperne bemægtigede sig de andre Forter, gik Flaaden
 løs paa de fortoiede Krigsskibe. Da alt Haab om videre
 Modstand eller Undvigelse var forsvundet, satte de Franske
 Ild paa deres Skibe og flygtede i Land. Egnende Forsøg
 bleve gjort paa at tilintetgjøre Galleonerne; dog midt i
 Masacren og Udbyggelsen lykkedes det Seirherrene at redde
 9 Krigsskibe og 6 Galleoner**); men en stor Deel af den
 kostbare Ladning var kastet over Bord, eller, efter at være
 bjerget i Land, plyndret af Landsfolkene. Efter at man for-

*) St. Philippe I p. 201. Den 12te gammel Stil efter History
 of the Expedition into Spain 1702, pag. 110; ligeledes G. U.
 Öbergel, Geschichte der europäischen Kriege, 1ster Theil,
 Pag. 294; Historischer Kern, Anno 1702, Pag. 138; o. a. fl.

***) Coxe. Tome I, p. 225. I Theatrum Europæum, 16ter Theil,
 Pag. 895, angives et større Antal erobrede Skibe; hvorimod
 Quincy, Tome 3, page 721 kun anfører 5 Krigsskibe og 4 Gal-
 leoner; overalt gjør han de Franskes Tab saa ringe som muligt.
 — I „History of the Expedition into Spain, 1702“, anføres
 9 Krigsskibe og 9 Galleoner. Sevnfør ogsaa Historischer Kern,
 Anno 1702, Pag. 140.

gjæves havde stræbt at gjenerholde det Tabte*), indskibede man sig atter, og satte Seil til for at naae England.

Saaledes endte denne første Expedition til Spanien. Ved det heldige Resultat af Oversaldet ved Vigo, udslattedes tildeels den Skam, som var overgaaet de Allieredes Vaaben ved Cadix. Spanien leed et føleligt Tab; thi, foruden de erobrede og ødelagte Krigsskibe og Galleoner m. m., 37 i Alt, tabte det et, til Fortsættelsen af den begyndte Krig, høist vigtigt Pengebidrag.

Borgaard ankom seent paa Aaret igjen til England. Han har formodentligen ikke her været i Stand til at erholde nogen activ Ansættelse, og gif desaarfsag, nogle Maaneder af Aaret 1703, som Volontair til Armeen i Flandern. Her kunde han tillige directe henvende sig til Marlborough, som den engelske og hollandske Armees Generalliststimus, og da denne i October Maaned, i Düsseldorf, paa sin Dronnings Begne complimenterede Erkehertug Carl af Østerrig, som Konge af Spanien, er det rimeligt, at Borgaard blev udsæct til, som Høistcommanderende over Artilleriet, at følge Erkehertugen paa Expeditionen til Portugal. Han blev da kaldet tilbage, og efter at have erholdt sin officielle Ud nævnelse, i Slutningen af Aaret 1703, afgik han fra England, i Januar 1704, med den forenede engelsk-hollandske Flaade, der havde Erkehertugen ombord, og som ogsaa denne Gang blev commanderet af Admiral, Sir Georg Rooke. Men en stærk Storm adsplittede Flaaden; flere Skibe lede Skibbrud, og deriblandt 2 af Borgaards, med Krigsfornodenheder ladede, Transportfartøier, som satte til paa Dünerne. Hans

*) Skjøndt Hertugen af Ormond sendte et ikke ubetydeligt Corps iland alene i dette Tiemed. Zehn-Jährige historische Relation, Anno 1703, Leipzig, bey Joh. Grossen, 4°, Pag. 23.

eget Skib blev ogsaa henkastet paa disse, men kom dog flot igien, og, medens Admiral Rooke med Erkehertugen søgte Tilflugt i Torbay, naaede han lykkeligen, tilligemed den hollandske Escadre under Admiral Callenberg, Portsmouth, hvor den lidte Skade blev repareret. — Efter nogen Tids Forløb kom Flaaden atter under Seil den 25de Februar, og, 50 Skibe stærk*), med 8000 Mand engelske og 6000 Mand hollandske Tropper ombord, ankom den, den 7de Marts**) ved Lisabon. Ved Indsejlingen i Havnen stødte 2de af de største Skibe paa, og gik under med Mand og Muis, hvilket blev anseet som et slet Varsel for de forestaaende Besiggenheder***). Bestemmelsen var, at 28,000 Mand portugisiske Tropper****) skulde støde til de nysankomne Fremmede, saa at en Armee paa 42,000 Mand, med Erkehertugen i Spidsen, kunde trænge ind i Estramadura. Men da det kom til Udførelsen, savnedes Alt: ordentlig forsynede Fæstninger og faste Pladse, Disciplin blandt de portugisiske Tropper m. m., og,

*) Mézeray, Abregé chronologique de l'histoire de France sous les regnes de Louis XIII & Louis XIV. Tome IIIe p. 430. Amsterdam 1740. Fremdeles: Historischer Kern, Anno 1704, Pag. 37.

**) Vel anfører Coxe. I. p. 275 den 4de Mai; men det er formodentligen rigtigere med St. Philippe I. pag. 254; Theatr. Europ. 17ter Theil, Pag. 197; Historischer Kern, Anno 1704, Pag. 50, og Quincy, Tome 4, page 400, at antage det ovenanførte Datum i Marts.

***) St. Philippe I. p. 254.

****) Ifølge Coxe, men St. Philippe, I. p. 257, anfører 18,000 Mand Infanterie og 8000 Mand Cavalerie under Marquis De Las Minas. Efter den i E. A. Sörgels Geschichte der europäischen Kriege, 1ster Theil, Pag. 401, ff., anførte Alliancecontractat mellem de tre forbundne Magter og Portugal, skulde den portugisiske Styrke bestaae af 28,000 Mand, nemlig 23,000 Mand Infanterie og 5000 Mand Cavalerie.

hvad der vel var det Børste, Enighed mellem de engelske og hollandske Høistcommanderende, Generalerne Schomberg og Fagel*).

Imidlertid havde Spanierne ikke været øksesløse. En Hær af omtrent 40,000 Mand var bleven samlet, Fæstningerne vare armerede og forsynede, og slutteligen kom Hertugen af Berwick**) til, som Overgeneral for den hele Styrke, med 12,000 Mand franske Hjælpetropper. — Istedet for Erkehertugen, gik nu Spanierne offensivt til Værks, og Phillip gik selv til Armeen. Ikke destomindre udrettedes der ikke meget; Operationerne bleve afbrudte af den stærke Sommerhede i Juli Maaned, og de Allierede erholdt en Forstærkning af 4000 Mand engelske Tropper under Lord Galway, der nu overtog Commandoen over den engelske Landstyrke istedet for Schomberg.

Borggaard bivaanedes denne Campagne, som han i sin „Beretning“ ret vel characteriserer med den Bemærkning: „Intet Væsentligt foretaget med Armeen; ifkun Marcher og Contremarcher.“ Han blev imidlertid udnævnt til Oberstlieutenant i Artilleriet.

Krigen begyndte nu ogsaa paa Spaniens østlige og sydlige Kyster, og da samme staaer i noie Forbindelse med de

*) Coxe. I. pag. 278.

**) Den fra Krigen i Flandern bekjendte General, der var oplært i Hertugen af Luxemborgs Skole. Han var en Søn af Jacob den 2den og Marlboroughs ældste Søster Arabella Churchill, og en ivrig Tilhænger af Jacob og Prætendenten. — Mr. de Puisegur var Berwicks første Generallieutenant, havde, ligesom han, tjent under Luxemborg, og som dennes Adjutant væsentligen bidraget til de vundne Seire. E. A. Sörgel, Geschichte der europäischen Kriege, 2ter Theil, Pag. 67; Oeuvres de St. Simon, Vol. 4, pag. 47.

følgende Begivenheder, hvori vor Borggaard har deeltaget, turde maaskee et Par Ord om denne her være passende.

Overtalt af den forhen nævnte Prinds Georg af Darmstadt, foretog de Allierede en Expedition til Barcelona, hvor, som overalt i Catalonten og tildeels i Arragonien, Erkehertugen havde et betydeligt Parti. Men da den til dette vigtige Foretagende bestemte Styrke var alt for ringe, lykkedes det ikke, og de Allierede maatte drage tilbage med usorrettet Sag. Paa Tilbagetouren havde de dog den overordentlige Lykke, at overrumple Gibraltar, der ibrigt ikke kom Erkehertugen tilgode, men blev, den 10de August 1704, taget i Besiddelse i den engelske Dronnings Navn, hvorved den første Steen faldt af den hidtil mægtige spanske Bygning, for fra nu af at tjene som et Hovedled i den Række, hvormed England har omsnoet hele Continentet*).

Forgjæves søgte Spanierne, under Anførsel af den franske Marechal Tessé, at gjenerobre dette vigtige Punct; og omtrent 7 Maaneder forløb under en vedholdende Beleiring, der dog strandede paa Commandantens, Prindsen af Darmstadts Mod og Dygtighed**). Men nu blev Barcelona truet paany, idet de Allierede for Alvor havde udrustet en Expedition under Lord Peterboroughs***) Overcommando,

*) St Philippe og Coxe.

***) Mémoires et lettres du Maréchal de Tessé. Paris. 1806. Tome II. Egeledes Coxe og St. Philippe.

***) Denne overordentlige Eventyrer havde allerede i sit 15de Aar forladt sit Fædreland for at deeltage i Krigen mod Maurerne i Afrika. I sit 20de Aar begyndte han Revolutionen i England, og var den første, der begav sig til Holland for at formaae Prindsen af Oranien til at komme til England. Nu førte han Krigen i Spanien saa godt som paa egen Bekostning, og underholdt Erkehertugen og hele hans Hof. Gothaiske Udgave af Voltaires Værker: Siècle de Louis XIV, Chap. 20me, pag. 3.

og, efter at have overrumplet Fortet Mont-Joui, der behersker Barcelona, lykkedes det dem ogsaa at bringe Staden selv til Overgivelse den 9de October 1705*). Prindsen af Darmstadt, der gjorde denne Expedition med som Volontair, faldt for en Kugle under Løbet af Beleiringen, ved Oversaldet paa Mont-Joui. Naturligviis maatte Gjenerobringen af Barcelona, som Erkehertugen nu havde gjort til sin Residents, og hvorfra en fuldstændig Insurrection blev organiseret i Catalonien og Arragonien, være af yderste Bigtighed for den spanske Konge. Han satte ogsaa alle Kræfter i Bevægelse og lod komme saamange Tropper som muligt fra den portugisiske Grændse, ja! fulgte selv med. Men uheldigviis betrøede han Sagens egentlige Udførelse til Tesse, der, uagtet han havde været heldig nok til at indtage Mont-Joui og derved bragt Barcelona til det Yderste, dog paa en lidet ærefuld Maade opgav det Hele og iilksomst ophævede Beleiringen den 12te Mai 1706, da en allieret Flaade viste sig til Undsætning for Staden. En almindelig Opløsning af Beleiringshøren var heraf en Følge**). Kong Phillip selv maatte over Hals og Hoved flygte over Grændsen ind i Frankrig, hvorfra han dog kort efter kom tilbage til Ma-

*) Coxe og St. Philippe; Lamberty, Mémoires pour servir à l'histoire du 18me siècle, à la Haye 1726, 4°, pag. 532; Europäische Fama, 4ter Band, Pag. 357, 438, ff.; Cunningham, 2 Vol. Pag. 10; Quincy, Tome 4, page 647.

***) Det hele Beleiringsartillerie, bestaaende af 106 Batteriestykker, 47 Morterer, med 2000 Bomber, 20,000 Haubitzgranater, 40,000 Kanonkugler, m. m., faldt i de Allieredes Hænder. Sörgel, Geschichte der europäischen Kriege, 2ter Theil, Pag. 347. Conferer ogsaa Historischer Kern, Anno 1706, Pag. 84; Europäische Fama, 5ter Band, Pag. 137, ff.; Theatrum Europæum, 17ter Band, Anno 1706; Quincy, Tome 5, page 204—222; o. f. B.

drib, for ved Berwicks Hjælp at holde de fra den vestlige Grændse fremtrængende Fiender Stangen.

Imidlertid fortsattes Armeernes Operationer paa Spaniens Vestside, hvor vi have forladt dem, og hvor vi atter komme til at omtale vor Borgaard, der vel i Vinteren 1704—5 *) havde været hjemme i England, men som nu igjen havde overtaget Commandoen over Artilleriet ved det engelske Troppecorps under Lord Galway.

Foruden dette Corps bestod den allierede Armee paa denne Side af Landet, i Foraaret 1705, af et hollandsk Corps under den forhen ansøgte General Jagel og et portugisisk under Das Minas. Den spanske, eller vel rettere den bourbonske Hær blev commanderet: Franskmændene af Tessé, og Spanierne af Marquis de Bay. De Allierede gik vel offensivt til Værks, dog uden synderlig Kraft, deels som Folge af den deelte Commando, deels paa Grund af den stærke og vedholdende Sommerhede, som afbrød Operationerne, og nødte Tropperne til at søge Forfriskningsquarteer (Quartiers de rafraichissement **). Beleiringen af Valencia d'Alcantara og af Badajos vare de mærkeligste Begivenheder i dette Aars Felttog. Den første af disse Fæstninger, angreben, som det synes, af hele den allierede Hær, og med en Artilleriestyrke af 10, 24 \mathcal{F} s, 2, 16 \mathcal{F} s og 20 Feltstykker, blev forsvaret af en omtrent 2000 Mand stærk Garnison, under Marquis de Villa-Fuerta, med overordentlig Standhaftighed. Efter at Brechen, den 3die Mai, var practicabel, foretoges 5 successive Storme, hvorved omsider de Allierede trængte ind i Staden, der desuagtet blev forsvaret

*) Sevnfør i Bilag Nr. 3 det citerede Pagina 117 af Wolfsses Bog.

**) St. Philippe. I. pag. 309.

bag Affnit og Barricader fra Gade til Gade, og først capitulerede den 9de, efter at den tappre Commandant farligt var bleven saaret*).

Borggaard, der deeltog i denne alvorlige Beleiring, blev, under Bygningen af et Batterie, saaret af et Skud i sin venstre Arm. Forinden, nemlig den 14de April, var han bleven udnævnt til Oberst af Infanteriet, og hans Bestalling undertegnet af Lord Galway, som Høistcommanderende over den engelske Styrke paa Salvoen**).

Efter at Sommerheden var forbi, blev Badajoz beleiret af de Allierede; men her vare de uheldige. De passerede Guadiana i de første Dage af October. Das Minas og Galway anførte Beleiringshæren; hvorimod, paa spansk Side, Greven af Puebla commanderede i Fæstningen og Marechal Tessé Undsætningsarmeen. — I kort Tid blev der skudt Breche i Stadens efter et gammelt System byggede Mure; men ikke bestomindre blev Stormen udsat, da Tessé nærmede sig med en betydelig Styrke; ja, man besluttede endogsaa ganske at ophæve Beleiringen. For dog, saavidt muligt at skjule dette, rangerede de Allierede sig paa Skromt i Slagorden, og først efter lykkeligen at have bragt Beleiringsartilleriet ud af Trancheerne og i Sikkerhed, foretoges, Natten mellem den 16de og 17de October, Tilbageto-

*) Tessé, II. pag. 191; Lamberty, Mémoires, Tome 3, pag. 517; Europäische Fama, Tome III, pag. 826; Quincy, Tome 4, page 638; Theatrum Europæum, 17ter Theil, Anno 1705, pag. 265. I Görgets Geschichte der europäischen Kriege, 2ter Theil, pag. 216, kaldes Commandanten D. Alfonso de Mariaga, og hos Quincy, samt i Gazette de Paris du 6 Juin 1705, page 266, Monzo de Madari-aga.

***) See hans „Beretning“ og navnlig den Fortegnelsen over hans „Commissions.“ Hans Avancement har da fundet Sted strax efter hans Tilbagekomst fra England (?).

get uden at Tessé saae sig i Stand til at forhindre det. Galway, som var Sjælen i den allierede Armee, mistede i Løbet af Beleiringen en Arm ved en Kanonkugle, og dette var vel den væsentligste Aarsag til de Allieredes Tilbagetog *).

Som det synes, har Borggaard ikke været med ved Badajoz; i det Mindste omtaler han det intet Sted i sine „Beretninger“. Muligen at ogsaa hans Saar fra Beleiringen af Valencia d'Alcantara har forhindret ham deri. Derimod anføres i den hans „Beretning“ ledsagende Fortegnelse over de Slag og Beleiringer, hvori han har deeltaget, at han i dette Aar, 1705, skulde have deeltaget i et Slag eller en Træfning ved Brozas, der dog, i de til dette Levnetsløb benyttede Bærker, henføres til Aaret 1706, saa at hiint muligen kunde være en Skrivfeil i den anførte Fortegnelse.

I Felttoget 1706 toge de Allierede Offensiven paa Spaniens vestre Grændse, hvor den spanske eller bourbonske Armee var bleven svækket, ved, som ovenfor anført, at have maattet afgive en betydelig Styrke til den østlige Hær, navnlig til Beleiringen af Barcelona, saa at den væsentligst nu kun bestod af det nye Opbud og Nationalmilitzen. Vel havde man givet den Berwick til Anfører; men da han i Slutningen af Marts kom til Badajoz for at overtage Commandoen, fandt han Alt i en saa beklagelsesværdig Til-

*) Henry Galway var en fransk Réfugié ved Navn Rivigni, der i England blev nobiliteteret som Lord Galway. Han var en Protegé af Marlborough; Noailles. Tome III. pag. 285; A. Cunningham, Geschichte von Großbritannien, Breslau, 1789, 4°, 2ter Band, Pag. 14 og 37; Tessé, Tome II. pag. 203; St. Philippe. Tome I, pag. 359; Lamberty, Mémoires, Tome 3me, pag. 524, ff.; Europäische Fama, 4ter Band, Pag. 447, 583 ff.; Quincy, Tome 4, page 656; Gazette de Paris, du 7 & 14 Novembre 1705, page 541 & 553.

stand, at han næsten maatte skabe en ny Armee*). Efter at han havde indlagt sit bedste Infanterie i Alcantara, for at forstærke dette vigtige Grændsepunct, søgte han ved Brozas, eller Brocas**), nogle Mile sydpst for Alcantara, at samle sin Styrke, der neppe kan have været betydelig og for det Meste maa have bestaaet af Cavalerie, som i det gjennemskaarne og bjergige Terrain var ham mindre tjenligt.

Den allierede Hær havde imidlertid samlet sig ved Elvas og udgjorde 26 Batailloner og 36 Escadroner Portugisere, 5 Bat. og 2 Esc. Englændere, 4 Bat. og 4 Esc. Holændere, samt 24 Stykker Beleiringskøts og 18 Feltkanoner; i Alt circa 22,000 Mand***). Den 2den April brode de Allierede op mod Alcantara; men førend de kunde begynde paa Beleiringen selv, maatte de fordrive Berwick fra hans Position ved Brozas, hvilket ogsaa, under Anførsel af Das Minas og Galway, lykkedes dem, efter en alvorlig Fægtning, den 7de April, og Alcantara blev saaledes aldeles overladt til sig selv. Den 10de blev den beleiret; Oberst Carles dirigerede Beleiringsarbejderne; Borggaard det engelske Artillerie****). Efter en 6 Dages heftig Beskydning og Bom-

*) Coxe.

**) Relation de la campagne des Alliez en Portugal et en Espagne, pendant l'année 1706, à Amsterdam 1707, pag. 8, etc.; Sörgels Geschichte der europäischen Kriege, 2ter Theil, Pag. 360; Historischer Kern, Anno 1706, Pag. 57; Quincy, Tome 5, page 226.

***) Efter Relation de la campagne, en 1706, pag. 10; hvorimod Sörgel, 2ter Theil, Pag. 350, angiver den til 45 Bat. og 50 Esc.

****) I den citerede Relation de la Campagne des Alliez, pag. 12, omtales Borggaard som følger: „La nuit de 12 au 13... on perfectionna la batterie des Anglais, sous les ordres du Colonel Borgard, qui battait les ouvrages des Ennemies à revers. I Theatrum Europæum, 17ter B., Anno 1706, p. 261.

bardement, maatte Commandanten, en Grev Taroga*), med samt den hele, 5000 Mand stærke, Garnison overgive sig, hvorved $\frac{1}{3}$ af hele det spanske Infanterie blev gjort til Krigsfanger. Desforuden toges 47 Kanoner, flere Morterer, m. m. **).

Borggaard havde ogsaa det Uheld her at blive saaret; dog var det denne Gang kun en Contusion i det venstre Bryst, der ikke videre afholdt ham fra at følge Armeens Bevægelser. Disse indskrænkede sig til nogle usikre Skridt langs Portugals Grændse, som de portugisiske Tropper ikke vilde forlade, saalænge de ikke vidste, hvorledes Sagerne stode i Osten, og frygtede for, at Philip pludseligen, efter at have indtaget Barcelona, kunde kaste sig over dem og affikere deres Forbindelse med Portugal. Desaarfag disse ellers uforklarlige Side- og Tilbagemarcher, som anføres i Borggaards korte Antegnelser***); nemlig: først mod Coria og Placencia, i Forbindelse med en Recognoscering eller et lille Angreb paa Berwicks Hær, der uafsladeligen cotoyerede den allierede; dernæst den 4de Mai en retrograd Sidebevægelse mod Almaraz, for at forstikke sig dette vigtige Pas over Tajo; saa atter tilbage over Placencia til Coria, hvor Hæren ankom den 14de Mai. Her besluttedes omsider et mere

angives Artilleriet for Alcantara til 5 svære Kanoner og 28 Feltstykker, men det har uden tvivl været betydeligere; thi af ovennævnte „Relation“ vides, at alene eet Batterie bestod af 13, formodentlig Beseiringspiecer. Sevnfør ogsaa Quincy, Tome 5, page 227.

*) Relation de la camp. &c. Sörgel kalder ham D. Miguel Gasco.

**) Ovennævnte Relation. Sörgel, Pag. 351 anfører 70 Kanoner; Quincy derimod 60 Kanoner, hvoraf 47 af Metal.

***) Ligeledes i Relation de la campagne en Portugal et en Espagne, 1706, og i Quincy, Tome 5, page 228, ff.

offensivt Skridt mod Grændsefæstningen Ciudad-Rodrigo. Den 18de passeredes Sierra de Gata, og den 20de stode de Allierede $\frac{1}{2}$ Mill fra Fæstningen, som ufortøvet blev beleiret. Ligesom ved Alcantara, styrede her Oberst Carlos Beleiringsarbejderne, og Borggaard Artilleriet. Da Fæstningens Mure stode meget blottede, kunde Artilleriet uden synderlig Besvær beskyde Foden af disse; men da de tillige vare af en særdeles Haardhed og Fasthed, udfordredes der ikke destomindre to hele Dages uafbrudte Skydning af et svært Batterie paa 12 Piecer, for at danne en practicabel Breche. Denne blev imidlertid færdig, og man forberedede sig til Storm, hvilkens dog Commandanten ikke turde udsætte sig for, men overgav Staden ved Capitulation den 26de Mai, imod at Garnisonen, omtrent 3000 Mand stærk, erholdt fri Udmarche Dagen efter*). Samme Dag indløb den glædelige Efterretning om Barcelonas lykkelige Befrielse og den bourbonske Armees Tilbagetog eller Flugt over Ostpyrenæerne. Man besluttede da eenstemmigen at marchere mod Madrid. Armeen forlod den 3die Juni Ciudad-Rodrigo, ankom den 7de til Salamanca, som maatte erklære sig for Carl, og hvorfra man, efter nogle Dages Ophold, fortsatte Marchen over Penagranda til Espinar. Den 23de Juni passeredes Puerto de Guadarama, uden Modstand, og den 27de sloges Leir ved Bredderne af Mansanares i Nærheden af Madrid.

Imidlertid havde den bourbonske General, Hertugen af Berwick, detacheret Marquis de Bay Syd for Tajo, for at besætte de sydvestlige Provindser. Han selv undveg altid

*) Theatr. Europ. 17ter B. Anno 1706, Pag. 269 anfører den 30te Mai, hvorimod det ovennævnte og sandsynligviis rigtigere Datum er taget af den anførte „Relation,“ der ogsaa stemmer overeens med Quincy, Vol. 5, page 231. Sevnfor tillige Europæiske Fama, 5ter Band, Pag. 525 o. s. v.

ethvert alvorligt Sammenstød med de Allierede, cotoyerede og harcellerede dem paa deres Marche, og indtog paa samme Tid, de naaede Madrid, en Position i Nærheden af Radraca ved Floden Henares. Her holdt han Passene til de hosliggende Bjerge besatte, dækkede Gammel-Castilien og sikrede sig Communicationen med Frankrig, idet han tillige vanskeliggjorde de Allieredes Forbindelse med Erkehertugens Armee ad den sædvanlige Wei fra Barcelona over Saragossa.

Efter at være kommen tilbage fra den ulykkelige Beleiring af Barcelona, opholdt Kong Philip sig fra den 6te til 26de Juni i sin Hovedstad, indtil de stedse sorgeligere Efterretninger, især fra de østlige Provindser, bevægede ham til at forlade Madrid og forlægge Residensen til Burgos, hvorefter ogsaa Stadens vigtigste Embedsmænd og Grandessaen fulgte ham. Cartagena, og med den den sidste Rest af den fordum saa stolte spanske Armade, var nemlig falden i de Allieredes Hænder; hele Arragonien var i en fuldkommen og tillige organiseret Opstand, og den forenede portugisisk-engelske Armee nærmede sig med stærke Skridt.

Allerede Dagen før han forlod Hovedstaden, viste de fiendtlige Forposter sig paa Høiderne omkring Staden. Den 27de tog Marquis de Villaverda den i Besiddelse med Avantgarden og proclamerede Carl den 3die. Den 29de holdt Galway og Das Minas i Spidsen for Hovedarmeen deres Indtog; men de bleve modtagne med Kulde, saavel af Folket som af de fleste Embedsmænd, og det faldt dem saare vanskeligt, at organisere en ny Regjering. Det var hermed, at de vare beskæftigede fra den 27de Juni til den 5te Juli, medens Armeen stod i Stillingen ved Mansanares; men fra denne Dag af forlagde de Leiren paa den anden Side af Hovedstaden, ved Xarama, saaledes at denne Flod blev i

Fronten og Madrid bag Stillingen, hvorved Staden bedre dækkedes og holdtes i Aye. Dette var saameget mere nødvendigt, som Spanierne nu begyndte at røre sig, og vovede endog et lille Angreb paa Alcala, ikke langt fra Armeens Hovedstilling. Toledo var i Oprør; Mytterier viste sig i selve Madrid, hvor man udsprede det Rygte, at Erkehertugen var død, m. m.*). Alt dette tilsammen bragte de Allierede til at gjøre et mere imponerende Skridt; de marcherede den 15de Juni med en Deel af Armeen til Guadalaxara, og affendte den 26de et Corps til Toledo for at dæmpe Oprøret. Men da i det samme Efterretningen om Erkehertugens Anmarche indløb, samlede man atter hele Armeen, for at gaae imod Fiendens Hovedstyrke ved Radraca og forhindre ham fra at affjære Erkehertugen. Dog stode Spanierne ubevægelige i deres faste Position, saa at Angrebet reduceredes til en gjensidig Kanonnade den 29de og 30te Juli, hvorpaa man igjen trak sig tilbage til Guadalaxara. Dette bevægede Spanierne til at følge efter, og at gaae mere offensivt til Værks, hvorved de Allierede maatte indskrænke sig til at tage en defensiv Stilling bag Senares, og bleve nødsagede til at opgive Madrid, som Fienden igjen occuperede den 3die August. Omfider kom Erkehertugen den 6te August til Guadalaxara; men medbragte kun en Forstærkning af 5 Batailloner og 13 Escadroner, saa at den allierede Hær ikke udgjorde mere end 33 Batailloner og 55 Escadroner, vel neppe 20,000 Mand tilsammen; hvorimod Spanierne, efter at have erholdt de fra Frankrig under Marquis de Légal ankomne Hjælpetropper, havde en Styrke af 47 Batailloner

*) Cunningham, Geschichte von Großbritannien, 2ter Band, Pag. 48, o. fl. Et.

og 80 Escadroner*) og desuden fik en bestandig Tilstrømning af Landsfolket, som var yderst forbittet paa de Allierede.

Lord Peterborough, der havde fulgt Erkehertugen fra Barcelona**), forlod hurtigen Armeen, for i de sydøstlige Provindser at samle en Forstærkning for de Allierede, der nu atter trak sig lidt tilbage, og, dækkede af Floderne Tajuana og Karama, toge en Stilling ved Chinchon***), medens Spanierne bestandig cotoyerede dem, og satte sig fast ved Ciempozuelos paa den høire Bred af Karama. I denne Stilling forbleve begge Hære ligeoverfor hinanden i ikke mindre end 28 Dage, til midt ind i September Maaned, i hvilken Tid Spanierne samlede Kræfter, hvorimod de Allierede fra Dag til anden svækkedes ved Sygdom, uden at den forventede Forstærkning ankom****). De erkjendte da omsider det Farlige i et længere Ophold her, hvor de, med en mægtig og kamplysten Hær for sig, vare omgivne af et fiendtligt Sindet og hevnjerrigt Folk, og affkaarne fra de portugisiske Grændsefæstninger, uden at have andet end en ved Sygdom svækket og ved Udsvævelser demoraliseret Hær at støtte sig paa. Kun Veien til de sydøstlige Provindser, der ikke vare Erkehertugen ugunstige, og hvis Fæstninger vare i hans Magt,

*) Relation de la Campagne, en 1706, en Espagne, pag. 39 o. s. v. I Europäische Tama, 5ter Band, Pag. 670 anføres en større Styrke for den allierede Armeen. Quincy, Tome 5, page 241, sætter den bourboniske Armeen til 50 Bat. og 8000 Mand Cavalerie, 25—26,000 Mand i Alt, og den allierede Armeen til 22—23,000 Mand.

**) St. Philippe, 2me Vol., pag. 57. Sevnfør ogsaa Account of the Earl of Peterborow's Conduct in Spain 1706; London, 1707, 8vo.

**) I Borggaard's „Beretning“ skrives dette Sted St. Jouné.

****) Med Hensyn hertil sammenlign den ovennævnte Account of Peterborow's Conduct in Spain 1706, pag. 153. ff.

stod til Mod aaben for dem; men Terrainet var dem saa godt som ubekjendt, og Oberst Carles maatte sendes i Forveien for at foretage en Recognoscering. Endeligen begyndte Tilbagetoget over Fuenti-Duena, Palamares og Balverde. Berwick fulgte dem uafbrudt i Hælene, hvorved den største Deel af deres Bagage gik tabt. Paa Sletten ved Ynista kom det, den 25de September, til en meget alvorlig Arrieregardesægtning, som de Allierede*) dog forsaavidt kom ganske vel fra, at den ikke betydeligen standsede Tilbagetoget, der fortsattes over Floden Xabriel, igjennem Passet ved Requena indtil Denia og Valencia. Først efter at de vare komne bag Biergene, der danne Grændsen for Provindsen Valencia, erholdt de, dækkede af Floden Xucar og som Herrer over det omtalte Pas ved Requena, igjen nogen Hvile og Leilighed til at reorganisere den svækkede Hær, der dog endnu i Slutningen af November, i det Mindste nominelt, udgjorde 32 Batailloner og 41 Escadroner**).

Vor Borggaard fulgte alle Armeens Operationer fra Begyndelsen til Enden, tværs igjennem Spanien, skjøndt han strax i Begyndelsen af denne Campagne var bleven saaret ved Beleiringen af Alcantara. I 10 Dage, fortæller han i sin „Beretning“, camperede han ved Madrid, formodentligen under Armeens Stilling, i Slutningen af Juni og i Begyndelsen af Juli, ved Bredderne af Mansanares. Herfra fulgte han Armeens Fremrykning mod Guadalaxara og deltog ved Xadraca i Angrebet paa Fiendens Stilling, som han kanonnerede i to Dage efter hinanden, nemlig den 29de og

*) De vare forinden blevene forstærkede af et Corps fra Valencia, 3000 Mand stærkt, under Anførsel af General Windham (Sørgel, 2ter Theil, Pag. 370).

**) See den ofte citerede Relation de la campagne des Alliez en Portugal et en Espagne, en 1706.

30te Juli*). Han marcherede dernæst tilbage over Guadalarava til Chinchon, og rimeligvis, efter at have tilbragt næsten en heel Maaned i Leiren her, deltog han i Armeens farefulde og mæssommelige Retraite til Valencia, og passerede med den Defilect ved Requena. Formodentligen som Belønning for hans paa dette Tilbagetog udviste Iver og Dygtighed, og vel især med Hensyn til Artilleriets Conservation, blev han af Lord Galway den 27de November udnævnt til Oberst af Artilleriet, saa at saavel Begyndelsen som Enden af dette Mars Felttog bragte ham Forfremmelse i hans militaire Carriere.

Det følgende Aar, 1707, blev et af de vigtigste i den hele Krig paa Halvoen, ved det afgjørende Slag paa Sletten ved Almanza paa Grændsen af Kongerigerne Valencia og Murcia. Efter at begge Hære havde erholdt Forstærkning i Lobet af Vinteren, aabnedes Felttoget tidligt om Foraaret af de Allierede, der haabede at slaae deres Modstander en detail, forinden han fra sine adspredte Winterquarterer i Guenea, Valencia og Murcia kunde faae Trep-kerne samlede, og forinden en forventet betydelig Forstærkning fra Frankrig under Hertugen af Orleans kunde ankomme. Imidlertid vidste dog Berwick at manøvrere saa suiltdt, at de Allierede ikke opnaaede deres Hensigt, og da begge Armeer den 25de April stødte sammen paa Hoisletten ved Almanza, var endog en Deel af den omtalte franske Forstærkning stødt til, saa begge Hære vare næsten lige

*) Skjøndt han selv siger i August Maaned, maa dette dog berigtiges til de to anførte Dage i Slutningen af Juli; muligt at en Forvertning af gammel og ny Stil er Ursag i denne Uoverensstemmelse. (Confereer de ovenfor citerede Værker: *Örlogel; Relation de la campagne, &c.; Coxe; St. Philippe; Gazette de Paris* du 21 Aoust 1706, page 401, o. a. f.)

stærke, noget over 30,000 Mand hver*). Dog vare Spanierne de Allierede overlegne i Cavalerie, og deres Position var dækket og beskyttet af Terrainet. — Berwick havde stillet sine Tropper i den Tid's sædvanlige Slagorden, med Cavaleriet paa begge Fløiene af Infanteriet, og i to Træfninger. Derimod havde de Allierede, formodentligen for at raade Bod paa Mangelen af Cavalerie, afværende posteret Infanterie og Cavalerie mellem hinanden, nemlig hverviis 5 Batailloner og 5 Escadroner; forresten ligesom Spanierne stillede i tvende Træfninger. Kampen begyndte Kl. 3 om Eftermiddagen og var i Begyndelsen heldig for de Allierede, idet Galway med det engelske Cavalerie stormede og erobrede et stort Batterie paa Spaniernes høire Fløi, forcerede deres Centrum og forfulgte endog Fienden indtil Almanzas Mure. Ikke destomindre raadede dog Berwicks Dygtighed og Standhaftighed Bod paa den opstaaede Forvirring, og kaldte atter Lykken til de bourbonske Faner. De Allierede havde ved deres heftige Fremtrængen selv brudt deres Slaglinie, hvoraf Berwick med Held benyttede sig til at gjøre et Angreb i deres venstre Flanke og i Ryggen. Galway erholdt tvende Sabelhug i Ansigtet nær det høire Øie, og saae sig nødsaget til at forlade Slaget. Ogsaa den gamle Das Minas blev

*) Efter Coxe og St. Philippe overensstemmende med Berwicks Mémoires, Tome 2, og Quincy, Tome 5, pag. 401, nemlig 76 Esc. og 52 Bat. bourbonske Tropper, og 70 Esc. og 51 Bat. allierede Tropper, hvilke sidste udgjorde 7000 Mand Cavalerie og 26,000 Mand Infanterie. Ifølge Historischer Kern, 1707, Pag. 56, var derimod Styrken betydelig ringere; ligeledes efter Mémoires du Marquis D..., Tome 2, page 351, og Europäische Rama, 6ter Band, Pag. 518, der satte den bourbonske Hær til 76 Esc. og 54 Bat., og den allierede til 53 Esc. og 42 Bat., samt anslaae den sidstnævntes Styrke, ligesom Lamberty, Tome 4, page 579, til 4,500 Mand Cavalerie og 11,000 Mand Infanterie.

saaret*), hvorved der opstod en almindelig Forvirring i de Allieredes Rækker. De bleve angrebne og gjenembrudte paa alle Sider; Blodbadet var frygteligt, og Nederlaget fuldstændigt. Spanierne tabte neppe 2000 Mand, medens de Allierede mistede 5000 Døde og Saarede, 10—12,000 Fanger (deriblandt 6 Generaler, 6 Brigaderer, 20 Oberster og 800 andre Officerer), 24 Kanoner**), 120 Faner og Standarder, samt næsten hele Bagagen***).

Dette blodige Slag var den første rangerede Bataille, som Borgaard deeltog i paa Halvoen. Han hørte til de saa Lykkelige, som kom usaarede herfra. Det er ikke sandsynligt, at hans Artillerie har spillet nogen betydelig Rolle, da de Stridende strax i Begyndelsen kom i Haandgemæng. Om han fik reddet sine Kanoner, er uvidt. Han siger selv i sin „Beretning“, at det hele portugisiske Artillerie blev taget, og den største Deel af Artilleristerne fangne eller nedhuggede; men omtaler ikke det engelske, som han egentligen

*) Hans Maitresse, klædt som Amazone, deeltog i Slaget, og blev dræbt ved Siden af ham. *Mémoires du Maréchal de Berwick*, II. 90, La Haye. 1737.

**) Efter *Theatrum Europæum*, 18ter Theil, Anno 1707, Pag. 255, kun 20 Kanoner.

***) Ovenstaaende Beretning om Slaget er især efter Coxe og St. Philippe. De Allieredes Tab er muligens deri angivet for stort; men Relationerne ere i saa Henseende meget afvigende. Jevnfør f. Ex. *Sehn=Jährige historische Relation*, Anno 1707, Leipzig bey Joh. Grossen, 4°, Pag. 27; *Oeuvres de Saint-Simon*, 4 Vol. pag. 214; *Cunningham*, 2 Vol., Pag. 112; franske *Voisier* fra den Tid, og navnlig *Gazette de Paris du 21 May 1707*, page 233; *Quincy*, Tome 5, page 405. Paa de erobrede Faner fandtes Baabnerne af næsten alle de Nationer, som bekrigede Ludvig den 14de: engelske, hollandske, brandenborgske, portugisiske, lüneborgske og flere tyske Baabner, foruden Cataloniens, Valencias og Aragoniens Skjoldmærker. (St. Philippe II. 120). Man seer heraf, hvilken Blanding den allierede Hær har bestaaet af.

commanderede. Efter de oven citerede Kilder bleve kun cirka 20 Kanoner erobrede, og denne Artilleriestyrke maa vist anses altfor ringe for en Armee paa over 30,000 Mand, saa at det er rimeligt, at noget af Artilleriet er blevet reddet, og da formodentligen det engelske. Derimod havde Borgaard det Uheld i denne Bataille at miste sin hele Bagage*).

De Allierede søgte saa godt som muligt at samle de adspredte Levninger af den slagne Hær, og det lykkedes begge de saarede Generaler, ved en hurtig Retraite at komme over Ebro, hvor de ved Tortosa foresandt 5000 Mand samlede, med kun 800 Mand Infanterie, og et hoist ubetydeligt Felt- Artillerie under Borgaard. De forbleve dog her uangrebne, men maatte taale, at næsten hele Arragonien, Valencia og Murcia bleve gjenerobrede, og at flere Stæder, der tappert forsvarede sig, bleve behandlede med Grusomhed. Men da nu ogsaa Spanierne gif løs paa Catalonien selv, kunde de Allierede, saa svækkede de endogsaa vare, ikke længer forblive rolige. Under Beleiringen af Lerida, som Hertugen af Orleans angreb, og som Prinds Henrik af Darmstadt**) tappert forsvarede, førte Galway en Chicane-krig, som meget generede de Beleirende, og som forhalede Fæstningens Overgivelse indtil den 11te November, efter en 2 Maaneders voldsom Beleiring***). Hermed endte Campagnen for

*) Som Exempler paa, hvor stort Spaniernes Bytte maa have været i dette Slag, anfører Berwick i sine Mémoires II Vol. pag. 90, at en Hest blev solgt for 1 Rd., en Klædning for 15 Sous, et Gevær for 4 Sous, og Muulæsterne bleve givne bort for Intet.

**) En Broder til den før omtalte hjælle Prinds, der faldt for Monjoui ved Barcelona.

***) Coxe; St. Philippe; St. Simon; Europäische Fama, 6ter Band, Pag. 894; Quincy, Tome 5, page 435, o. s. v.; franské Aviser: Gazette de Paris du 10me Decembre 1707, page 582.

dette Aar. Det er sandsynligt, at Borggaard efter Slaget ved Almanza ikke mere har været i Felten, men i en af Cataloniens Fæstninger, og rimeligtviis i Barcelona været beskæftiget med at reorganisere det opløste Artillerie. Vi træffe ham først, ifølge hans egne Antegnelser, i Efteraaret 1708, ved Grobringningen af Minorca.

Imidlertid var der foregaaet store Forandringer i Overcommandoen af den Hær, til hvilken Borggaard hørte. Den tappre, men uheldige Lord Galway, med hvem Borggaard nu i over 4 Aar havde deelt Krigslykkens Ubestændighed, og som havde paaskjønnet hans Fortjenester med tvende Avancements, blev beordret til at overtage Commandoen ved de portugisiske Grændser, hvor de Allieredes Af-fairer ligeledes stode kun maadeligt. Han blev remplaceret i Catalonien af General Stanhope, der tillige var accrediteret som engelsk Gesandt ved Erkehertugens Hof i Barcelona. Den gamle 77aarige Das Minas trak sig tilbage, og forsvandt tilligemed sine portugisiske Tropper fra Krigsskuepladsen paa denne Kant af Landet. Over de østerrigske Tropper, som Carls Broder Joseph, (der nu efter sin Faders Leopold var bleven Keiser i Tydskland), havde assendt til Halvoen, commanderede Grev Stahremberg, en af sin Tids største Generaler og maaskee den første, næst Eugen, som kæmpede i Spidsen af de østerrigske Hære*).

Foruden Commandoen over det engelske Artillerie, som Borggaard lige fra Begyndelsen af den spanske Krig havde ført, blev han nu ogsaa, med Dronning Anna's Samtykke,

*) „El gran Capitan,” som Spanierne kaldte ham (øster. Plutarch 4ter Band, Pag. 71); den samme Guido Stahremberg, der 25 Aar tilbage i Tiden, ved Wiens Beleiring af Tyrkerne, som ung Mand havde kæmpet saa hjælt under sin Fatters Commando.

af Erkehertugen betroet Overcommandoen over det østerrigiske eller keiserlige, saa at han blev Chef for det hele allierede Artillerie i Spanien, eller i det Mindste for den Deel, som horte til den østlige Hær, der var den egentlige Hovedarmee. At han maa have været i Anseelse hos de commanderende Generaler er begribeligt, og selve Erkehertugen var ham personligen hengiven.

Uagtet den erholdte Forstærkning*) udgjorde den allierede Armees dog ikke meget mere end 10,000 Mand mobile Tropper, efter at flere af Landets vigtigste Fæstninger vare blevne forsynede med Garnisoner. Men Spanierne saae sig ei heller istand til at virke med Kraft, skjøndt deres Hær var omtrent 3 Gange større end de Allieredes, og deres Foretagender, som Hertugen af Orleans ledede, mislykkedes især af Mangel paa Penge. Man ventede vel hver Dag Solvflaaden fra Amerika, men da den omsider i Juli Maaned viste sig, 17 Galleoner stærk og overordentligt rigt ladet, blev den affkaaren fra Carthagena af en engelsk Escadre under Sir Charles Wager; 3de af de største Skibe, ladede med det kostbare Metal, bleve tagne, og Resten adspjittet. Ikke desto mindre begyndte Hertugen af Orleans Beleiringen af Tortosa, for ved Erobringen af denne Fæstning at erholde den anden Hovednogle til Catalonien, saaledes som han forrige Aar havde bemægtiget sig den første: Lerida. Stahremberg havde samlet Alt, hvad der var disponibelt, men var dog for svag til at undsætte Staden, og maatte see paa, at den overgav sig den 11te Juli**). Denne Erobring var ogsaa

*) Den bestod af 7,300 Mand for største Deelen tydske Tropper (Theat. Europ. 18ter Band, Anno 1708, Pag. 242).

***) Coxe; St. Philippe; St. Simon; de francke Aviser: Gazette de Paris, du 14, 21, 28 Juillet et du 4 Aoust 1708; Europäische Fama, 7ter Band, Pag. 547 o. s. v.

den vigtigste Frugt af dette Mars Felttog paa selve Halvoen, Bourbonnerne til Fordeel. Derimod vare de Allierede og navnlig Engländerne heldige med en Expedition til de baleariske Der. Medens Tortosa og flere mindre Fæstninger belejredes af Spanierne og disse chicaneredes af de østerrigske cataloniske Tropper under Stahremsberg, forberededes en Expedition til Minorca og Majorca af Engländerne under Stanhope, maaskee for paa disse nærliggende Der at finde en Replie, dersom Fienden skulde erholde Overmagten i Catalonten. Admiral Leake kom fra en Expedition mod Sardinien, og beskyttede Landgangen, der blev udført i September Maaned. Borgaard deltog i denne, og efter at han fra et opført Batterie havde demonteret tvende Taarne i Forsvarslinien for Port Mahon, fandt den franske Commandant, de Jonquières, i Castellet St. Philippe, (der beherskede Stadens Havn og var det vigtigste Punct paa Den,) det raadeligst at capitulere*). Majorca overgav sig uden Sværdslag, og saaledes var Expeditionens Niemed fuldkommen opnaaet; dog forblev Borgaard endnu 3de Maaneder paa Minorca for at bringe Artilleriet i Orden, og først i Februar 1709 afgik han igjen til Catalonten og formodentligen til Barcelona.

Maret 1709 var i det Hele taget heldigt for de Allie-

*) Mézeray, Tome 3, p. 468. Noailles, Tome 4, p. 8, anfører den 29de September, hvilket ogsaa stemmer overeens med Historischer Kern. I sidstnævnte Værk, pro Anno 1708, Pag. 165 og i Theatr. Europ. 18ter Band, Anno 1708, Pag. 251, gives en temmelig fuldstændig Beretning om denne Begivenhed hvoraf det Ovenstaaende er et Udtog. Formodentligen ved en Skrivefeil anføres i Borgaards „Beretning“ Slutningen af October, istedet for September, som Tidspunctet for Erobringen af St. Philippe. Conferer ogsaa Sörgel, 3 Vol. Pag. 160, og Europäische Fama, 7ter Band, Pag. 861, o. s. v.

rede, der i Stahremberg havde erholdt en activ og duellig Anfører, hvorimod den fransk-spanske Armee, ved hvilken en Marechal Bezons dobbelt lod føle Tabet af en Berwick og Orleans, ved indvortes Splid og mangehaande Hofcabaler saae sig lammet i sine Operationer. Stahremberg kunde desaaarsag i Begyndelsen af August Maaned *) gaae offensivt frem. For at henlede Fiendens Opmærksomhed paa Lerida, gjorde han et Skningreb mod Villanova de la Barf ved Segre Floden, og lod her den fiendtlige Armee ved Borggaard kanonnere (eller, som B. kalder det, bombardere) i flere Dage, medens han, beskyttet af Segre Floden, ved en rask Bevægelse uventet stod for den vigtige Plads Balaguer. Efter først at have passeret Segre den 16de August, saa godt som i den hele bourboniske Armees Nærværelse, indtog han denne Plads ved Capitulation, efter kun 2de Dages Angreb eller Besæring, hvorved 3de Batailloner toges til Fange, og dette vigtige Overgangspunct over Segre Floden kom i de Allieredes Magt **). Og saa her var vor Borggaard tilstede. Men da Stahremberg saae sig nødsaget til at detachere flere Corps i forskjellige Retninger, hvorved hans Styrke blev svækket, kunde han ikke fortsætte sine begyndte Fremskridt, men maatte nøies med, i Begyndelsen af October Maaned ***) , at tage en befæstet Leir, ikke langt fra Balaguer ved Agramonte. Her imødesaae han det kom-

*) St. Philippe. II. 273. Dog var Styrken af hans Armee, ifølge Quincy, Tome 6, page 262, kun 20,000 Mand.

**) Europäische Gama, 8ter Band, Pag. 827; Historischer Kern, Anno 1709, Pag. 131; Sörgel, 3 Vol. Pag. 250; Quincy, Tome 6. page 263; Theatr. Europ. 18ter Band, Anno 1709, Pag. 288. Ligeledes Coxe og St. Philippe, der især ere bleve afbenyttede ved den hele Fremstilling af Krigen paa Halvøen.

***) St. Philippe. II. 279.

mende Mars Campaigne, der, saavel med Hensyn til Begivenhederne i det Hele paa Halvoen, som især med Hensyn til Borgaard, kom til at indtage den første Plads i denne lange og blodige Krig. Det var i dette Aar at vor Landsmand, haardt saaret og fangen, maatte forlade en Krigsskueplads, hvorpaa han i 8 Aar havde spillet en virksom og betydelig Rolle, som Commandeur for Artilleriet ved den allierede Hær.

Dog forinden denne Campaigne havde Borgaard forladt Spanien og var i Begyndelsen af Aaret 1710 kommen til London, hvor vi finde ham, fra 1ste Marts til 3die Mai, at bivaane Forsamlingerne af Forstanderskabet for den danske Kirke *). Sandsynligviis fulgte han igjen tilbage til Armeen med den engelske Forstærkning, der i dette Foraar afgik til Spanien, og rimeligt er det, at hans Reises Dage med har staaet i Forbindelse med disse Troppers Afsendelse.

Efter at den bourbonske Armee havde erholdt betydelige Forstærkninger fra Frankrig, tog den Offensiven i Begyndelsen af Mai 1710, ved, 23,000 Mand stærk, at angribe Valaguer. Men da Stahremberg allerede havde vel forsynet Fæstningen, lykkedes ikke Foretagendet. Man forsøgte dernæst at lokke ham ud af sine faste Forskandsninger ved Agramonte; men forgjæves. Han var for svag til at vise sig i aaben Mark, indtil de længselsfuldt forventede Forstærkninger vare ankomne. I Juni forenede 11,000 Mand engelske, hollandske og portugisiske Tropper sig med

*) Bilag No. 3. Han er muligens tilligemed Generallieutenant Stanhope ankommen til London den 13de Januar (Gazette de Paris du 8 Fevrier 1710. page 69), og igjen vendt tilbage med ham til Barcelona i Begyndelsen af Sommeren (Europäische Samma, 5ter Band, Pag. 569).

ham*); men endnu oppebiede han Ankomsten af et østerrigsk Hjælpecorps fra Italien. Først da dette var stødt til i Slutningen af Juli, ansaae Stahremberg sig for tilstrækkelig forstærket, og samme Dag, den 27de Juli, som den bourbonske Armee hævede sin Leir for at gaae tilbage til Lerida, brød ogsaa de Allierede frem for at affjære Spanierne Veien til dette Punct. General Stanhope blev detacheret med et stærkt Cavalericorps, for at iværksætte Overgangen over Roguera Floden ved Alfarez. Dette vilde Spanierne forhindre og sendte deres hele Cavalerie forud, medens Infanteriet, saa hurtigt som muligt, fulgte efter. Men de kom dog for sildig, og ikke i tilbørlig Orden, for med Fordeel at kunne foretage Angrebet paa de Allierede, som allerede havde indtaget en fordeelig Stilling paa Hojderne ved den lille By Almenara. Begge Konger vare selv tilstede, og uagtet Dagen stundede til Ende, begyndte dog Angrebet. I det de Spanske avancerede, vare de udsatte for Ilden af 14 Piecer, formodentligen under Borgaards Overcommando, og førend Infanteriet kunde komme til, bleve de angrebne af den hele fiendtlige Styrke. Cavaleriet blev viebliffligen sprængt, og kastet tilbage paa Infanteriet, og den bourbonske Armee vilde være bleven aldeles tilintetgjort, naar ikke Matten havde begunstiget dens Retraite. Philip skyldte et let Cavalerieregiments heltmodige Opoffelse sin egen Redning. Slaget varede kun to Timer, og skjøndt Spanierne ikke tabte mere end omtrent 1500 Mand**), ud-

*) Døsterr. Plutarch, Ater Band, Pag. 72.

**) Ifølge Coxe. Quincy, Tome 6, pag. 420, anfører kun 700 Mand i Alt, hvorimod M. Morgenstern, østerr. Helten, Pag. 139, 3000 Mand, 11 Kanoner, 2 Par Paukere, 8 Standardter og over 1000 Telte. Consercer ogsaa Historischer Kern, Anno 1710, Pag. 105, ff.; Sörzel, 3 Vol. Pag. 311.

bredtes der dog over hele Armeen en panisk Stræk, som virkede paa en Række af de følgende Begivenheder. — Det var allerede Dag, da Philip med sin slagne Hær ankom for Veridas Porte. Den allierede Armee, og med den vor Borggaard, camperede nogle Dage paa Balpladsen; marcherede dernæst mod Fæstningen Monzon ved Cinca Floden, hvor de vare saa heldige den første Nat, den 13de August, at erobre et fiendtligt Værk, som dækkede Dvergangen over Floden. Men efter at have fortsat Beleiringen i et Par Dage uden noget Resultat, brøde de op, passerede Cinca ved Fraga og forfulgte ivrigt den fiendtlige Armee, der illsomt drog sig tilbage mod Saragossa. I Desfileet ved Pennalva forefaldt en alvorlig Arrieregardesægtning, der, efter engelske Relationer, var til Fordeel for de Allierede*).

Ikke destomindre var Philip dog saa heldig, at faae samlet en Hær i Nærheden af Saragossa. Han overdrog Commandoen til Marquis de Bay, som i Hast blev hidkaldt fra den portugisiske Grændse, hvor han heldigen havde manœvreret mod Galway, for med en Deel af sin Styrke at komme sin betrængte Monark til Hjælp. Efter afholdt Krigsraad, besluttede man omsider at gaae mod Fienden; men Forvirringen var saa stor, at man glemte at observere ham, der uhindret passerede Ebros Ved Pina og rangerede sig i Ordre de bataille paa Flodens høire Bred. Da et Slag nu var uundgaaeligt, toge Spanierne følgende faste Stil-

Theatrum Europæum, 19 B. p. 280; Europäische Fama, 9ter B., p. 799; Welt und Staats-Spiegel, 13ter B., p. 350, 351, ff.

*) Coxe. II. p. 28. St. Philip. II. p. 344, Gazette de Paris du 6 Septembre 1710, page 425, og Quincy, Tome 6, page 422, anføre den derimod som fordeelagtig for Spanierne. Ievnsfor ogsaa Theatr. Europ. 19 Vol. Pag. 284. Borggaard selv omtaler ikke denne Affaire.

ling: venstre Fløi støttet til Ebro; Centret udbredte sig over et gennemskåret, for Infanteriet fordeelagtigt Terrain (det saakaldte Monte-Torrero), og høire Fløi naaede Høiderne Syd for Saragossa. Spaniernes Styrke var 19,000 Mand, modløse og misfornøiede Tropper; den allerede Hær derimod 25,000 Mand *), begejstrede af den nys erhholdte Seir. Ved Dagens Frembrud, den 20de August, begyndte de Allierede Kanonnaden, ved hvilken de Spanske lede meget. — Ikke desto mindre ved Philip hen ad Slaglinien og opmuntrede sine Tropper. Han tog dernæst Post paa en Høi i Midten af Linien, hvorfra han kunde overse Balpladsen. Senimod Middag begyndte den egentlige Kamp. Det spanske Cavalerie paa høire Fløi angreb, sprængte og forfulgte med saadan Hefstighed de portugisiske Escadroner, at det kom næsten lige til Klosteret la Chartreuse, hvor Erkehertugen oppebiede Slagets Udfald. Men af denne uforstigtige Hefstighed benyttede de allierede Generaler sig til at lade deres Reserve rykke frem, hvorved Spanierne med stort Tab bleve slagne tilbage, og deres Linie brudt. Dernæst blev ogsaa deres venstre Fløi sprængt af de engelske og tydske Tropper under Stanhope. Det allierede Infanterie besteg Høiderne, hvor det spanske Centrum var placeret, med faste og bestemte Skridt, og, efter først at have givet en ødelæggende Ild, gjorde det et voldsomt Angreb med Bajonnetten, for hvilket den største Deel af det unge spanske Opbud strakte Gevær. Slagets Udfald blev derved afgjort. Kun enkelte Høbe Veteraner, understøttede af et lidet Corps Cavalerie, vedblev

*) Ifølge St. Philippe. Coxe anfører 30,000. Dog er det ikke sandsynligt, at St. Philippe, der var aldeles spansk sindet, skulde have undladt at angive en saa stor Styrke, naar den virkelige havde været forhaanden. Iøvrigt er Coxe i det Væsentlige bleven afbenyttet ved denne Fremstilling af Slaget.

endnu at gjøre Modstand, og retirerede til de nærliggende Høider af Garba, hvor de ikke overgave sig, førend de vare reducerede til en femte Deel af deres oprindelige Styrke. To Timer efter den egentlige Begyndelse af Slaget vare saaledes Spanierne aldeles slagne af Marcken, og Marquis de Bay maatte flygte med omtrent 8000 Mand mod Grændserne af Soria. 3000 Mand bleve paa Pladsen; 4000 Soldater og ikke mindre end 600 Officerer toges til Fange. En stor Mængde Faner og Standarter og det hele Artillerie erobrede*).

De Allieredes Tab var forholdsviis ikke betydeligt, omtrent kun 2000 Mand Døde og Saarede**). Artilleriet havde lidt meest, formodentligen fordi det allerede fra den tidlige Morgen havde været i Ilden. Saaledes anfører Borgaard, at der ved det Batterie, hvor han var nærværende, alene fandtes 80 Døde og Saarede, og omtrent 300 Trainmuldyr forsprængte, hvilket sidste tillige synes at tyde hen paa forcerede Evolutioner. Men det allierede Artillerie

*) Teynfer St. Philippe. II. 352; R. Morgenstern, österr. Helten, Pag. 140 der angiver Tabet, dog formodentligen for stort, skjøndt overeensstemmende med Desterr. Plutarch, 4ter Band, Pag. 72, til 3000 Døde, 6000 Saarede, 6000 Fanger, 115 Standarter og Faner og 22 Kanoner; Historischer Kern, 1710, Pag. 121, ff. hvor 4 forskjellige Relationer forekomme over dette Slag, i hvilke naturligviis de Allierede fremhæve deres Seir, og Bourbonnerne forringe deres Tab saavidt muligt; Confereer og saa Gazette de Paris du 20 Septembre 1710, page 449; Europäische Fama, 9ter Band, Pag. 877 o. s. v. Örzegel, 3ter Band, Pag. 314, o. s. v.; Theatrum Europæum, 19ter Theil, Pag. 285; Quincy, Vol. 6, page 423, &c.

Saa vel i Anledning af Seiren ved Almenara som Saragossa blev der i England præget Medailler.

**) Nemlig, ifølge Europäische Fama, 9ter Band: 52 Officerer og 739 Mand Døde, og 83 Officerer og 1141 Mand Saarede.

havde ogsaa virket betydeligt, og det turde vel ikke være ubilligt, herfor at tildele Borgaard største Delen af Wren. At han i det mindste ikke havde skaanet sig selv, derom vidne de fire Saar, han i denne Bataille erholdt.

Kong Philip, som til det sidste Dieblik havde deeltaget i Slaget, flygtede over Agreda ad den korteste Vej til Madrid, for at træffe Anstalter til, saa hurtigt som muligt, at forlægge sit Hof til Landets nordlige Provindser. Uagtet han vendte tilbage, efter et Nederlag, blev han dog vel imodtaget af sine troe Castilianere, og, efter tvende Dages virksomt Ophold i Madrid, ilede han, den 9de September, med Hoffet og Regjeringsdepartementerne til Valladolid, Castiliens gamle Hovedstad, fulgt af henved 30,000 Mennesker*).

Imidlertid havde de Allierede holdt deres Indtog i Saragossa; men nu opstod en Strid mellem Anførerne om Operationernes Fortsættelse. Den commanderende General, Stahremberg, vilde umiddelbart forfølge Fienden, for ikke at lerne ham Tid til at forstærke og samle sine adspredte Tropper; af samme Mening var ogsaa Erkehertugen. Stanhope derimod paastod, at man skulde gaae lige til Madrid, i Haab om at imponere, ved at besætte Hovedstaden, og denne sin Mening satte han igjennem, ved at erklære, at han i manglende Fald havde af sin Regjering Ordre til at forlade Armeen med sin hele Styrke. Svormegget han senere kom til at fortryde denne Egenindighed vil det Følgende vise. Man marcherede altsaa til Madrid; men hvor stor var ikke Forskjellen mellem Seirherrerens Indtog, den 28de September, og den slagne Konges Ankomst for en 3 Uger siden. De Allierede bleve modtagne af Folket med en mageløs Kulde og Haan; Alt

*) St. Philippe. II. 366.

var stille i Staden, og Carl udbrod selv: „Madrid er en Drken.“ Dog blev han atter udraabt til Konge, og et Rejseringsappareil organiseret saa godt som muligt *).

Armeen tilbragte Tiden i Madrid i en paafaldende Uvirkfsomhed, hvormed nu ogsaa forenede sig, ligesom da de Allierede forrige Gang occuperede Staden, en raa Soldateskes toileslose Udsvævelser; især efterlode de Tydske og Englænderne sig et Rædsels Minde. Indbyggernes Had naaede derfor ogsaa den høieste Spidse, og hvor en Castillaner kunde finde Leilighed til at myrde en Fremmed, der gjorde han det. Neppe have Frankmændene, 100 Aar efter, under vor Tids store Grobrer, udstaaet mere af Indbyggernes Had og Hævn end de Allierede under Erkehertugens Banner. Endog paa de ulykkelige Syge og Saarede, som bleve indlagte i Hospitalerne, hevnedes de sig frygteligen, og St. Philippe beskylde endog Lægerne for at have forgiftet disse Ulykkeliges Saar, saa at meget Faa igjen forlode Sygehuse.

Vor Borggaard maatte prise sig lykkelig, at han, ffjernet fra disse Steder, kunde gjenvinde sin Sundhed. Formodentligen blev han helbredet i Saragossa; dog maae hans Saar have været betydelige, thi først 2 Maaneder efter Slaget kom han til Madrid, hvorfra han igjen strax maatte afgaae til Toledo. Her havde man nemlig samlet Artillerie-

*) St. Philippe, II. 385; Sörgel, 3 Vol. Pag. 322. fl.; Gazette de Paris du 11, 25 & 31 Octobre 1710, page 485, 509 & 522; Quincy, Tome 6, page 430. Erkehertugen, i et Anfald af religiøs Sværmerie, anraabte den hellige Senora af Atocha om naadig Bistand; men Helgeninden forblev neutral: thi da begge de stridende Fyrster vare ligemeget hendes Tilbedere, viste hun sig ogsaa lige naadig mod dem begge, og begunstigede snart den ene, snart den anden. Cunningham, 5 Vol. Pag. 303.

riet, navnlig den i Slaget ved Saragossa erobrede, som Borggaard nu skulde bringe i Orden. Dog blev hans Ophold her kun af kort Varighed, som vi strax vil se at see.

Under de Allieredes Drøselighed havde Spanierne været saameget desto virksomme; de havde erholdt en Forstærkning af 14,000 Mand fra Frankrig, og, hvad der var det Vigtigste, en General, Marechal Vendôme, hæderligen bekendt fra andre Krigsskuepladse. — Ved sin Ankomst fandt han endda ikke Sagerne saa fortvivlede, som man i Versailles havde troet, og, i Tillid til den Begeistring og fortrinlige Stemning, han foresandt i den nyskabte Armee, udbød han: „selv med 50,000 Mand vil Erkehertugen ikke være istand til at holde sig i Madrid. Ved Vendômes overordentlige Virksomhed, der understøttedes af flere duelige og patriotiske spanske Krigere, blev en Armee paa 25,000 Mand organiseret og fuldstændigen udrustet i den korte Tid af 50 Dage, saa at sigte, under Fiendens Dine.

Carl havde paa det Indstændigste anholdt om de ham lovede portugisiske Hjælpetropper*), og formodentlig var Hovedsagen til de Allieredes Uvirksomhed i deres Cantonnements mellem Madrid og Escorial, at de vilde oppebie deres Ankomst. Vendômes Operationer gik derfor især ud paa at forhindre dem fra at forene sig med Hovedarmeen, og han foretog da den dristige Marche over Salamanca og Placencia til det vigtige Pas over Tajo ved Almaraz, dog først efter at Regjeringen var bleven forlagt til Burgos, og Dronningen havde taget sin Residens i Corella paa Grændsen af

*) Coxe II. page 44; jvnfør ogsaa Gazette de Paris du 22 Novembre, 1710, page 542; Mémoires de Torey, à Londres 1757, 8vo, Tome 3, page 4.

Navarra, for ikke at blive overrumplet af den nærstaaende Fiende. Philip overtog nominelt Anførselen af Hæren. Den 17de October blev Broen ved Almaraz besat*).

De Allierede vare saaledes affkaarne fra det portugisiske Hjælpecorps, hvortil de saa høiligen trængte for at kunne gaae offensivt tilværks. Hver Dag blev deres Stilling værre, og deres Styrke smeltede hen ved Sygdomme og hyppige Snigmord. De besluttede da at forlade dette fiendtlige Castilien, som de ved deres ukloge og grusomme Udsærd saa frygteligen havde opbragt, og at trække sig tilbage til de østlige, venstfabeligt sindede Provindsfer. Men for ikke ligesom at aabenbare deres Hensigt for Fienden, og for at lede ham vild med Hensyn til deres Operationslinier, forlagde de Regjeringen til Toledo og lode Armeen campere i Nærheden af Aranjuez ved Ciempozuelos og Chinchon. De tilkjendegave derved en Bevægelse i sydlig Retning, og for et Syns Skyld blev Toledo befæstet og forsynet med Provision. Vi have ogsaa seet Borgaard beordret til at organisere Artilleriet her; men, efter saa Dages Forløb, blev det ham paalagt aldeles at odelægge den Deel af det, der var bleven erobret i Slaget ved Saragossa, da man formodentligen ikke kunde føre det med sig ved den paatænkte Retraite, og dernæst skulde han slutte sig til Armeen i Leiren ved Chinchon.

Alt dette foregik i Midten og Slutningen af November. Erkehertugen var forinden, med en Escorte af 2000 Ryttere, afgaaet til Catalonien, og Tilbagetoget begyndte i nordøstlig Retning over Guadalarara mod Saragossa. Portugiserne dannede Avantgarden, Tydskerne Hovedcorpsen, til hvilket Borgaard og Artilleriet sluttede sig, Arrieregarden bestod af Englænderne under Stanhope, og det cataloniske

*) Noailles. IV. 132; Quincy, Tome 6, page 436.

Cavalerie afgav Flankedækningen. De fornemste Generaler vare: Grev Frankenberg, Tydsker; Grev de la Alalaya, Portugiser; Grev de Vel-Castel, Hollænder; og Lord Stanhope, Engellænder. De stode alle under Grev Stahrembergs Overcommando, eller rettere, de stode under Jngens Commando; thi de adløde Jngen. De forskjellige Armeecafdelinger stode heller ikke i Forbindelse med hverandre paa Marchen, og især mellem Centrum og Arrieregarden var der en stor Afstand; hver Nation dannede desuden et Partie for sig, saa at ingen Orden kunde overholdes. Soldaterne fjernede sig hyppigen fra deres Corps for at plyndre, og flere kom aldrig tilbage, men faldt som Dffre for det forbittede Landsfolk.

Saaledes begyndte de Allieredes Tilbagetog. Men Vendôme havde ikke ladet sig skuffe af deres tidligere Demonstrationer. Neppes havde Carl forladt Madrid, for han satte sig i Bevægelse fra Almaraz directe mod Hovedstaden, hvor Philip paa ny holdt sit Indtog den 3die December og blev modtaget med Jubel. Fra Madrid fortsatte han sin Marche over Guadalaxara, og medens Infanteriet passerede Broen over Henares, svømmede Cavaleriet, med Vendôme i Spidsen, over den opsvulmede Flod. Ved denne hurtige Fremmarche overraskede de Arrieregarden, 6000 Mand stærk, under Stanhope, der fulgte Hovedcorpset i en Afstand af omtrent 4 à 5 Mile. Den engelske General marcherede nemlig mod Brihuega, hvor han ankom om Aftenen den 6te December. Da han ikke noie nok kjendte Terrainet, og vidste, at Fienderne vare ham nær, vilde han ikke, i den mørke Nat, fortsætte sin Marche, men besluttede i al Stilhed at forblive i Byen indtil Dagens Frembrud. Aldrig saasnart havde Vendôme faaet Underretning herom, for han detacherede Marquis de Baldeconnas med Grenadererne og hele Cava-

leriet mod Torija, for at affjære de Engelske al Forbindelse med Stahremberg. Den lange Nat i December Maaned kom ham heldigen tilpas, og forend Dagens Frembrud vare Broerne og de nærmest Brihuega værende Badesteder over Tajunna besatte. Da Englænderne om Morgenen, den 7de, sendte en Tropp Cavalerie ud, for at recognoscere Floden, fandt de den ikke alene stegen over sine Bredder ved den idelige Regn om Natten, men tillige Obergangstederne besatte af Fienden. Efterat Stanhope ved en let Skærmydsel havde overbevist sig om, at han ikke kunde komme videre, besluttede han at forsvare sig i Byen, i det Haab snart at blive undsat af Stahremberg. Han søgte da at befæste sig saa godt som muligt, og til sit Forsvar at benytte den gamle Muur, som omgav Byen, og et forfaldent Taarn inde i samme. Vel var han blottet for Artillerie, Munitioen og Fødemidler, men han stolede paa, at Stahremberg snarest vilde blive underrettet om hans kritiske Stilling, ved det Regiment, der, som et Slags Forbindelsecorps, marcherede mellem ham og Hovedcorpsen. Men dette Regiment havde ffjernet sig fra Veien, for at plyndre, og var blevet oprevet af et spanske Corps. Den 8de om Middagen kom den spanske Avantgarde for Brihuega. Der blev strax bragt nogle Feltkanoner frem, for at ffyde Breche; men da disse vare af et for svagt Caliber, og desuden Terrainets Beskaffenhed ikke tillod tilstræffeligen at beskyde Foden af Muren, blev der ved en Mine*) dannet en practicabel Abning, gennem hvilken man om Morgenen den 9de foretog Stormen. Kampen var meget morderisk, og selv efter at de Spaniske vare

*) Coxe. II. p. 48; Görget, 3 Vol. Pag. 134; Gazette de Paris du 27 Decembre 1710, pag. 627; Europäische Sama, 10ter Band, Pag. 276.

trængte ind, vedblev den med største Heflighed i Gaderne. Først Kl. 7 om Aftenen var den tilende; thi da vare de engelske Soldaters Kræfter udtømte, og deres Munition aldeles forbrugt. Stanhope tilligemed Generalerne Hill og Charpentier og deres til 4800 Mand reducerede Styrke maatte overgive sig paa Naade og Unaade*). Fangerne bleve strax skaffede af Weien, og Seirherrerne gjorde sig færdige til at modtage Stahremberg, som nu kom sin betrængte Arrieregarde til Hjælp. Den 10de om Morgenen viste han sig for Brihuega, og lod affyre nogle Kanonskud for at underrette Stanhope om sin Nærværelse; men da var det for sild. Den bourbonske Hær var imidlertid opmarcheret en Ordre de bataille i Plainen ved Villaviciosa, nordøstlig for Brihuega. Henimod Middag rykkede de Allierede frem i Slagsorden; men da Stahremberg saae Spanierne færdige til Slag, hvorved han fik Visshed om Stanhopes Fangenskab, og da han tillige ansaae deres Styrke for betydeligere end sin egen, gjorde han Holdt, og tog i nogen Afstand fra Fiendens Linier en fast Stilling bag nogle Ravins og Bygninger. Herfra lod han aabne en Kanonnade med 2de Morterer og nogle Kanoner, som gjorde god Virkning netop paa det Sted, hvor Kong Philip befandt sig, og haabede derved at amysere Fienden, indtil Natten kunde begunstige hans Retraite. Men Vendôme, der gjennemskuede denne Plan,

*) Cunningham, II. Pag. 304, badler meget Stanhopes Afærd, og fortæller, at hans Capitulation blev i England anset som vanærende for de brittiske Vaaben.

Confereer ogsaa Gazette de Paris du 27 Decembre 1710, page 617, og den i samme indeholdte specielle Relation, Pag. 625, &c.; Quincy, Tome 6, page 444 &c. Ifølge Vendômes Rapport i Europæiske Fama, 10ter Band, Pag. 283, bestod Stanhopes Styrke i Brihuega af 8 Bat. og 8 Esc. engelske Tropper; ligeledes efter Mémoires de Torcy, Tome 3, page 4.

vilde ikke tabe den formeentlig gunstige Læilighed til at sætte Kronen paa sit heldigt begyndte Foretagende, og befalede øieblikkelig Angreb paa Fienden. Hans Styrke bestod af 9000 Mand Cavalerie og 10,000 Mand Infanterie; dog var hele Armeen endnu ikke samlet. Den allierede Hær var derimod ikke saa betydelig*). Dens høire Fløi blev commanderet af Stahremberg selv, og bestod af en Blanding Cavalerie og Infanterie samt den største Deel af Artilleriet; venstre Fløi, dannet af det portugisiske og cataloniske Cavalerie samt af Rhintropperne, commanderedes af Grev Frankenberg, og Centret, formeret af det hollandsk-tydske Infanterie, 8000 Mand stærkt, stod under Generalerne Villaruel og Bel-Castel. Klokken 3½ begyndte egentligen Slaget, i det Philip selv, i Forening med Baldecannas, der commanderede Spaniernes høire Fløi, rykkede saa heftigen frem med Cavaleriet, at de Allieredes første og anden Træfning paa venstre Fløi maatte vige. Men derved blev det spanske Infanteries høire Fløi blottet. Stahremberg benyttede sig heldigen heraf, til fra denne Side at sprænge det fiendtlige Centrum, medens hans Artillerie tillige anrettede en frygtelig Ødelæggelse paa venstre Fløi. Den bourbonske Armees syntes i dette Øieblik uopretteligen tabt, og der blev ogsaa givet Ordre at retirere til Torija. Men da kom et detacheret Corps til Undsætning, og ved den vallonske Gardes Tapperhed og flere spanske

*) Ifølge St. Philippe udgjorde den vel 5000 Mand Cavalerie og 17,000 Mand Infanterie; men efter andre Relationer var den ikke saa betydelig. Sörgel, 3 Vol. Pag. 337 angiver den endog kun til 13,000 Mand i Alt; og af de tvende forskjellige Relationer i *Theatrum Europæum*, 10ter Band, Pag. 290, o. s. v., kan den heller ikke antages saa stærk som den bourbonske. Artilleriet har neppe bestaaet af mere end 4 svære Kanoner, 18 Feltstykker og 5 Morterer (*Europäische Fama*, 10ter Band, Pag. 48).

Generalens Anstrængelser, især Baldecannas, der sægtede som simpel Soldat i de spanske Rækker, lykkedes det at bringe de Flygtende til at standse. Omfider gjorde Matten Ende paa Kampen, der egentligen blev uafgjort, hvorfor ogsaa begge Parter tilskreve sig Seiren. Stahremberg forlod dog ikke Balpladsen, førend han havde fornaglet Kanonerne, saavel af det erobrede fiendtlige som af sit eget Artillerie, hvilket han ikke kunde føre med sig, og hvis Chef var haardt saaret. Derpaa retirerede han endnu samme Nat paa Hovedveien til Aragonien over Siguenza, og efterlod paa Balpladsen 3000 Mand, foruden en Mængde Skjts, Faner o. dsl. — Den hollandske General Vel-Castel faldt i Slaget*).

Vendôme høstede saaledes Frugten af denne blodige Kamp; dog ikke uden stort Tab, thi 3000 Døde og 1000 Saarede bedækkede Balpladsen. Hans kloge Operationer under hele Felttoget og især hans Mod og Duelighed i de vigtige Dage ved Brihuega og Villaviciosa forskaffede ham med Rette Navn af det spanske Monarkies Gjenopretter. Ikke mindre erkjendtes, saavel af Ven som af Fiende, Stahrembergs store Dygtighed i dette Slag, hvor ogsaa vor brave

*) Coxe er væsentligen fulgt ved ovenstaaende Skizze af dette Slag. Desuden er afbenyttet *Theatrum Europæum*, 19 Vol.; historischer Kern, 1710, o. a. fl. De spanske Relationer ere naturligviis aldeles i Faveur af Vendôme. Ogsaa Görge, 3 Vol. Pag. 340, lader Vendôme erholde en fuldstændig Seir, og fører til de 3000 Dræbte og Saarede endnu 3000 Fanger; hvorimod Destrer. Plutarch, 4 Vol. Pag. 75, angiver dette Tab ringere, og lader Spanierne miste 6000 Døde og Saarede, 15 Kanoner, 7 Faner, m. m. Quincy, Tome 6, page 449, naturligviis i Faveur af Bourbonnerne, overdriyer vistnok de Allieredes Tab, naar han sætter Antallet af Døde til 4000 Mand, og Fangerne til 11,000 (dog deri tillige indbefattet de i Brihuega tagne). Confereer Europæische Fama, 10ter Band, Pag. 274, ff., der indeholder 3 forskjellige Relationer af dette Slag.

Landsmand, Borgaard, fandt Lælighed til høderligen at udmærke sig; thi selv spanske Relationer (St. Philippe) indeholde den største Berømmelse over de Allieredes Artillerie, og denne tilfalder vel hovedsageligen Borgaard. Desværre erholdt han, foruden flere mindre Saar, et meget farligt i sit venstre Been af en Kanonkugle, og paa Retraiten toges han til Fange i Siguenza. Han mistede desuden hele sin Bagage, saa hans Stilling i et fiendtligt Land, og som forhadte Fremmed, maa have været meget sørgelig og farlig. Dog er det sandsynligt, at de fiendtlige Hovstcommanderende have interesseret sig for ham, om ikke for Andet, saa dog for at faae ham udverlet for en af deres egne hoiere Officerer i engelsk Fangenskab, hvilket ogsaa virkelig siden fandt Sted. Hvor han har opholdt sig under sin Helbredelse kan ikke med Bestemthed angives; formodentlig dog i den samme By, Siguenza, i hvilken han blev tagen til Fange, thi hans Saar vare saa betydelige, at han i samfulde 6 Maaneder maatte holde Sengen, og altsaa ikke kunde forlade Stedet.

Imidlertid var hans Overgeneral, efter en besværlig Retraite igjennem Aragonien og Castilien, midt i Vinteren, kommen til Barcelona med kun 7000 Mand*), der var Resten af den Hær, der for nogle Maaneder siden havde givet Spanierne Løve. — Her søgte han vel at organisere en ny Armee, men efter Slaget ved Villaviciosa blev Krigen i Spanien ikke ført med den Iver, som før, deels fordi Erkehertugen, efter sin Broder Josephs Død valgt til Keiser i Tydskland, forlod Halvoen, og deels fordi Englænderne ikke mere toge sig alvorligt af Sagen, da den gamle Ludvig den 14de havde vidst at benytte sig af den Unaade, hvori Marlborough

*) Coxe. Efter *Theatrum Europæum*, 19ter Band, Pag. 295: 9 à 10,000 Mand.

var faldet, til at indlede Underhandlinger. Hertil kom fremdeles, at først Erkehertuginde eller nu Keiserinden, som i Carls Navn her førte Regjeringen, og tilsidst Stahremberg selv med det østerrigske Hælpecorps, i Foraaret 1713, forlode Barcelona og overlode de tappre Catalanier til deres egen Skæbne. Sriden indskrænkede sig desaarfag i det Væsentlige kun til en Beleiring af Barcelona, som blev overdragen til Marechal Berwick, der nu atter kæmpede for Philips Sag, istedet for Bendôme, der var død i Begyndelsen af Aaret 1712. Men denne Beleiring, den sidste Act af dette store Krigsskuespil paa Halvøen, var ogsaa i stor Stil; thi det tappre Folk havde, i Haab om Englands og deres elskede Souverains Understøttelse, besluttet at forsvare sig til det Yderste. Dog, det haabede forgjæves. Den engelske Regjering opgav ikke alene et Folk, som den først og fremmest havde kaldet til Vaaben, men den understøttede endogsaa Angrebet paa det*), og Carl søgte kun, igjennem diplomatiske Underhandlinger, men forgjæves, at forskaffe det de fra Fædrene nedarvede Privilegier, som han tilligemed England og de øvrige Allierede høitideligen havde lovet at hævde. Barcelona faldt den 12te September 1713, stormet af den tappre Berwick og forsvaret af den uforsærdede Villaroel, efter en 4 Maaneders Beleiring, der minder os om Oldtidens Numantia og Sagunt, og om vore Dages Saragoſsa.

Allt længe før denne Catastrophe havde Borgaard forladt Spanien. Dmtrent i Midtsommeren 1711 erholdt han Tilladelse til, paa sit Gresbord, at gaae tilbage til England, for fuldkommen at blive helbredet for sine Saar, og her var han saa heldig at blive udverlet mod en fiendtlig Oberst. Men hans Helbredelse gik kun langsomt fremad, og

*) Coxe. II. p. 139.

han kunde i længere Tid ikke gaac uden ved Hjælp af tvende Krykker. Saaledes hengled Aaret 1711, og først i det følgende Aar kom han atter i Activitet. Den 9de August 1712 blev han af Lord Rivers*), som Master General of Ordnance, udnævnt til Overfyrværkermester i England, og det var i denne Egenkab, at han, understøttet af Brigadeer Hopkey, i 1713 forestod et stort Fyrværkerie, som blev afbrændt paa Themsen ligeoverfor Whitehall, i Anledning af Freden til Utrecht**). Og, saa besynderligen verre Forhol-

*) Formodentligen den samme Lord Rivers, som tilligemed Borggaard havde været med Lord Galway i Spanien. (Theatr Europ. 18ter B. Anno 1707, Pag. 253).

***) Borggaard anfører, at dette Fyrværkerie blev afbrændt i August Maaned; (see hans „Beretning“). Gazette de Paris du 5 Aoust 1713 henfører det derimod til den 18de Juli, og omtaler det saaledes: „Le soir sur les dix heures, au signal de quarante un coups de canon du Parc, on alluma un tres-beau feu d'artifice dressé sur la riviere.“ I Theatrum Europæum, Tome 20, Pag. 445, der ligeledes sætter Datum til den 18de Juli, findes en temmelig omstændelig Beskrivelse af dette Fyrværkerie, og, da det muligen kunde interessere at see, hvorledes vor Borggaard havde ordnet det, og tillige derved at erholde en Skildring af den Tids Fyrværkerier, vil jeg tillade mig her at meddele den: „Man zündete auch Feuer-Wercke an, eines im Schmiedfeld, auf Unkosten der Stadt London; das andere auf der Themse, Witthall gegen über, welches die Königin bezahlte, und von dessen Einrichtung nachgesetzte Beschreibung in London heraus kam:

Dieses Werck repräsentiret überhaupt eine Ehren-Pforte mit 4 Säulen, und auf jeder Seite zwey neben einander, in der Mitte eine Welt-Kugel, der Königin Nahme, in einem Lorbeer-Cranze ihr Symbolum, und über dem Rahmen die Königliche Crone. Die Auszierungen und Devisen sind folgende:

Die zwey Säulen auf der rechten Hand sind mit Lorbeer-Zweigen umwunden, und stehen beyssammen auf einem Postement, werden auch durch die Capital oben zusammen gesüget, doch so, daß zwischen ihnen noch ein Platz, allwo ein Frauen-Zimmer mit einem Lorbeer-Cranze auf dem Haupte und Flügeln stehet, haltend in der

dene i Verden, at medens han lod Lystraketter stige i Veiret i Englands Hovedstad, kempede hans forrige Medkrigere, de

lincken einen Cranz, in der rechten Hand eine Trompete, über ihr aber ist das Wort **Victorie**, der Sieg. Oben auf dem Capital dieser zwey Säulen sind zwey Frauen-Zimmer, deren die eine die Klugheit, die andere die Mäßigkeit vorstellet, wie die oben gesetzte Worte **Prudence**, **Temperance**, anzeigen. Von diesen hält die Klugheit in der rechten eine Schlange, in der lincken ein Fern-Glas. Die Mäßigkeit hat die eine Hand leer, und in der rechten einen Krug, welchen sie auf die zwischen ihnen beyden stehende und brennende Welt-Kugel auszugießen scheinet. An die äussersten Seiten dieser Säulen ist noch ein Postement angehängt, auf welchem der **Victorie** gegen über **Hercules** mit der Keule stehet, und über ihm das Wort **Courage**.

Die zwey Säulen auf der lincken Hand sind eben wie die vorigen, was die Aufzierung anbetrifft, eingerichtet; auf dem in der Mitte derselben leer gelassenen Plage steht der **Victorie** gegen über ein Frauen-Zimmer mit einem Lorbeer-Zweig in der rechten Hand, und über dem Haupt **Pax**, der Friede. In dem Neben-Postement hingegen ein geharnischter Mann, in dessen rechter Hand ein mit einer Schlange umwundener Degen, in der lincken ein Schild zu sehen ist, auf dem **Casquet** ein **Sphinx**, eben mit dem Worte **Conduit**. Das oberste Capital dieser Säulen stellt wiederum zwey Frauen-Zimmer der Klugheit und Mäßigkeit gegen über vor, nemlich **Fortitude** und **Justice**, Tapfferkeit und Gerechtigkeit. Die erstere stüzet sich auf eine Säule, die andere hält ihre gewöhnliche **Insignia**, Schwert und Wage in den Händen, hat aber nicht, wie sonst, die Augen verbunden.

Das Haupt-Wercke, so den Platz zwischen diesen 4 Säulen einnimmet, zeigt auf einem **Piedestal** eine grosse Welt-Kugel, in der Mitte mit einem achtfachen Creuze, unter welchem eine Rose, und auf der andern Seite eine blühende Distel lieget. Über dieses ist auf einen Bande, welches an die andere und dritte Säule angemachet, der Königin in Engelland **Symbolum: Semper eadem**. Darüber siehet man der Königin Nahme en **Chiffre** von zwey Lorbeer-Zweigen eingeschrencket. Auf demselben eine prächtige Königl. Krone, und über der Krone wieder zwey in einander geschlungenen Lorbeer-Zweige, welche von zwey kleinen Engeln schwebend gehalten werden, davon der rechte in der einen Hand einen Palm-

brave Catalonier, i deres Hovedstad, paa Liv og Død for Frihed, Ære og Rettigheder. Man kan vel ikke nære Tvivl om, hvor vor tappre Landsmand helst vilde have havt sin Post!

Dog ikke blot Lystfyrværkerier beskæftigede Borgaard under hans Ophold i England i disse Aar. Han havde naturligtviis i sin lange og virksomme Tjenestetid, og fornemmeligen som Artillerieofficer, samlet mangfoldige Kundskaber i Artilleriefaget, og neppe var der noget europæisk Artillerie, som han ikke personligt havde lært at kjende, enten som Ven eller Fiende. Ved sin Ankomst til England erkjendte han, hvormeget Organisation af et regulært Artillerie her var nødvendig, og i Forening med en anden Artillerieofficer, Brigadeer Hopkey, udarbejdede han et Forslag til en saadan, og indgav dette til Dronningen. Dog dennesinde kom det ikke til nogen Udførelse; Dronningen døde den 1ste August 1714, og først et Par Aar efter, under Georg den 1ste, kom Borgaard til at realisere en Deel af sine omfattende Projecter.

Men under disse Beskæftigelser havde han 1714 den Sorg at miste sin Hustru, Barbara Bradshaw, efter et

Zweig, der andere eine Fama-Trompete führet. Auf der äussersten Face des Obern Capitals stehen die Worte: Anno Pacis. Auf den untersten Piedestalen aber: Julii VII. Londini MDCCXIII. Das ganze Werk war mit unzähligen Racqueten und künstlichen Feuern angefüllet, welche auf der Thems von vielen andern Wasser-Feuern accompagniret worden.

I Europäische Fama, 13ter Band, Pag. 697, findes ordret den samme Beskrivelse, udtagen af en i London udkommen Annonce med den Titel: „A Representation of the Royal Fire-Work perform'd by the directions of Coll. Hopkey and Coll. Borgard on the River of Thames before *Whitehall* y 7. of July 1713. being y day appointed for a publick Thanksgiving for the general Peace.“

14 Mars Hgteffab*). Samtidigt med hende døde et af deres Børn, og begge bleve nedsatte i hans Familiebegravelse i den danske Kirke i London. Alt tidligere, medens han kæmpede i Spanien, havde han mistet flere af sine Børn, og i det følgende Aar 1715 maatte han endnu sørge over Tabet af en Søn, ved Navn Albert, det eneste Barn, han havde tilbage. Den Lykke at leve i en elsket Familiefreds syntes saaledes ikke at skulle blive vor Borggaard til Deel, men hans Liv kun bestemt for Krigen og dens alvorlige Sysler.

Smidlertid giftede han sig anden Gang, i Aaret 1715, med sin Slægtning, Catharine Michelsen, en Søster af Præsten Albert Michelsen ved den danske Kirke i London. I denne Anledning kunde det vel tillades at anføre en Anecdote, som blev fortalt i Woolwich**), men som dog ikke er grundet paa anden Autoritet end en mundtlig Relation: „Efter at Borggaard var kommen tilbage fra sine Krigstog, ønskede han at see sit Fædreland og der at opsoge nogen af sin Familie. Han reiste derfor til Danmark og fandt der en Niece, som han syntes godt om, og tog tilbage med sig til England, i Haab om her, ved sin anseete Stilling og sine udstrakte Bekjendtskaber, at gjøre hendes Lykke; men da dette ikke gif efter Ønske, ægtede han hende selv.“ Hvis denne Anecdote er sand, da maa dette være passeret i Løbet af Aarene 1712—15, og Niesen maa da have været den nævnte

*) Vel siger Præsten Michelsen, der var Borggaards Svoger, i den under Bilag No. 2 anførte Skrivelse til Raadmand Holt, at Borggaard giftede sig 1703; men dette kan neppe være rigtigt, saavel med Hensyn til de anførte Krigsbegivenheder som ifølge Forstanderskabets Protocol for den danske Kirke i London. Derimod kan dette vel være skeet i Aarene 1699—1701 under hans Inaktivitet i England, fra Freden til Ryswick og til Krigens Udbrud 1702.

**) Saavidt jeg mindes af den gamle, særdeles velvillige Bibliothekar Mr. Mackay ved Artilleriebibliotheket.

Catharine Michelsen, hans anden Hustru. Borggaard var da 56 Aar gammel, og hans unge Kone 24 Aar.

Vi have nævnt den danske Kirke i London. De mange Danske, som i Slutningen af det 17de og i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede opholdt sig i London, søgte nemlig Trang til en dansk Kirke, og fik, ved Sammenstød og ved Prinds Georg af Danmarks (Dronning Annas Gemal) betydelige og formaaende Bistand, deres Ønske opfyldt. Borggaard var i længere Tid, i Forening med flere Danske, denne Kirkes Forstander, hvilket kan sees af de Udtog af Forstanderskabets Protocol, der ledsage denne Biographie som Bilag, hvori tillige flere Noticer findes medtagne, som vedkomme den Borggaardske Familie.

Vi vende os nu fra disse desværre kun faa Træk, som det har været muligt at efterspore af Borggaards private Liv i denne Fredsperiode, for atter at følge ham paa ny til Striden, der dog dennegang kun blev til en kort Expedition i selve Storbritannien.

Efter Dronning Annas Død reiste sig nemlig paa flere Steder i England Partier til Fordeel for den forjagede og nu for kort siden afdøde Konge Jacob den 2dens Søn, Jacob den 3die, almindeligen bekendt under Navn af Prætendenten, af det Stuartske Huus, hvis mange Tilhængere ønskede det igjen paa Thronen istedet for den nys kaarede hannoveranske Churfyrste, Georg den 1ste. Som en ivrig Catholic, og for at svække sin Nabos fiende, understøttede Ludvig den 14de Prætendenten, ligesom han tidligere havde staaet Faderen bi ved lignende Forsøg. Oprøret blev temmelig almindeligt, især i Skotland, hvor Greven af Mar, en riiig og meget formaaende Mand, havde stillet sig i Spidsen og var allerede rykket frem til Stirling for at gaae imod Landets Hovedstad Edinborg. Men uventet døde, til uoprette-

ligt Tab for dem, Ludvig den 14de, den 16de September, og Frankrigs Hjælp ophorte derved. Ikke destomindre vovede dog Prætendenten sig til Skotland, og, ledsaget af nogle Faa (blandt hvilke Lord Teignmouth, en Søn af Marechal Berwick), landede den 22de December ved Peterhead. I kort Tid samlede han en betydelig Mængde Tilhængere om sig, holdt sit Indtog som Konge i flere Byer og bestemte den 23de Januar til sin Kroningsdag. Regjeringen blev derved nødsaget til at tage de kraftigste Forholdsregler. Marlborough, som efter Dronningens Død atter var bleven indsat i sine store Værdigheder som Armeens Høfstdommanderende og Stormester over Artilleriet, beordrede Hertugen af Argyle, der commanderede i Skotland, at samle Alt, hvad han i Hast kunde faae tilveiebragt, for at standse Oprørernes Fremgang. Denne var ogsaa saa heldig, den 24de November, ved Dumblain, ikke langt fra Stirling, i en forresten ubetydelig Træfning, at bringe Oprørerne til at trække sig tilbage, og det varede ei længe, før der ankom Forstærkning fra flere Sider, især hollandske Hjælpetropper under Generallieutenant Cadogan, Marlboroughs Yndling og Skolar.

Borggaard blev i December Maaned ligeledes beordret til søværts at afgaae med Artilleriet, men, forhindret af Modvind, ankom han dog først i Februar, det følgende Aar 1716, til Leith i the Frith of Forth, hvor Hertugen af Argyle befalede ham at affende Skibene med Artilleriet til Innerkithen, en Havn paa Fjordens nordre Side, derimod selv med samtlige Officerer og Artillerister at begive sig til Stirling. Her blev han beordret at tage 15 Kanoner, som vare komne fra Edinborg, under sin Commando, for at bruge dem som Feltstyks; men han siger selv, at de vare i en saadan Tilstand, „at det ikke kan beskrives.“ Dog bragte

han dem dog til at følge den fremrykkende Hær indtil Dundee, hvor han erholdt Ordre, igjen søvært at bringe Trainet tilbage til Edingborg, da nemlig Oprorerne, ved den kongelige Armees Fremrykning, vare ilksomst flygtede. Den saa truende Opstand sprang saaledes som en Sæbeboble, og Prætendenten affeilede fra Montrose atter til Continentet*).

Strax derpaa, i Marts Maaned, blev Borggaard beordret af General Cadogan, der havde erholdt Overcommandoen istedet for Hertugen af Argyle**), at lade Train-soldaterne afmarchere og sende Skibene med Artilleriet tilbage til London; og saaledes var i den korte Tid af en Maaned denne Campagne, om man kan kalde den saa, tilende.

Ifke destomindre var den af vigtige Følger for Borggaard, og navnlig for det engelske Artillerie. Man havde overbevist sig om dette Raabens slette Tilstand, og det kan ikke feile, at General Cadogan, som nu selv havde været Dienvidne dertil, har indmeldt dette til Marlborough, der, som anført, var Artilleriets Stormester. Ved Borggaards Tilbagekomst til London, blev det ham derfor paalagt, at indgive til the Board of Ordnance (Artilleriedirectionen) et Forslag til et nyt Artilleriemateriel, ledsaget af Tabeller og Tegninger af alle Calibre, saavel Jern- som Metalskys,

*) W. Coxe, *Memoirs of John Duke of Marlborough* 4°, Vol. 3, page 602—13, og i den tydske Oversættelse, Wien 1822, 6ter Band, Pag. 369, o. s. v.; *Theatrum Europæum*, 20ter og 21ter Band, Anno 1715 og 1716, nemlig de den engelske og hollandske Historie vedkommende Artikler; ligeledes *Europäische Tama*, 15ter Band, Pag. 978, o. s. v.; *Neu-eröffnete Welt- und Staats-Spiegel*, Haag 1716, 8vo, 92 Theil, Pag. 599; samt Efterretningerne fra London og Paris i *Gazette de Paris*, pendant 1715 & 16.

**) Der paa Grund af ikke tilbørlig udviist Iver for at hemme Oprøret var bleven kaldt tilbage.

Morterer, o. s. v. Dette blev ogsaa meget hurtigt efterkommet, thi alt tidligere havde han, som vi have seet, indgivet et lignende Forslag, saa at det vel ikke kostede ham stor Møie at bringe det frem igjen. Dette vandt Directionens Bifald, og Udførelsen deraf dreves med saadan Iver, at der allerede i samme Maaned, 1716, blev, efter hans Tegninger, støbt tvende fireogthve pundige Metalkanoner i Mr. Bagley's Støberi ved Windmill Hill. Borggaard var nærværende ved Støbningen, ved hvilken der indtraf en sørgelig Hændelse, som kostede mange Menneſker Livet. Ved nemlig at lade det smeltede Metal strømme ud i Formen til en af Kanonerne, fløi det op og forbrændte mange af Tilskuerne saa farligt, at af 20 Personer, som bleve saarede, døde de 17. Borggaard selv blev forbrændt paa fire Steder*).

*) Det ovennævnte Støberi ved Windmill-Hill er upaatvieldigen det samme som det, der i en lille, i Woolwich 1837, udkommen Piece, med Titel „Woolwich and its Environs, published by William Cock,“ findes omtalt beliggende i Upper Moorfields, London, nær det Sted, hvor nu Wesleyon Chapel staaer, nemlig mellem Windmill-Street og Artillery-Place, Finsbury. Ligeledes er det i denne Piece omtalte ulykkelige Tilfælde høist sandsynligen det samme som det ovenanførte, der er udtaget af Borggaards originale „Beretning“, og da der i hiin indeholdes nogle flere, ikke uinteressante Details, vil jeg anføre dem her: Foran Støberiet stode nemlig nogle gamle Kanoner, Trophæer fra den engelske Armees Seire under Marlborough over de Franſke. Disse Kanoner besluttede man at omstøbe, og da dette blev bekjendt i Publicum, strømmede der en stor Mængde Menneſker til, som vare begjærlige efter at see, „hvorledes det franſke Metal vilde tage sig ud i engelske Kanoner.“ Et Gallerie var opreist inde i Støberiet for Tilskuerne, blandt hvilke en ung Mand, Andreas Schalch, en Schweizer, som var paa en teknisk Rejse i England og som med Opmærksomhed havde iagttaget Forberedelserne til Støbningen, bemærkede, at Formen ikke var tilstrækkelig tør, og forudsagde de mulige farlige Følger heraf. Hvad

I de følgende tvende Aar, 1717 og 1718, vedblev Borggaard sine Arbejder paa det nye Artilleriemateriel, som the Board of Ordnance havde overdraget ham at udføre, saavel med Hensyn til Skytset selv som til dets Montering, Ammunition, og alskens andre hertil hørende Gjenstande, baade for Land- og Søtjenesten. Han blev saaledes den egentlige Skaber af det engelske Artillerie, og var for det, hvad siden Gribeauval blev for det franske. Af den i Vilagene til dette Levnetsløb fœiede Fortegnelse over hans Constructioner, Tabeller, o. d. sl. vil kunne skønnes, hvor omfattende hans Virksomhed har været, skjøndt det er udenfor al Tvivl, at denne langt fra indeholder Alt, hvad han i saa Henseende har udrettet, men kun den Deel, Tiden har levet, eller kun det, Forfatteren af dette Levnetsløb under sit korte Ophold i Woolwich har seet sig istand til at samle. — Borggaard blev ogsaa, for end mere officielt at kunne fremme denne vigtige Sag, af Kong Georg den 1ste, den 25de April 1718, udnævnt til Assistent hos „the Surveyor of the Ordnance,“ og havde den Glæde at see sine mange Forslag approberede og saa hurtigen realiserede, at allerede Expeditionen til Vigo i Spanien, det følgende Aar 1719, ved det betydelige Antal af Kasteskylts, alene af Borggaards Opfindelse, som her anvendtes, giver et frappant Exempel paa det Meget, der ogsaa i de andre Brancher i Artilleriet

Schalch havde forudsæet fete. — Det gloende Metal exploderede frygteligt ud af Formen; mange Mennesker bleve forbrændte og flere af dem døde. Schalch kom ved sin Forudsigelse i en saadan Anseelse, at Regjeringen overdrog ham at anlægge et Støberi, der dog skulde være i en Afstand af 12 engelske Mile fra London. Han valgte Woolwich, og anlagde paa Arsenalets Grund sit Støberi, som han bestyrede i 60 Aar, indtil han døde 1776, i den høje Alder af 90 Aar.

og af andre Arter Skytz, i dette korte Tidrum af 2 à 3 Aar, maa have været udført.

Denne hans Virksomhed blev imidlertid afbrudt ved ovennævnte Expedition til Vigo, som Følge af den Strid, som i Aaret 1719 opstod mellem Spanien og England. Aarsagen til denne var følgende: Spanien kunde ikke glemme de store Tab, det havde lidt ved Freden til Utrecht og Raastadt, og da nu Regjeringen blev ledet af en duelig og ærgjerrig Statsmand, Cardinal Alberoni, blev der gjort et Forsøg paa at gjenvinde den tabte Magt, og at forskaffe Philip den Vte Regentskabet over Frankrig, som Hertugen af Orleans førte, ja vel endog Kronen selv efter den unge Konge Ludvig den 15de, hvis svagelige Helbred lod formode en tidlig Død. For at forhindre England fra at indblande sig i disse franske Anliggender, besluttede Alberoni, ligesom for faa Aar siden Ludvig den 14de, at understøtte den forhen omtalte Prætendent, og derved give den engelske Regjering Andet at tænke paa. Hverken List eller Magt blev sparet for at naae dette Maal; dog mislykkedes begge. Hertugen af Orleans opdagede i Tide det Complot, der vilde bemægtige sig hans Person, og de store Udrustninger, der skulde bringe Prætendenten til England, tilintetgjordes i en stærk Storm*). Frankrig og England forenede sig dernæst mod Spanien. I Spidsen for en fransk Armee marcherede Berwick, der forhen saa ofte havde kæmpet for Philips Sag, nu imod ham ind i Spanien, medens en engelsk Flaade blokerede og hærjede dets Kyster. Denne Flaade, under Ad-

*) Den oftere i dette Levnetsløb omtalte Hertug af Ormond, under hvem Borggaard havde tjent ved Expeditionen til Cadix og Vigo i Aaret 1702, stod nu, som Kongen af Spaniens General Capitain, i Spidsen for disse Udrustninger, efter at han, som en Tilhænger af Prætendenten, var bleven landsforviist fra England.

miral Mitchels Commando, bestaaende af 5 Krigsskibe, 20 Transportskibe, 2 Brandere, 1 Bombardeergalliot og 2 Proviantskibe, afdroede den 2den October, med 4500 Mand Landingsstropper ombord under Lord Cobham, fra St. Helens (Wight). Den 10de October ankom den i Bugten ved Vigo i Gallicien, og efter at Tropperne strax vare blevne landsatte, maatte Staden selv tilligemed Fortet St. Sebastian overgive sig den 12te, og Besætningen flygte til Castellet. Den 14de begyndte Bombardeergallioten at beskyde dette, dog uden synderlig Virkning; men da dernæst 46 Morterer vare blevne bragte i Land, foretoges et Bombardement i 4 Dage efter hinanden, hvorved Castellet nødtes til at capitulere. Den 21de October udmarcherede Garnisonen, der i Løbet af Beleiringen havde tabt 360 Mand og nu kun beløb sig til 469 Mand. I Staden selv foresandtes 60 store, for største Delen fornaglede Jernstykker, og i Castellet 43 tildeels Metalkanoner og 2 store Morterer, samt 2000 Tønder Krudt og 8000 Musketter, der havde været bestemte til det intenderede Indfald i England.

Paa dette Sted, hvor Borgaard for 17 Aar siden havde taget Deel i Erobringen og Tilintetgjørelsen af den spanske Solvflaade, commanderede han nu atter det engelske Artillerie, og her viste sig ogsaa for første Gang hans nye Systems Godhed, thi det var ved de Morterer, han selv havde construeret, at han tvang Castellet til Overgivelse. Det er om denne alvorlige Prove af sit Skyts, at han med Bessedenhed selv taler, naar han i sine Antegnelser siger: „Lord Cobham og de andre Generaler kunne bedre give en Beretning herom end jeg selv*)."

*) Saavidt det har været mig muligt at udfinde, deels af Borgaards egne Papirer, deels af Skrifter fra Midten af forrige Aarhundrede, har Grundlaget for hans System bestaaet i følgende Calibre :

Foruden Vigo blev ogsaa Ponte Vedra og flere Stæder paa Galliciens Kyster indtagne; Skibe, Doffer og Arsenaler ødelagte, og Kysten plyndret. Dog var Krigen ikke af lang Varighed. Spanien erkjendte sin Magtesløshed mod saa mange og store Modstandere (thi til England og Frankrig havde nu ogsaa Holland og den tydske Keiser sluttet sig). Premierministeren Alberoni, Ophavsmanden til Krigen, blev landsforvist, og Freden sluttet omtrent paa samme Vilkaar som den til Utrecht og Rastadt*).

Bed Borggaard's Tilbagekomst til England fra denne hans sidste Campagne, fortsatte han sine afbrudte Arbejder med Hensyn til den fuldstændige Organisation af det engelske Artillerie. Men midt i hans bedste Virksomhed blev Oberst Armstrong udnævnt til „Surveyor of the Ordnance“, og da denne Mand, som det syntes, ikke vilde eller ikke vidste at paaskjønne Borggaard's Fortjenester**), hemmedes derved hans gavnlige Bestræbelser, og, som han selv siger, blev han „ikke raadspurgt i nogen Ting denne Tjeneste vedkom-

Feltstyts: 12, 9, 6 og 3 \mathcal{R} s (tilbeels ogsaa 2 \mathcal{R} , $1\frac{1}{2}$ \mathcal{R} , 1 \mathcal{R} og $\frac{1}{2}$ \mathcal{R} s).

Beleiringsstyts: 24 \mathcal{R} s, 18 og 12 \mathcal{R} s.

Boldstyts: 42 \mathcal{R} , 32, 24, 18, 12, 9 og 6 \mathcal{R} s.

Skibskanoner: 42 \mathcal{R} , 32, 24, 18, 12, 9 og 6 \mathcal{R} s.

(Formodentligen Felt- og Beleiringsstyts af Metal).

Landmorterer: 13", 10", 8", 7" og Royal-Coëhorn ($5\frac{1}{2}$ "?).

Seemorterer: 13" og 10".

Haubitser: $5\frac{1}{4}$ " og maaskee 8".

*) W. Coxe, *Memoirs of the Kings of Spain*. II. p. 358, o. s. v.; *Gazette de Paris* du 14 Octobre et du 11 Novembre 1719; *Europäische Tama*, 19ter Band, Pag. 704, o. s. f.

**) Armstrong var iøvrigt en Mand af Kundskaber og stod i megen Anseelse. Han døde 1742 som Generalmajor, Generalquartiermeester, første Directeur for Englands Fortificationsvæsen og Oberst for et Infanterieregiment. (*Gazette de Paris* du 19 May 1742).

mende, uagtet Hans Majestæts egen Bestemmelse.“ — Denne Inaktivitet eller Tilsidefattelse fandt formodentligen Sted i Maret 1721, men kan neppe have været længe, eller været af væsentlige Følger; thi han var i activ Tjeneste, da Marlborough, som Artilleriets Stormester, (Master-general of the Ordnance) den 1ste April 1722 fornyede hans Bestalling som Oberst i Artilleriet, og, da Lord Cadogan (den samme, som Borggaard for en 6 Aar siden havde tjent under i Skotland) fulgte Marlborough som Stormester, udfærdigede han ligeledes, den 1ste October samme Aar, en for vor Landsmand fornyet Bestalling som Oberst *). Fremdeles finde vi, blandt de af ham forfattede og i Artilleriebibliotheket i Woolwich opbevarede Tabeller og Constructio-
ner (hvorover en Fortegnelse følger i Bilag No. 4), flere fra dette Tidsrum, der vidne om, at han arbejdede bestandig i denne Retning. Det er ogsaa bekjendt, at han stod i særdeles Gunst hos Kong Georg den 1ste selv, der, formodentlig i Egenskab af Armeens høistcommanderende General, ud-

*) I Borggaard's engelske Tjenestetid vare følgende Master-generals of the Ordnance:

Lord Viscount Sidney	udnævnt den 28de Juli 1693.
John Earl af Marlborough	— — 29de Juni 1702.
Carl Rivers	— — 10de Jan. 1711.
Hertugen af Hamilton	— — 5te Sept. 1712.
John Hertug af Marlborough	— — 4de Oct. 1714.
William Earl af Cadogan	— — 30te Juni 1722.
John Hertug af Argyle etc.	— — 3die Juni 1725.
John Hertug af Montagu	— — 10de Mai 1730.
Charles Hertug af Marlborough	— — 10de Mai 1755.

(Sevnfør G. Smiths mil. Dictionary. London 1779. 4°.)
Hertil maa dog søies Henry Lord af Rumney, 1696. (Theat. Europ. 15ter Theil). Vi finde ogsaa Pag. 93 og 94, at han som Master general har udfærdiget Borggaard's Bestallinger i 1696 og 1698. (see tillige Bilag No. 1, Borggaard's Commissions).

nævnte ham til Brigade-General den 1ste Marts 1727*), og denne Gunst forplantede sig i ikke ringere Grad til Sønnen, Kong Georg den 2den, som kort efter sin Thronbestigelse ikke alene fornyede hans Bestalling som Brigadeer, den 16de Juni 1727, men ogsaa, den 1ste November samme Aar, udnævnte ham til Oberst for det kongelige Artillerieregiment.

Da Oprettelsen af dette Regiment eller Corps var Borggaards Bærk, ville vel et Par Ord desangaaende her findes passende: Som bekendt, indgav Borggaard i Dronning Annas sidste Regjeringsaar 1714 et Forslag denne Sag betræffende; men det er sandsynligt, at han allerede tidligere, i Begyndelsen af den spanske Krig, har foreslaaet noget lignende. Dette har formodentlig givet Anledning til at man i 1705 finder omtalt et „Royal Regiment of Artillery,“ der forhen blev kaldet „the train of Artillery,“ og Borggaard anføres som sammes Commandeur**, skjøndt dette egentligen kun gjaldt for det engelske Artillerie i Spanien og Portugal, hvor han dengang befandt sig. Men det er rimeligt, at Organisationen af Regimentet først, efter Urolighederne i Skotland 1716, kom til Udførelse, paa samme Tid som Artilleriemateriellet blev organiseret af Borggaard. Dog blev han vel først nogle Aar senere udnævnt til Commandeur for dette nye Regiment; thi i sin „Beretning“, strax efter at have omtalt den formeentlige Tilside-

*) Bilag No. 1, Borggaards Commissions. Ifølge Europæiske Fama 26ter Band, Pag. 987 og 988, udnævnte Kong Georg den 1ste, kort før sin Død, i Marts 1727, følgende Oberster til General-Brigaderer: Borggaard, Colombine, Francks, Newton, Pocock, Churchill, Barrel, Clayton, Jones, Kirke, du Bourgay, de Galley, Moyley, Parker, Tyrrel, Fielding, Desbordes, Kerr, Marquis Hertford, og Ridder Rich. Conferer ogsaa Gazette de Paris du 3 May 1727.

**) G. Smiths mil. Dictionary.

fættelse (1721) for Oberst Armstrong, anfører han: „Hans Majestæt den afdøde Konge behagede naadigst at fornye min gamle Bestalling som Oberst og at betroe mig Commandoen over Artillerieregimentet, bestaaende af 4 Compagnier, oprettet til hans Tjeneste.“

Regimentet bestod saaledes fra Begyndelsen ikkun af 4 Compagnier; men det udvidedes snart til 4 Batailloner à 10 Compagnier (hvoraf 2de Compagnier Invalider); 1 Oberst, 1 Oberstlieutenant og 1 Major udgjorde Staben og havde ikke Compagnie. Hvert Compagnie bestod i Krigstid af 100 Mand, og commanderedes af 1 Capitain, 1 Premierlieutenant og 3 Secondlieutenanter; men i Fredstid reduceredes Styrken til det Halve*). Saadan var vel omtrent Organisationen i Borggaards sidste Levedage. Men senere, og navnlig under den sidste, store Krig paa Con-

*) Smith's Dictionary.

Som en Curiositet vil jeg her, efter nebensstaaende Kilder, anføre de af Parlamentet bevilgede Udgifter til det engelske Land-Artillerie i den sidste Periode af Borggaards Liv:

§ 1717 ordin. Udg. 73,327 £. St.

1735 — — 79,760 — — — — — extraord. 24,693 £. St.

1738 — — 79,723 — — — — — 6,296 —

1740 — — 94,071 — — — — — 46,362 —

1742 — — 127,703 — — — — — 82,728 —

1743 — — 146,637 — — — — — 98,048 —

1744 — — 165,428 — — — — — 73,924 —

1745 — — 195,008 — — — — — 68,426 —

1747 — — 284,004 — — — — — 193,206 —

1749 — — 195,000 — — — — — 68,426 —

1751 — — 190,150 — — — — — 1,699 —

§ Maret 1747 var saaledes Artilleriets Udgifter stegne til den uhyre Sum af circa 480,000 £. St. eller omtrent 4 Millioner Rigsbankbaler. (Theatr. Europ. 2ter Band; Neue Europ. Fama, 1, 3, 5, 8, 9, 10 og 12ter Band; Gazette de Paris, pendant les années 1742, 1745, 1749 & 1751).

tinget, udvidedes dette Corps, der dog stedse har beholdt Navn af Regiment, til den betydelige Styrke af 24,000 Mand, og havde til første Oberst og Chef Stormesteren selv, og til anden Oberst Artilleriets Generallieutenant. En tredie hoi Artillerieofficeer, nemlig den deputerede Generaladjutant, var dog den egentlige tjenstgjørende Chef, eller rettere Generalstabschef, der havde sit Qvarteer i Artilleriets Hovedpunct, Woolwich. Fremdeles udgjorde Artilleriets Officerspersonale: 13 Oberster af 1ste Rang, 22 af anden, (hvilke næsten alle vare Generaler og Generallieutenanter i Armeen) 39 Oberstlieutenanter, 15 Majorer, 151 Capitainer, 126 Secondcapitainer, (der indtil 1772 førte Navn af Capitainlieutenanter og commanderede de Compagnier, som havde en Oberst til Chef) 338 Premier- og 119 Secondlieutenanter*). — Til hvilken Kæmpestørrelse var ikke saaledes det Embryon udviklet, som vor Borggaard for 100 Aar siden havde nedlagt!

I Forbindelse med Regimentets Oprettelse stod ogsaa sammes Casertering og Officerernes Dannelse. Med Hensyn til det første blev der i Woolwich, i Forhold til Corpsets daværende Størrelse, opført flere Bygninger, der dog senere have maattet vige for de langt pragtfuldere, som nu udgjøre Artilleriets Caserner. — Til Officerernes Dannelse blev Academiet i Woolwich oprettet 1719, og dets Statuter og Privilegier stadfæstede ved Rescript af Georg den 2den, den 30te April og 18de November 1741. Det laae dengang indenfor Arsenalets Mure; men da det i Begyndelsen af dette Aarhundrede befaandtes for indskrænket for det større

*) Ch. Dnpin, voyage dans la Grand-Bretagne, Force militaire, Paris 1820, 4°.

Antal Gleyer, blev det 1806 henlagt til dets nuværende Sted ved Woolwich Common, der er Artilleriets Exercerplads.

Som Chef for Artilleriregimentet var Borgaard tillige Oberst for Academiet, hvis Oprettelse han tillige havde foranlediget, og, saavidt vides, beholdt han begge disse Poster til sin Dødsdag.

Den 28de October 1735 blev han udnævnt til Generalmajor *) og den 2den Juli 1739 til Generallieutenant **); begge Bestallinger udfærdigedes af Kong Georg den 2den selv, som Armeens Høistcommanderende. Vor Landsmand var da 80 Aar gammel, men kraftig og livsfrisk, og, uagtet en for hans høie Alder anstrængende practisk Virksomhed, endnu bestandig sysselsat med theoretiske Arbejder, hvorpaa den følgende Fortegnelse over hans artilleristiske Efterladenskab afgiver et Beviis. Hans stærke Natur, der dog, i de mange farefulde Situationer af hans eventyrlige Krigerliv, havde været udsat for de voldsomste Stød og Anstrængelser, vedligeholdte sig endnu stedse, og først i den høie Oldingsalder af 92 Aar maatte han bukke under og forlade denne Verdens Tumleryds den 7de Februar 1751.

Han Liig blev bragt til London og nedsat i Grav-

*) Borgaards Commissions, Bilag No. 1. The Gentleman's Magazine, Vol. V, page 738, December 1735, under Promotions: Majors General: Sir James Wood, Albert Borgard, Franc. Colombine, etc.; ligeledes i the London Magazine, Vol. 4, page 688, December 1735, under Rubriken Promotions; og i Gazette de Paris du 10 Decembre 1735, page 598.

***) Borgaards Commissions, Bilag No. 1. The Gentleman's Magazine, Vol. IX, July 1739, page 384, under Promotions: Lieut. Generals: George Preston, Albert Borgard, Francis Colombine, etc. Uden at angive Navne bekendtgjøres i the London Magazine, Vol. 8, July 1739, page 362: The Major-Generals are promoted to the Rank of Lieutenant-Generals; ligeledes i Gazette de Paris du 1er Aoust 1739, page 371.

hvoelvingerne i den danske Kirke, for hvilken han, som vi have seet, i længere Tid havde været en af Forstanderne, og hvor hans første Kone og flere af hans Børn vare begravede. Paa den Blytiste, der indeslutter hans jordiske Levninger, findes en Plade med følgende Inscription *):

Albert Borgard, Esquire,
Lieut. General of His Majesty's Forces,
Colonel of the Royal Regiment of Artillery.
Died 8th February 1751,
aged 91 Years **).

*) Ifølge velvillig Meddelelse af Herr Ritmester, Greve von Blücher-Altona, Ribber, som i afvigte War opholdt sig i London.

**) S the Gentleman's Magazine and Historical Chronicle, Volume XXI, for the Year 1751, London, 8vo, page 91, anmeldes hans Død som følger:

February 1751. *Historical Chronicle.*

Deaths. Febr. 9. Gen. Albert Borgard, an old experienced officer and engineer of great reputation, ag. 94; he was mightily beloved for his humane disposition; he served in 19 battles and 20 sieges, was 76 years a soldier, and 59 in the English service, was made a Colonel of foot in 1705 and Col. of artillery in 1706.

The London Magazine or Gentleman's Monthly Intelligencer, Vol. XX, for the Year 1751, 8vo melder hans Død ganske fort under følgende Form:

February 1751. *The Monthly Chronologer:*

Deaths. Febr. 9. Lieut. general Borgard, an old experienced officer, in the 95th year of his age.

(Med hans Død avancerede, ifølge the Gentleman's Magazine, page 92, Lt. col. Belford til Oberst; Major Nicholson til Oberstlieutenant og Capt. Williamson til Major i the Royal Regiment of Artillery.)

Uoverensstemmelsen mellem Angivelserne af Borggaards Alder

Figesom hans Tapperhed og militaire Dygtighed vare almindeligen erkjendte, saa og hans Retssindighed, Uegennyttighed og Fædrelandsfjnd. Han var en Fader for sit Corps og en varm Forsvarer af sine Soldaters Rettigheder. Agtet og paa-
 skjonnet af en Række af engelske Konger, blev han under Kong Wilhelms Auspicier engelsk Kriger og Borger, og under Georg den 1ste og Georg den 2den, der begge særdeles yndede ham, steg han fra en Værdighed til en anden. Hos Prinds Georg af Danmark, den regjerende Dronning Anna's Gemal, stod han i fortrinlig Gunst, hvortil maaskee ogsaa Landsmandsskabet kan have bidraget en Deel. Overalt vare hans Fortjenester paaakjonnede, saavel hjemme som i Udlandet, saavel af Fyrsterne som af hans Medborgere. Vel syntes det, som han under Georg den 1stes Regjering, paa kort Tid, blev noget tilsidefat, da han i Organisationen af Artilleriets Materiel maatte vige for en anden; — muligens at ogsaa Borggaard, som fortrinligvis i Krigen havde erholdt sin artilleristiske Dannelse, ikke saa ganske vilde erkjende Bigtigheden af videnskabelige Undersøgelser*) — men

og Dødsdag, lader sig ved Nøisesterretningerne letteligen forklare af disses mindre paalidelige Kilder. Med Hensyn derimod til den forfjellige Dødsdag paa Pladen og paa det af de engelske Artillerie-officerer satte Hædersminde (see de næstfølgende Pagina), som og i Præsten Michelsens Skrivelse, Bilag 2, samt i Forstanderskabets Protocol, Bilag 3, tillader jeg mig den naturlige Giening, at Borggaard er død om Natten mellem den 7de og 8de Februar.

*) John Muller, Treatise of Artillery, London 1757, 8vo, pag. 125. Iøvrigt erkjendte Muller hans store Erfaring og practiske Dygtighed, og ved, f. Ex. Pag. 144, at omtale Constructionen af Sæe-Morterer, siger han: „The chamber of the present 13 inch, holds 32 pounds of Powder, altho' the late general Borgard told me, he never made use of more than 12 pounds, and as he had more experience in that service than perhaps any other person, we may depend on what he said; &c.“

vist er det, at Artillerieofficererne fuldeligen erkjendte hans Værd, og det ved ikke blot i levende Live at ære ham, da han som formaaende Chef kunde vise sin Magt og Indflydelse, men ved, endog over tredive Aar efter hans Død, at sætte ham et Hæders Minde. Thi efter at den ældre General Congreve i Aaret 1775 havde lagt Grunden til et saakaldet Repositorium, eller Samling*) af Modeller af artilleristiske Gjenstande, blev dette 1785 prydet med vor Landsmands Portrait, prægtigen udstyret og forsynet med trede mindre Tavler, der fort omtale hans overordentlige militaive Løbebane og Fortjenester af det engelske Artillerie.

Besøiede Lithographie er en Fremstilling af dette Tableau**), (3 à 4 Allen høit, 2 à 3 Allen bredt) med tilhørende trede Smaatavler. I den ene af disse, tilvenstre af Tableauct, anføres de 18 Batailler***), og i den tilhøire

*) Denne Samling blev senere tilbeels ødelagt i en Ildbrand; men ved den yngre Congreve, Opfinderen af Raketterne, paa ny reetableret. I 1819 blev Rotunden, der nu indeholder Repositoriet, opført i den nybige Park, hvor Artilleriet foretager sine Manipulationsøvelser, m. m.; tidligere var det indenfor Arsenalets Mure. Det ældste Repositoriums Brand har formodentligen foranlediget, at Borggaards Portrait blev henflyttet til the office of the director-general of the ordnance, udenfor Arsenalet, hvor det fandtes, da jeg i 1828 besøgte Woolwich.

**) Efter en af mig under mit Ophold i Woolwich tagen Skizze, efter hvilken ogsaa det foran denne Biographie anbragte Portrait er udført af Generalstabens Lithograph, Herr Premierlieutenant G. v. Henckel.

***) De findes neniagtigen saaledes optegnede:

18 Battles.

Oeland	1676.	Oddewal	1677.
Halmstadt	1676.	Wittau	1678.
Lund	1676.	Vienna	1683.
Ronneburgh	1677.	Gran	1685.

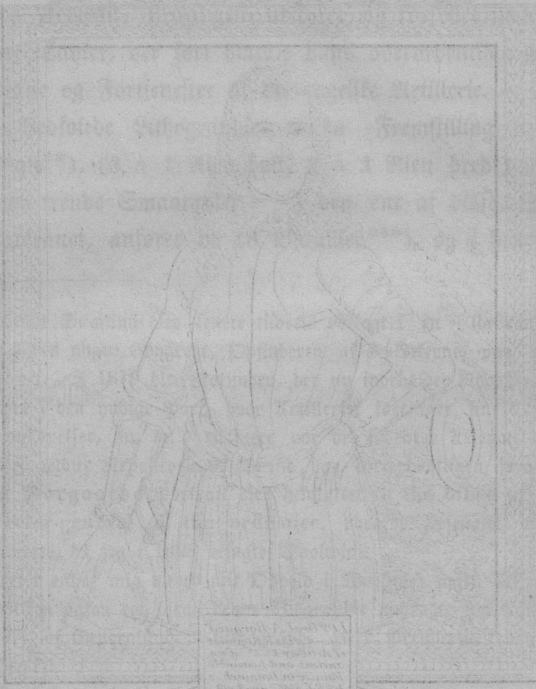

R. Battles
 He fought in
 the year 1713
 at the battle of
 Poltava
 and was
 taken prisoner
 by the Russians
 but was
 soon
 restored
 to his
 regiment
 and
 continued
 to serve
 with
 distinction
 till
 his
 death
 in
 the
 year
 1751

24. Negro
 He was
 a
 Negro
 who
 served
 in
 the
 army
 and
 was
 taken
 prisoner
 by
 the
 Russians
 at
 the
 battle
 of
 Poltava
 in
 the
 year
 1713
 but
 was
 soon
 restored
 to
 his
 regiment
 and
 continued
 to
 serve
 with
 distinction
 till
 his
 death
 in
 the
 year
 1751

1st Col A. Borgard
 Colonel of the R. Regiment
 of Artillery &c. &c. of an
 ancient and honorable
 Family in Denmark
 † 7 Feb. 1751, aged 92.

vi er borte af Kirkehistorierne, selv om vi har fundet
 Guld, og det ved alle, det er i første Linie at vi har, da
 den som temmelig tidligt har, og den Mængde og Dybde
 disse, som ved, endog endog, som det er ved det, at
 jeg som et andet, som det er ved det, at den sidste, der
 ned i Kongens i Kongen 1771, og den anden, at
 indfatter Hovedparten af den, og den anden, at
 indtager Hovedparten af den, og den anden, at
 indtager Hovedparten af den, og den anden, at

18. Billedet.

Oeland	1676.	Gildewald	1677.
Holmstedt	1676.	Wiliam	1678.
Lund	1676.	Vilhelm	1683.
Rosenbergh	1677.	Arne	1686.

de 24 Beletringer*), i hvilke Borgaard har deeltaget, samt i den tredie, lidt større Tavle, under Portraitet, følgende Inscription**):

Budziack	1688.	Brozas	1705.
Nuys	1689.	Almanza	1707.
Salankamen	1691.	Almenara	1710.
Steenkirk	1692.	Saragossa	1710.
Landen	1693.	Villa Viciosa	1710.
*) 24 Sieges.			
Wismar	1675.	Huy	1694.
Helsingburgh	1676.	Namure	1695.
		Fort St.Catharine,	
Lantzkron	1676.	Cadiz	1702.
Christianstedt	1676.	Fort Matagor, Cadiz	1702.
Marstrand	1677.	Fort Durand, Vigo .	1702.
Nieuhausel	1685.	Valencia d'Alcantara	1705.
Buda	1686.	Cividad Roderigo . .	1706.
Kaminice Podolzky	1688.	Alcantara	1706.
Keyerswaert	1689.	Fort St.Philip, Minorca	1708.
Bonn	1689.	Villa Nova, Catalonia	1709.
Mentz	1689.	Balaguer	1709.
Namure	1692.	Vigo	1719.

**) Der i original Sproget nøiagtigen lyder saaledes:

Lieutenant General Albert Borgard.

Colonel of the Royal Regiment of *Artillery, &c.*
of an Antient and Honorable Family in *Denmark.*

He began his Military Career at the Age of Sixteen, in the Year 1675 in the Army of his Sovereign, at that time at War with *Sweedens*, first as *Cadet*, then as *Ensign* in the *Queens* Regiment of *Foot*. In 1692 he came into the British Service under the Auspi-

Generallieutenant Albert Borgard.
 Oberst for det kongelige Artillerie-Regiment, etc. i
 af en gammel og hæderlig Familie i Danmark.

Han begyndte sin militaire Løbebane i sit sextende
 Aar, Anno 1675, i sin Souverains Armeé, paa den
 Tid i Krig med Sverrig, først som Cadet, dernæst
 som Fændrik i Dronningens Regiment til Fods.
 1692 kom han i Brittisk Tjeneste, under Kong Wil-
 helms Auspicier; deeltog personligen i 18 Batailler og
 24 Beleiringer, og, bedækket med Strammer, endte han
 et Liv, rigt paa Aar og Hæder, den 7de Februar 1751,
 92 Aar gammel.

Storbritannien fylder denne tappre Officers

ces of *King William*; was personally engaged in 18
 Battles, and 24 Sieges, and covered with Wounds,
 finished a life full of Years and Honor on the 7 Fe-
 bruary 1751, Aged 92.

To the conspicuous Talents of this Gallant Officer
Great Britain stands indebted for having reduced to
 a regular System the *Science* and the *Service* of
Artillery, as also for the Formation and Establish-
 ment of the *Regiment*.

The *Officers* of that *Corps*, from the great respect
 they bear to his distinguished *Valour* and *Abilities*
 have caused this Portrait (taken from an original
 Painting) to be placed in this *Military Repository* in
 Honor of his Memory. A. D. 1785.

§ Sketch of the Character of his Royal Highness the Prince
 of Denmark, London 1791, 8vo, pag. 39 (og i den tydske Over-
 sættelse af Karl Reinhard, Pag. 107) findes ogsaa den samme In-
 scription noigtigen efter den i det ovenansførte Tableau.

fortrinlige Talenter at have bragt, saavel Artillerie-
Videnskaben som Artillerie-Tjenesten til et re-
gulairt System, ligesom ogsaa Regimentets Orga-
nisation og Indretning.

Dette Corps's Officerer have, paa Grund af
den store Agtelse, de bære for hans udmærkede Tapper-
hed og Dygtighed, foranlediget dette Portrait (ud-
ført efter et originalt Maleri) placeret i dette Mili-
taire Repositorium, til Hæder for hans Minde.
A. D. 1785.

vice, Vice

In the Year 1676. I served as a Captain in the
Queen's Regiment of Foot and was at the Siege of Wis-
mar (a Town in the Territories of Mecklenburg then
belonging to the Swedes) which was taken by the
Danes in the said Year in the Month of December.
1676. Was ordered from the Army with a De-
tachment of Foot on Board the Fleet. A Battle was
fought with the Swedes near Oeland in the Baltic the
11th of June wherein the Danes obtained a complete
Victory. With the aforesaid Detachment in the Month
of July we landed in Schonen and joined the Danish
Army at the Siege of the Castle of Helsingborg, which
place the Danes took from the Swedes in the said Month
by Capitulation.
Marched from thence and was at the Siege of the
Town and Castle of Lundskron. One Night the Swedes
made a great Sally out of the Town with Horse and
Foot; the Danes beat them back and followed them into

Bilag No. 1.

**AN ACCOUNT of the Battles, Sieges &c., wherein
Lieutn. General ALBERT BORGARD hath served,
with what Time and Station and in what Prince's
Service, as also the Dates of His COMMISSIONS
during the time of his being in the English Ser-
vice, Viz.**

In the King of Denmark's Service.

In the Year 1675. **I** served as a Cadet in the Queen's Regiment of Foot and was at the Siege of Wismar (a Town in the Territories of Mecklenburg, then belonging to the Swedes) which was taken by the Danes in the said Year in the Month of December.

1676. Was ordered from the Army with a Detachment of Foot on Board the Fleet. A Battle was fought with the Swedes near Oeland in the Baltick, the 11th of June, wherein the Danes obtained a compleat Victory. With the aforesaid Detachment in the Month of July we landed in Schonen and joined the Danish Army at the Siege of the Castle of Helsingborg, which place the Danes took from the Swedes in the said Month by Capitulation.

Marched from thence and was at the Siege of the Town and Castle of Landskroon. One Night the Swedes made a great Sally out of the Town with Horse and Foot; the Danes beat them back and followed them into

the Town and took it Sword in Hand; the Castle after some days Bombardment was taken by Capitulation.

In the Month of August we marched from Landskroon to Christianstadt, which Town was taken from the Swedes, Sword in Hand (some days after it was invested), without opening Trenches; the Garrison did consist of near 3000 Men, which were all cut to pieces; Liberty for three hours time was granted to the Soldiers to plunder the Town, where there was found a great deal of Riches and Treasure.

In the latter end of August, I was one of the 4000 Men of the Army, which marched from Christianstadt to besiege the Town of Halmstadt; upon their march they were intercepted and totally defeated by the Swedes, of which Number not above 700 Men made their escape.

In the Month of September several young Men, that were well recommended, were taken out of the Foot Regiments to be made Gunners of y Artillery, of which I was one of the Number and served as such in the great Battle fought at Lund (in the Month of December) between the Swedes and the Danes, which continued from Sun rising to Sun setting; this was counted a drawn Battle, because both Army's Artillery remained in the field that night.

1677. I served likewise as a Gunner in the Battle fought between the Swedes and the Danes near Sierkjöbing or Ronneberg, two Leagues from Landskroon in the Month of July, where the Swedes had a compleat Victory.

In the latter end of the said Month, I was ordered with more Gunners from Schonen to the Siege of Marstrand in Norway. In the Month of July, the Town

with a little Fort was attack'd and taken Sword in Hand and two other Castles near the same place were taken by Capitulation.

In the latter end of August, we marched with a Body of the Norwegian Army and fell, in the Night time, on the Swedes at Oddewall, beat them and took from them twelve pieces of Cannon and all their Baggage,

1678. In the Month of September a great Detachment of the Danish Army, where I was one of the Number, was ordered in the Expedition to the Island of Lanterugen in the Baltick. We landed on the said Island. Tho' we met with great opposition from the Swedes, we beat them and obliged them to retire to Stralsund.

1679. I was made a Fireworker and ordered on a Survey of the Island of Sealand in Denmark.

1680. I with another Fireworker was ordered to Berlin in exchange of two Brandenburgher Fireworkers sent to Denmark to learn the difference of each Nations work, relating to all sorts of warlike and pleasant Fireworks.

1681. I was ordered to go from Berlin to Strasburg to perfect myself in all things relative to Fortification.

1682. I was ordered back again from Strasburg to Gluckstadt in Holstein, where I was made Ensign in the Queen's Regiment of Foot.

1683. I was made a Lieutenant in the same Regiment and ordered with the Duke of Wertemberg, who went a Volunteer to the relief of Vienna in Austria, where I was in the battle, fought by the Germans and Poles, commanded by John Sobiesky King of Poland against the Turks, the 11th day of September. The Turks

were totally defeated with the loss of their Artillery and greatest part of their Baggage.

1684. I was ordered with several other Engineers under Coll. Scholten's Command to fortify a place called Farrell in the County of Oldenburg.

1685. I was ordered by the aforesaid Duke of Wertemberg, who went a Volunteer to Hungary and were both of us at the siege of Niewhausel and the battle of Gran, in the Month of August. The Germans beat the Turks and took 23 pieces of Cannon with some of the Baggage and some days after the battle Niewhausel, was taken Sword in Hand.

1686. I went as Volunteer to Hungary and was at the Siege of Buda and was recommended to Coll. Barner, Commander of the Imperial Artillery, who employed me during the Siege in the Artillery Service. The lower Town was taken in June, without opposition; the upper Town and Castle were taken Sword in Hand in the Month of September. Here I got so much Plunder that paid for all my Campaigns done in Hungary as a Volunteer.

1687. I was made a Lieutenant in the King of Denmark's Drabanten Guards. I was employed as Engineer in the new Fortification made at Copenhagen.

1688. I quitted the Danish Service on account of some injustice done me in my promotion, and went as Volunteer to Poland; I was well recommended to his Polish Majesty. I was in the Action that happened at Budjack, where the Poles beat the Tartars and killed and took Prisoners to the Number of 2400. Here I took for my share two Tartar Prisoners, which had near cost me my Life, by reason I would not deliver them over to a Polish Officer.

In the King of Prussia's Service.

1689. In the Month of January, I was made a Lieutenant in the Prussian Guards, and the same Year went with my Coll. Baron Truches, who made a Campaign as Volunteer on the Rhine. I was in the Month of March in Action of Nuys, a little Town between Keyzerswart and Cologne, where the Brandenburgers totally beat the French and took all their Baggage.

In the Month of June, I was at the Siege of Keyzerswart which place the Brandenburgers after some days Bombardment took from the French by Capitulation.

In the Month of July we marched with the Army from Keyzerswart to invest the Town of Bonn, which place was without intermission (eight Nights and days) bombarded and totally destroyed. After the Bombardment it was kept blockaded till the Month of September. In this Bombardment I commanded two Mortars ordered me by Coll. Wyller, Commander of the Prussian Artillery.

In the Month of August, I went from Bonn to Mentz, a Town besieged by the Emperor's and Allie's Army. In the taking of the Counterscarps or Glacies of this place, it cost us near 4000 Men, by which means the Town was obliged to capitulate.

In the Month of September the Duke of Loraine went with 10,000 Men from Mentz to reinforce the Allie's Army at Bonn. By his arrival there the attack was regularly carried on, in which Service I was employed as Engineer under the Direction of Coll. Gore, who had the direction of Trenches carried on by the Dutch Forces. The Counterscarps or Glacies, with a Ravelin and a Counterguard, were taken Sword in Hand with the loss

of 3000 Men. The Enemy was beat into the Town, which obliged them in two days after to capitulate.

1691. In the Month of March 8000 of the Prussian Troops were ordered to Hungary. The Company to which I belonged was included in this Number. We joined the Emperor's Army in the Month of June and we fought a Battle with the Turks at a place called Salan-keman, where we beat them totally and took upwards of 100 pieces of Cannon with a great part of their baggage in the Month of August.

1692. I quitted the Prussian Service and agreed with Count de Downs for a Company of Foot, in a Regiment of Foot, he was to raise for the service of the Emperor. After some weeks spent in raising Men for my Company, the Capitulation broke off, because the Emperor would not agree to the Terms stipulated with the said Count.

In the Month of April, I went from the City of Dantzick to Holland, and from thence in Company with some Danish Volunteers to y Siege of Namur. After the Siege I went from Namur to the English and Allie's Army in Camp at Melle, and from thence I marched with the Army to the Camp of Genap, where in the Month of July, I entered as Firemaster into the English Artillery, under the Command of Coll. Gore.

In the English Service.

1692. I marched with the English Artillery to the Battle of Steenkerke, and after the Battle, I was ordered with a Detachment of Fireworkers to join at Ostend those Artillery people which came from England under the Command of Sir Martin Beckman. From Ostend

we marched to Tournay, from thence to Dixmud and at last to Quarter at Ghent.

1693. I was commanded with a Detachment of Fireworkers and Bombardiers to Liege, and from thence back again to Nearhespe, where we fought the Battle of Landen and where our Army was beat and 63 pieces of English Cannon lost; after the Battle I was ordered with a Detachment of Fireworkers to Sasdegrand in order to embark the great Artillery for a secret Expedition. After some days labour I was ordered back again to the Army, encamped at Ninoven, from thence into Flanders.

1694. I went with my Lieutenant Coll. Brown to the Siege of Huy, which place we took from the French in the Month of September by Capitulation.

1695. I was ordered with some Mortars to follow the Duke of Wertemberg who commanded a Detachment of the Army at Fort Knock, invested by the said Duke. From thence I was ordered with a Detachment of the Artillery to the Siege of Namur, which place I bombarded with 12 great Mortars and did throw above 4000 Bombs (into the Town, Cohorn's Work and Terra Nova) before the Siege was over. The Town capitulated in August and Cohorn's Work and Terra Nova in September.

1696. Nothing material was done this Year, but making Intrenchments, marching and countermarching with the Army.

1697. This Year was like the former till we encamped at Brussels, where the cessation of Arms was proclaimed.

In the Month of September the Army marched into Quarters, where the greatest part of the Artillery people were ordered to England, Foreigners excepted, who were

all discharged, except myself and one by name Schlunt. I was ordered to embark all the English Artillery, remaining in Flanders, to be sent to England. I myself went with the last embarkation in the Month of February.

1698—1701. I remained in England without being in any Action.

1702. I was made Major of the Artillery under Coll. Brown in the Bomb Vessels sent on the Expedition to Cadiz, under the Command of his Grace the Duke of Ormond and Admiral Rooke. In this Expedition I bombarded with 5 Bomb-Vessels, first St. Catharina with such success that it capitulated. I also bombarded with some Land Mortars the Fort Matagorda. At our arrival at Vigo I bombarded with three Bomb-Vessels Fort Darand, which was taken Sword in Hand by the Land-Forces. The Fleet entered and broke the Boom which was laid over the entrance of the Harbour, near the said Fort, took and destroyed all the Ships of War, Gallions, etc. to the Number of 37.

1703. Went as Volunteer to Flanders; after some Months stay was recalled to England in order to command the English Artillery ordered to Portugal with this present Emperor, being at that time King of Spain. Two of the Transports, laden with Stores under my Command, were lost in the great Storm in the Downs, where myself then rode and was afterwards obliged to go to Portsmouth to repair the damage we had received by that Storm.

1704. Nothing material done with the Army but marching and countermarching.

1705. I was at the Siege of Valencia d'Alcantara,

which the English took from the Spaniards Sword in Hand. At this Siege, in building the battery, I had my left Arm shot to pieces.

1706. I was at the Siege of Alcantara which place the English and Allies took by Capitulation in the Month of April. Here I received a contused Wound in my left breast.

Marched from thence to Corea et Placencia, both Towns declared for King Charles, and from thence marched to the Bridge of Almaraz and so back to Corea and to Cividad Rodrigo which place we besieged and took by Capitulation in the Month of May.

Marched from thence to the Town of Salamanca which Place declared for King Charles; from thence to Madrid, which likewise declared for King Charles, where we encamped ten days.

From Madrid we marched to Guadalaxara, from thence to Guadraka, where I cannonaded (in the Month of August two days together) the Duke of Berwick's Army; from thence marched back to Guadalaxara, and so on to St. Joune, from which place we retreated into the Kingdom of Valencia, where the Enemy followed us close till we had got over the pass at Raquena.

1707. In the Month of April we marched from Valencia to the Battle of Almanza, where our Army was totally routed and the remaining part retreated to Tortosa in Catalonia. In this Battle we lost all the Portuguese Artillery and most part of the Artillery people were taken prisoners or cut to pieces, and I had the misfortune to lose all my Baggage.

1708. I commanded the Artillery on the Expedition with Major General Stanhope to the Island of

Minorca, where we landed in September, and after I had built my Battery, by which I dismounted the Cannon of two of the Enemy's Towers, built in the Line, the Castle of St. Philip capitulated in the latter end of October; the whole Island at our Landing declared for King Charles, and after having been 3 Months in regulating the Artillery, returned back to Catalonia in the Month of February 1709.

1709. Marched with the Artillery to Villa Nova de la Bark on the River Serge, where I bombarded for some days the Enemy's Army, and after our Army had passed the River, we took the Town of Balaguer after two days Siege by Capitulation.

1710. In the Month of July I was at the Battle of Almenar, where our Army (in less then two hours) beat the Enemy and encamped in the place of the Field of Battle for some days. From the camp of Almenar we marched to besiege the Castle Moncon; we possessed ourselves the first night of one of the Enemy's Works that covered their Bridge laid over the Cinca River and continued there for some days, and at last was obliged to leave the Place.

In August marched from thence and passed the said River near Fraga in pursuit of the Enemy to the place of Saragossa, where we fought a Battle on the 20th August, got a compleat Victory and took the greatest part of the Enemy's Artillery. Here I received four Wounds and had upwards of 80 Men killed and wounded on my Battery and above 300 Artillery Mules hamstringed.

From this place our Army pursued the Enemy and marched to Madrid, which declared a second time for King Charles. Two Months after I was carried thither

and from thence ordered to Toledo, to put that Artillery etc. (we had taken from the Enemy) in order, and after some days stay, was ordered to destroy the said Artillery and marched to join part of the Army in Camp of St. Joune, from whence we marched in the Month of December and joined the whole Army near Villa Viciosa, where we fought a Battle on the 10th December with the loss of all our Artillery, and were obliged to retreat into the Kingdom of Arragon. I was wounded with a Cannon Shot in my left leg, lost all my Baggage and was taken prisoner in the Town of Siguensa.

1711. I obtained leave upon my Parole to go to England to be cured of my wound, and after my arrival had the good fortune to be exchanged for another Colonel belonging to the Enemy.

1713. I made pleasure Fireworks which were burnt on the River Thames in the Month of August over against Whitehall on the Thanksgiving day for the Peace made at Utrecht.

1715. In the Month of December I was ordered with a Train of Artillery to Scotland and arrived in the Month of February in the Frith of Forth by Leith, where I was ordered by His Grace the Duke of Argyle to send the Vessels with the Artillery to a place called Innerkithen till further orders and to march with all the officers and Artillery people from Edinburgh to Sterling. At Sterling I was ordered by His Grace to take upon me the Command of 15 pieces of Cannon ordered from Edinburgh etc. for Field Service, which was in such confusion as cannot be expressed. Part of which Artillery I brought so far as the Town of Dundee, where I

was ordered to bring the Train back again to Edinburgh by Water.

1716. In the Month of March I was ordered by General Cadogan, in His Grace the Duke of Argyle's absence, to send the Vessels with the Artillery back again to London and the Train people to march from thence.

On our arrival at London, I was ordered by the Board of Ordnance to lay before them Tables and Draughts of all Nature of Brass and Iron Cannon, Mortars, etc., which was done accordingly et approved of.

After the said Draughts, 2 twenty- four Pounder Brass Cannon were ordered to be cast by Mr. Bagley in his Foundry at Windmill Hill, at the casting of which I was ordered to be present. In the founding the Metall of one of the Guns blowed into the air, burnt many of the Spectators, of which Seventeen died out of 25 Persons and myself received 4 Wounds.

1717. 1718. The Board came to a Resolution to regulate what was wanting to compleat a compleat Artillery for Sea- and Land-Service. I had an Order to lay before them Draughts of all Nature of Carriages, Wheels, Trucks, Grapes and matted Shot and all Sorts of Bombs, both great and small, for Land- and Sea Service, with a great many other things relating to an Artillery, too tedious to mention, which they approved of.

I likewise laid before the Board the ill state of the Laboratory which the Board ordered me to put in some better order and to be at as little expense as possible, which I did accordingly.

1719. I was ordered on the Expedition to Vigo, which place I bombarded with 46 great and small Mor-

tars of my own projection which answered their intended end, of which my Lord Cobham and the rest of the General Officers can give a better account than myself. By which Bombardment the Castle of Vigo was obliged in the Month of October to surrender.

1720—1722. I attended the Service as formerly at all Surveys etc. relating to the Artillery, till such time Coll. Armstrong was made Surveyor, after which time, notwithstanding His Majesty's Signification to me for regulating the Artillery for Sea- and Land-Service, I was never consulted in any thing, relating to the said Service.

His late Majesty was graciously pleased to renew my Old Commission as Colonel, and to give me the Command of the Regiment of Artillery, established for His Service, consisting of four Companies.

**An Account of the Dates of Lieutenant General
Albert Borgard's COMMISSIONS and by whom
signed.**

Order of Commissions.	In what Station.	Date of Commissions.	By whom signed.
	Served one Campaign in the Artillery in Flanders as Firemaster, having no Commission for that time.)	1692.	
First	Firemaster	March 1693	Lord Sidney.
2d	Captain and Adjutant . . .	1 Jan. 1695/6	Lord Rumney.
3d	Engineer	27 March 1698	Dito
4th	Major of Artillery	4 April 1702	Duke of Marlborough.
5th	Dito Major and Commander in Chief to Portugal . . .	1703	Dito
6th	Lieut. Colonel of Artillery (both these Commissions were lost at the Battle of Almanza.)	1704	Dito
7th	Colonel of Foot	14 April 1705	Lord Gallway.
8th	Colonel of Artillery (both lost at the Battle of Villa Viciosa.)	27 Novb. 1706	Dito
9th	Chief Firemaster of England	9 August 1712	Lord River.
a signifi- cation.	Assistant to the Surveyor of the Ordnance	25 April 1718	His Maj. King George 1.
10th	Colonel of Artillery re- newed	1 April 1722	Duke of Marlborough.
11th	Dito	1 Octob. 1722	Lord Cadogan.
12th	Brigadier General	1 March 1726/7	His Maj. King George 1.
13th	Dito	16 June 1727	Dito the 2.
14th	Coll. of the Royal Regiment of Artillery	1 Novb. 1727	Dito
15th	Major General	28 Oct. 1735	Dito
16th	Lieutenant General	2 July 1739	Dito

**ABSTRACT OF ALL THE SIEGES, BATTLES, etc. where
Lieutenant General Borgard hath been present,
from the Year 1675.**

Year.	Number.	Sieges.
1675.	1.	The Town of Wismar in Mecklenburg.
	2.	The Castle of Helsingborg in Schonen.
1676.	3.	The Town and Castle of Landskroon in Schonen.
	4.	The Town of Christianstadt in Schonen.
1677.	5.	The Town and Castle of Marstrand in Norway.
1685.	6.	The Town of Niewhausel in Hungary.
1686.	7.	The Town and Castle of Buda in dito.
1688.	8.	The Town of Kaminic Podolski in Poland.
	9.	The Town of Keyserswart at the Rhine.
1689.	10.	The Town of Bonn at dito (two slight wounds).
	11.	The Town of Mentz at dito.
1692.	12.	The Town and Castle of Namur taken by the French.
1694.	13.	The Town and Castle of Huy.
1695.	14.	The Town and Castle of Namur retaken by King William.
	15.	Fort St. Catharine near Cadiz bombarded and took.
1702.	16.	The Fort Matagorda near Cadiz bombarded.
	17.	The Fort Darand near Vigo bombarded.
1705.	18.	The Town and Castle of Valencia d'Alcantara. (wounded.)
1706.	19.	The Town of Alcantara (slight wound).
	20.	The Town of Cividad Rodrigo.
1708.	21.	Fort St. Philip in Minorca.
	22.	Bombarded the Enemy's Camp at Villa Nova de la Bark in Catalonia.
1709.	23.	The Town of Balaguer.
1719.	24.	Bombarded the Castle at Vigo, which surrendered after some days Bombardment.

Year.	Number.	Battles.
1676.	{	1. Oeland in the Baltick.
		2. Halmstadt in Halland.
		3. Lund in Schonen.
1677.	{	4. Ronneberg near Landskroon in Schonen.
		5. Oddewall in Norway.
1678.	6.	Wittow in the Isle of Rugen in the Baltick.
1683.	7.	Vienna in Austria.
1685.	8.	Gran in Hungary.
1688.	9.	Budjack in Tartary.
1689.	10.	Nuys near Dusseldorp.
1691.	11.	Salankeman in Slavonia (wounded).
1692.	12.	Steenkerke in Brabant.
1693.	13.	Near Hesp or Landen in Brabant.
1705.	14.	Brozas in Spain.
1706.		Cannonaded the Enemy at Guadraka in Spain.
1707.	15.	Almanza in Spain; here I lost my Baggage.
1710.	{	16. Almenar in Spain.
		17. Saragossa in Spain (4 wounds).
		18. Villa Viciosa in Spain (here I was wounded, lost my Baggage and was taken Prisoner.)
1715/16.		Went on the Expedition to North Britain.

Bilag No. 2.

Køiagtig Copie af Hr. Albert Michelsens Brev
til Hr. Raadmand A. Holt.

London, March the 2nd, 1767.

Sir,

Your Favour of Febr. the 7th is recieved, I am sorry I cannot give so satisfactory an Account of the late General Albert Borgard, as I could wish; but what few Anecdotes I have been able to recollect, I have set down in the following, without any Order.

He was born at Holbech Nov. 10th 1659; about 15 Years old was made an Ensign*). NB. I think I have heard him say, that as such, he was in Skaane. I believe there was war with the Swedes at that Time or soon after.

A few Years after he challenged his Major, for which absconded, laid some Time in Hamburg, solliciting a saluum conductum, which he could not obtain.

Went into Brandenburg Service and afterwards into some others, amongst others for a short Time in the Emperor's.

In the War in the Netherlands between the Allies and the French Army Ann. 1692 at the storming and taking of Namure, for which days Service King Lewis the 14th ordered him and another Artillery Officer and Brother Volunteer (who with Borgard led on the Attack) 1000 Crowns each, and offered them Captain's Commis-

*) De flere i denne Skrivelse forekommende Afvigelser fra det Rigtige ville sees ved en Sammenligning med det Foregaaende.

sions in his Army, which they refused, not liking the French Service.

Thereupon he entered into the allied Army, whether as Volunteer or in Post I am not certain; but in that Service he was at the retaking of Namure from the French in 1695.

In 1698 or thereabouts he was invited to come over to England, being personally known to King William, and was that Year Capit. Lieut.

1705 he was Colonel and commanded the English Artillery in Portugal and Spain during the war between Charles and Phillip for the Spanish Crown, and after some time Charles (who often personally conversed with him) made him with Queen Ann's consent likewise Commander in Chief of his Artillery.

1710 in the Battle of Villa Viciosa in Spain received a great many Wounds in the Head, Arms and Legs by Swords, Cannon and Musket Balls, and was taken Prisoner, as were the commanding General of that Part of the Army, viz. General Stanhope and almost all the English of which that Body consisted. He was laid up of his wounds 6 Months before he could be moved then came to England upon his Parole but for a long time after could not move but with two crutches, and was soon after exchanged.

1715 in the rebellion in Scotland he commanded the Artillery.

1719. He was at the taking of the Town and Castle of Vigo in Spain.

In King George the 1st Reign he and another Artillery Officer Brigadeer Hopke made a Proposal (which had been made to Queen Anne before, but not atten-

ded to) for forming a regular standing Regiment of Artillery, which was then executed and Barracks built at Woolwich for Officers and Men. It consisted in the Year 1724 but of 3 Companies of 100 private men each, but since in the several wars augmented to 3 Battalions of 1000 private men each.

He married his 1st Wife in 1703 Barbara Bradshaw, my Mother's Sister, by whom he had several children, who all died very young. In 1715 he married his 2^d Wife, my Sister Catherine Michelsen, by whom he likewise had several children, most of whom died young: One Son died in Flanders of a Fever 19 Years old, then Captain of the Artillery, and 2 Daughters now living, viz. Mary married to James Pattison Lieutn. Colonel in the Artillery and Elisabeth, unmarried.

The General died Febr. 7th 1751 in his 92nd Year, made Lieutenant General 1739.

He had been in 50 Capital Battles and 52 Sieges, or in 52 of the first and 50 of the last.

He was strictly honest and declared often, and shortly before he died, that he could safely affirm it upon Oath, that he never made 6 pence of his regiment above what the King allowed, and gave up the Cloathing of the regiment to the Board of Ordnance, that he might not be suspected to have any Profit by it; he chose the Patterns but handled not the money, but took care, that all the money was laid out upon the men, and likewise that the Officers should not wrong them.

Would never take a Present from any of the men, as a Hare, Bird or Fish, which they caught or shot, without paying them the Price they sold for in the market.

He was in great Favour with Prince George of Denmark, and with King George the 1st and 2^d.

I can add but little of my Brothers: the Elder George Michelsen was great Part of his time in Garrison at Minorca, was with the General in the rebellion in Scotland and died Major of Artillery in Flanders, my younger Brother Borgard Michelsen was also many Years at Minorca, lost an Eye by a Musket Ball at Fontenay and died Major General at Portsmouth in his way to Portugal*). I have but just room to subscribe myself your most humble servant

Albert Michelsen.

*) Hans Død anmeldes i *Gentleman's Magazine*, London, 8vo, saaledes: March, 1762 — List of Deaths, Febr. 26. Maj. Gen. Michelsen, Col. of a battalion of Artillery at Portsmouth, which is since gone on the Expedition with the E. of Albemarle.

§ *the London Magazine* anføres den med følgende Ord: 1762 — Deaths. 26 Febr. Major-general Borgard Michelsen, Colonel of Artillery.

§ *the Universal Magazine*, London, anføres under March 1762 — Deaths. Major General Borgard Michelsen, Colonel of the Battalions of Artillery at Portsmouth.

Hans Liig blev nedsat i Grabhvælvingerne i den danske Kirke i London, og paa hans Liigkiste af Bly, der staaer ved Siden af vor Generals, findes en Plade med følgende Inscription:

General Borgard Michelson

Died 26th February 1762, aged 52 Years.

Bilag No. 3.

Antegnelser om den danske Kirke i London og om Borgaard og hans Familie, uddragne af denne Kirkes egen Protocol og Ministerialbog*).

Slutningen af det 17de Aarhundrede eristerede der allerede i London en dansk-norsk-svensk Menighed, som havde sin egen Præst og deeltog i en fælleds Gudstjeneste, der holdtes i det danske Sprog. Ved en Collect indsamledes i Fædrelandet en Sum til Opførelsen af en Kirke, som ogsaa i Nærene fra 1693 til 1696 blev opbygget i Wellclose Square i Nærheden af London Dock. Den første Præst var Herr Jøer Brink, der havde været med de danske Tropper i Irland, og fra Leiren ved Kimerich var bleven kaldet til London 1691**). Noget Tid efter separerede de Svenske sig fra Menigheden, foranledigede dertil af Præsten George Ursins paa dette Sted ilde anbragte Patriotisme, i det han nemlig lyste Betsignelsen over de danske Vaaben i Krigen mellem Danmark og Sverrig. (Dog fik de først 1728 deres egen Kirke opført, ikke langt fra den danske, i Prince Square). Senere, fra 1748 til 1770, var Albert Michelsen, en Svoger til vor Borgaard, Præst ved Menigheden, og i hans Tid bivaanedes Kong Christian den 7de, paa sin

*) See „Samlinger til Historien af den danske og norske evangelisk-lutherske Kirke i London, ved E. F. Wolff, Menighedens Forstander, Kjøbenhavn 1802, 8vo.“

***) I 1702 blev han Præst ved Holmens Menighed i Kjøbenhavn og var maaffee en Slægtning af den tappre Søren Brink, der fra Corporal tjente sig op til Oberst i det danske Cavalerie, og havde deeltaget i 11 Felttog med de danske Tropper i Irland og Flandern fra 1689 til 1713.

Udenlandsreise 1768, Gudstjenesten i Kirken den 12te Søndag efter Trinitatis. I den senere Tid holdes ikke mere dansk Tjeneste i denne Kirke, der er udleiet til en methodistisk Sect for 50 L. St. aarlig, hvoraf trængende danske Sofolk nyde Understøttelse. Denne Sects Præst er en forhenværende Matros ved Navn Smith af Penzance, som i 1801 under Nelson har sægtet ved Kjøbenhavn*).

I Aaret 1774 blev Kirkens Archiv ødelagt, hvilket Wolff i den nævnte Bog fortæller med følgende Ord: „Herr „Glaus Heide, Kirkens ældste Forstander, havde Archivet i „sin Gjemme. Paa hans Yderste indsatte han en vis John „Koe til sin Universal-Arving. Denne fandt det for besværligt at gjennemgaae og eftersee Boets Papirer, Regnskaber „og Documenter. Han tog derfor den ligesaa uhykkelige „som strafværdige Beslutning, de andre Kirkens Forstandere „uafvødende, at brænde alle disse til Haabe, uden nogen „Hensigt, til hvad de maatte angaae, eller til hvem de endog „kunde høre. Den saa kaldte Protocol og Ministerialbog, „hvilken af en Hændelse var paa den Tid hos min Broder, „nuværende Consul Herr George Wolff, var det eneste Document, som undgik Archivets Ødelæggelse.“

Hadde saaledes denne Koe ikke baaret sig saa ilde ad, vilde man formodentligen i Kirkens Papirer have fundet flere Bidrag til vor Landsmands Levnetsløb. I Wolffs Bog, der indeholder et Udtog af den omtalte Protocol og Ministerialbog, findes nu kun følgende Antegnelser om Borgaard og hans Familie:

Pagina 44. Stole Stude Penge til Kirken, ved sammes Indvielse den 15de Novbr. 1696, som Givere, blandt andre:

*) Meddeelt af Herr Ritmester, Greve von Blücher-Altona, Ridder.

„Oberstinde Borgaard*) og Madame Wegerløff 4 L. St. aarlig.“

Pag. 113. „I Consistorium (o: Kirkeforstanderskab) paa Kirkens Indvielses Fest den 15de Novbr. (1704) blev Oberste, Herr Albert Borgaard valgt at succedere Mr. Christian (nemlig Christian Wegerløff) i Forstander Embedet, naar han fra Portugal skulle hjemkomme.“

Pag. 114. Under Kirkens Regnskab findes som Indtægt for Begravelser,

„Oberste Borgaards Børns Begravelse“ (1704).

Pag. 117. „Herr Oberste Borgaard, som var valgt og havde antaget Forstander-Embedet, blev paa ny nødsaget til at forsoie sig til Portugal. Hans Vortreise blev undskyldt: dog stod hans Plads aaben, da man haabede hans Tilbagekomst.“ (1705).

Pag. 118. Som Gaver til Kirken anføres blandt andre: „Eigeledes gav Fru Oberstinde Borgaard et broderet Fløjels Dække at sætte Kalk og Dissen paa.“ „Det blev modtaget med Taksigelse, og man vedtog at det skulde indføres i Protocollen til uforglemmelig Grindring til Givernes Ihukommelse saa længe Kirken varer.“ (1706).

Pag. 140. „1ste Marts 1710.“ „Samtlige Forstandere**), hvoriblandt nu ogsaa Oberste Albert Borgaard, nylig hjemkommen fra Portugal, indsendt sig, o. s. v.“ „Følgende 15de Marts, 4de April og 3die Mai, holdtes de sædvanlige Møder, men der blev ikke andet foretaget, end at Præsten (Magister Jørgen Ursin) forestillede Kirkens

*) Er formodentlig anticeret istedet for Miss Bradshaw, da Borgaard først 1698 kom til England og nogle Aar efter giftede hende. Mb. Wegerløff var rimeligviis Kirkens Forstander, Herr Løger Wegerløffs Kone.

**) De vare paa den Tid følgende: Løger Wegerløff, George Michelsen, N. Borgaard, Rasmus Johnson, Andreas Endrup og Jens Nott.

mislige Tilstand i sit Indkomme, og bad derfor, at Forstanderne ville efter Gvne gjøre Forskud til dens Udgifter. Alle vare villige dertil. Dog kom det denne Gang ikke videre, end at Oberste Borgaard lovede strax at forære 10 L. St. til Kirken."

Pag. 146. „Kirken havde i dette Aar (1710) faaet fra Oberste Borgaard i Foræring L. 10. 15.

Pag. 153. Under 7de Januar 1713 findes: „Commissair Wegersløff, Oberst Borgaard og Mr. Endrup lovede at arbejde med den yderste Flid paa vedkommende Steder derhen, at Kirken kunde faae igjen de omtvistede (Portage) Penge."

Pag. 176, 186, 187 og 190. Flere Expeditioner af Forstanderskabet med Borgaards Underskrift.

Pag. 197. Nævnes „Oberste Borgaards Frues og Barns Begravelse (1714)."

Pag. 198. „Albert Borgaards, junior, Begravelse (1715). (Efter dette Aar findes ikke mere Borgaards Navn i Underskrifterne af Forstanderskabet. Han har formodentligen forladt London og taget sin Bolig i Woolwich).

Pag. 299. Blandt de antegnede Døde i 1729 findes „Frederik Borgaard."

Pag. 311. „Et af Brigadeer Borgaards Børn blev nedsat i Begravelsen." (1732).

Pag. 354. „1748 den 3die Mai valgte Menighedens Forstandere Herr Albert Michelsen" (til Præst nemlig. Han var Borgaards Svoger og Neveu).

Pag. 356. „1751, den 7de Februar (døde) Generalleutenant Albert Borgard (og blev) nedsat i Begravelsen; han var født i Jylland den 10de November 1659, og døde i sit Alders 92de Aar. Iblandt mange gode Ting

stiftede han Artillerie-Academiet i Woolwich, og var dets Oberst."

Pag. 357. „1753 den 20de December døde Frue Catharine, Generallieutenant Borgards Enke, i sit 62de Alders Aar."

Pag. 358. „1762, 26de Febr., døde Generalmajor Borgard (Michelsen) i sit Alders 52de Aar, og blev nedsat i Begravelsen."

Pag. 358. „1770, den 5te Juli døde Præsten Herr Michelsen."

Bilag No. 4.

Fortegnelse over de af Borggaard affattede Tabe-
ler, Constructioner og Afhandlinger, Artillerie-
riet vedkommende, som 1828 fandtes i Artillerie-
bibliotheket i Woolwich.

1. Powder for proof, services, salutes, scaling and priming for the undermentioned nature of Cannon, (42 \mathcal{W} , 32 \mathcal{W} , 24 \mathcal{W} , 18 \mathcal{W} , 12 \mathcal{W} , 9 \mathcal{W} , 6 \mathcal{W} , 5 $\frac{1}{4}$ \mathcal{W} *), 4 \mathcal{W} , 3 \mathcal{W} , 2 \mathcal{W} , 1 $\frac{1}{2}$ \mathcal{W} , 1 \mathcal{W} og $\frac{1}{2}$ \mathcal{W} s Caliber) according to the new regulation by *Coll. Borgard, 1718*.

2. Powder and leaden balls for proving the undermentioned small arms, (Muskets, Carabines, Pistolls Blunderbusses, Musquetoons) according to the new regulation by *Coll. Borgard, 1718*.

3. A Table calculated to find the true proportion of powder for proof, service, etc., according to the

*) Formodentlig 5 $\frac{1}{4}$ " Gaubits.

strength of metal in the brass and iron Cannon, by Coll. *Borgard*, 1717.

4. Length and breadth of paper and parchment cartridges, proportionable to the quantity of powder for service, for the following nature of Cannon, according to the new regulation by *Coll. Borgard*, 1718.

5. Table to find the windage of Cannon, by a given Diameter of the bore, or ball, by Colonel *Albert Borgard* in the Year 1725.

(Med mange Figurer og Constructioner.)

6. Colonel *Borgard's* general Table for brass Cannon, proportioned by feet and inches, caliber- and ball-measure, in 1715.

7. Table of dimensions for the undermentioned nature (42 \mathcal{W} , 32, 24, 18, 12, 9, 6, 4 og 3 \mathcal{W}) of Diameters for iron shot and cannon bore, by Coll. *Albert Borgard*, 1716.

8. Table of length, mouldings breadth, metals thickness, etc., for the undermentioned nature of iron Cannon (42 \mathcal{W} , 32, 24, 18, 12, 9, 6, 4 og 3 \mathcal{W}) by *Coll. A. B.* 1716.

9. Table of length, mouldings breadth, metals thickness, etc., of brass Cannon, 1716. 42 \mathcal{W} , 32 \mathcal{W} , (30 fftyts) 24, 18, 12, 9, 6, 3, $1\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{2}$ \mathcal{W} .

10. Table of length, mouldings breadth, metals thickness, etc., of brass Cannon, given to the board of Ordnance in 1716.

11. Table for measuring and surveying all the parts of the undermentioned nature of brass Cannon, calculated from the draughts given to the board in 1716.

12. Dimensions, weight and value of iron work for

bolsters and shafts, according to the new regulation, by *Coll. B.*, 1719.

13. Dimensions, weight and value of iron work for bodies of travelling carriages, according to the new regulation in 1719 (24. 18. 12. 9. 6. 3, $1\frac{1}{2}$ and $5\frac{1}{4}$ " Howitzer),

14. Dimensions of iron work for ship carriages, according to the new regulation, December 21th 1719 (42, 32, 24, 18, 12, 9, 6, — $5\frac{1}{4}$ " Howitzer).

15. Dimensions, weight and value of iron work for the following nature of brass mortars bed according to the new regulation 1719 (13", 10", 8 and 7", Royal Cohorn).

16. Dimensions of extrees (axle-trees?), shafts, bolsters, etc., by *Coll. B.* January 31th 1717.

17. Dimensions of clear timber with the value of workmanship for travelling carriages, hind wheels and extrees, for the undermentioned nature of Cannon according to the regulation by *Coll. A. B.*, 1717 (24, 12, 6, 3 \mathfrak{W} s, Howitzers, Block-carriages).

18. Dimensions of clear timber, etc. for fore wheels, 1717.

19. Dimensions of clear timber, etc., for hind and fore wheels. 1717.

20. Particular Dimensions of the scantlings of oak timber for standing carriages for the following natures of iron Cannon: 42 \mathfrak{W} , 32, 24, 18, 12, 9, 8, 6, $5\frac{1}{4}$, 4 and 3 \mathfrak{W} .

21. Dimensions of plank wheels and extrees of oak for standing carriages: 42 \mathfrak{W} , 32, 24, 18, 12, 9, 8, 6, $5\frac{1}{4}$, 4 and 3 \mathfrak{W} s.

22. Scantlings and price of oak timber for standing

carriages, plank wheels and extrees for iron Cannon to the regulation 1718.

23. Dimensions, weight and value of iron work for standing carriages. 1719.

24. Solid construction and value of ship carriages of elm timber of the several natures according to the dimensions in the table.

25. Tabel for Kuglestabler.

Fremdeles findes:

Borgard (Coll. Albert. R. A.), tables of the dimensions and charges of brass and iron Cannon, for land and sea service, and their carriages. Large folio. M. S. 1715—25.

Borgard, Transcript of part of the above, with tables of piles of shot. 8vo M. S.

Borgard, Tables for piling shot or shells and for finding the contents of rectangular piles. 8vo M. S. 1724.

Borgard, Tables of the diameters of spheres of lead, gun metal, iron, Portland-stone and gunpowder, to the weight of 1024 \mathcal{W} , and of the bores and windage of Cannon, and the diameters of iron shot, with a table of the specific gravity of bodies. 8vo M. S. circa 1740.

Stutteligen i en anden Samling:

Table ou description des principales villes, avec leur fortification et situation de l'Europe. (Uvist om af Borggaard).

Tables of the prices of one Pound, $\frac{1}{4}$ hundred Pound, one hundred and one Ton of weight, calculated from

$1\frac{1}{28}$ parts of a Farthing to 18^d a Pound, by *Coll. Albert Borgard. 1725.*

No. 1. A Table for gages and cannon-bore for the several natures undermentioned; their diameters being divided into inches and 1000 parts of an inch. Calculated by *Coll. Borgard* in 1717.

No: 2. Dito Dito Dito.

A Table shewing how to find mechanically the windage of the undermentioned nature of Cannon by their given diameters, which will be answerable to the foregoing Tables No. 1 and 2.

Common length of feet, inches, and decimal parts of inches, according to the number of ball.

Table of divisions of diameters for iron shot.

Table of divisions of diameter for cannon-bore.

Coll. Borgard's general Table for brass Cannon, proport., by Ft and In^s, Caliber and Ball-measure.

Table of dimensions of metal-thickness, mouldings breadth, etc., for the undermentioned nature of iron Cannon, for Sea service, according to the draughts.

A Table for finding the number of round-shot contained in any regular pile.

A Table how to find the length of the two sides of any square or parallelogram for piling any given number of Cannon shot or shells.

NB. De nævnte „undermentioned natures“ ere de ofte anførte Calibre.

Anmærk. Rimeligviis findes der endnu flere Tabeller og artilleristiske Afhandlinger af Borgaard i det engelske Artillerie; det Ovenstaende er kun det, jeg, under mit korte Ophold i Woolwich, saae mig istand til at samle.

